

ful și televiziunea, instrumente eficace ale luptei împotriva analfabetismului, pentru formarea cadrelor tehnice și a învățămîntului de bază au un rol din ce în ce mai important în viața societății.

Acțiunile culturale, de o mare varietate, sînt inseparabil legate de activitățile cotidiene ale oamenilor muncii. Fiecare unitate de bază a partidului democratic are — pe lângă școală — diverse alte forme de activitate culturală și sportivă: teatre, formații orchestrale, trupe de balet și cor, echipe de fotbal, de volei sau de baschet etc. În cadrul acestor diverse discipline au loc competiții care se desfășoară în mai multe etape, pe baza unui program anual. Tematica acestor concursuri — fie că este vorba de teatru, balet, coruri, dansuri populare — trebuie să exprime ideile motrice ale revoluției anticoloniale într-un mod artistic și în același timp accesibil maseilor. Echipele calificate se întîlnesc, la sfîrșitul anului, în fața unui juriu național prezidat de către șeful statului. Cîștigătorii finalelor primesc, din minile președintelui juriului, cupa care-i consacra laureatul național al anului, în domeniul respectiv. Prin aceste competiții organizate an de an, care se află în centrul atenției celor mai înalte foruri conducătoare ca și a întregului popor, arta și cultura națională sînt puse în adevărata lor valoare. În același timp, ele contribuie la eliminarea vechilor prejudecăți de castă care considerau pe grioți (vechii trubaduri africani) drept singurii în drept să creeze muzica adecvată dansului. Astăzi sînt respectați numai acei grioți care se inspiră — fără a denatura — din folclorul și tradițiile de artă și luptă ale poporului nostru. Artă de a compune versuri și muzică, posedată înainte vreme numai de grioți, se predă astăzi în școli, așa cum se predă istoria și geografia patriei.

Meșteșugarii se organizează și ei în cooperative pentru a reda viața tradițiilor străvechi — de prelucrare a metalelor prețioase, de sculptură, de țesătorie, de olărit, de broderie. Măștile antice ale Africii, care au inspirat și inspiră sculptura și pictura modernă a cubiştilor, a suprarealiştilor și alte curente își păstrează încă intactă valoarea iar descendenții creatorilor lor îndeminarea moștenită.

Aș dori să răspund acum la o întrebare care mi-a fost adresată în repetate rînduri: în ce măsură scriitorii, poetii, gînditorii africani au exercitat o influență asupra revoluției africane? Ca și mulți alții, am să spun că în măsura în care acești scriitori, poeți, gînditori sînt sudați cu poporul prin legături intime, pînă la a exprima năzuințele acestuia, și în măsura în care operele lor, prin conținutul și modalitățile de expresie, au putut exercita o influență pozitivă asupra maseilor, acești intelectuali au slujit și vor continua să slujească cu avînt cauza revoluției.

P.D.G. a lansat tuturor naționalităților din Guineea apelul solemn de a-și aduce contribuția la descoperirea și restaurarea personalității africane în toate domeniile. În curînd se va putea pune la dispoziția cercetătorilor o folositoare documentare în domeniile literaturii, istoriei și științelor.

Permiteți-mi, în încheiere, să-mi mărturisesc dorința ca înțelegerea și colaborarea între popoarele romîn și guineez să devină tot mai strînse spre binele ambelor țări și al cauzei consolidării păcii în întreaga lume.

CALEIDOSCOP

ITALIAN

Turismul și balanța de plăți

La exact un pas de betonul și sticla clădirii moderne a Gării Centrale din Roma pornește, pe partea stîngă a pieței, un zid calcat de soare, cu iarbă crescută printre cărămizi, cu un palmier care își rotește de dimineată pînă seara umbra solitară pe lutul ars. Dar pasul acesta înseamnă 24 de secole coborîte în istorie, în memoria Romei antice. S-au păstrat aici o parte din zidurile lui Servius Tullius, din fortificațiile ce înconjurau Roma republicană. Și tot aici, turiștii iau primul contact cu vestigiile orașului de pe malurile Tibului. Îi revezi apoi fotografiindu-se pe scara construită în stil baroc-roman din Piața Spaniei și plecînd, cei mai mulți fără să știe că, în casa modestă, cu pereți stînși, care va apărea lîngă ei pe peliculă, a murit la 26 de ani poetul englez John Keats. Îi întîlnești în „Piazza dei Cavalieri di Malta”, în fața unei porți masive, de unde dacă te uiți pe gaura cheii, se vede perfect conturul cupolei lui Michelangelo de la San Pietro.

Dar de la un timp se pare că numărul turiștilor veniți anual în Italia a început să scadă. Cel puțin aceasta e concluzia (și premisa) unor conferințe și consfătuiri desfășurate recent la Florența și Roma. Tema lor centrală — cum poate fi combătut refluxul turistic — a stîrnit discuții și îngrijorări economice legitime. Turismul aduce balanței italiene de plăți o „transfuzie valutară” importantă (la una din conferințe s-a apreciat contribuția sa la 1/5 din veniturile valutare). Deteriorarea acestui capitol de buget ar avea deci consecințe neplăcute pentru echilibrul fragil al balanței de plăți.

De ce a fost stabilită

o premieră teatrală la 5 minute după miezul nopții ?

Se povestește că Napoleon a ezitat totdeauna, cu o anxietate greu disimulată, să locuiască într-o cameră cu nr. 13. Aici, în Italia, cifra 13 este, dimpotrivă, socotită... aducătoare de noroc. Ca și 7. Această din urmă... din cauza celor 7 coline, a celor 7 oracole sibiline ș.a.m.d. ! Proprietăți nefaste sînt atribuite altui semn aritmetic, considerat inocent dincolo de peninsula: numărul 17.

Un corespondent străin aflat la Roma a afirmat o dată că un președinte de guvern, nou desemnat, a pretextat o în-

dispoziție bruscă pentru a nu se prezenta în fața parlamentului într-o zi de 17. Mi-am amintit acest episod citind în coloanele unui ziar, la cronica teatrală, o notiță care pare mai curînd desprinsă dintr-o anecdotică a superstițiilor. Despre ce e vorba ?

Teatrul Parioli pune în scenă spectacolul „Manfrina”. Repetițiile se desfășoară febril. Pînă aici nimic deosebit. Premiera a fost fixată pentru marți 17 noiembrie, dar... la ora 0,05. Lectorul este avertizat imediat că nu este o greșală de tipar ci că a citit bine: ora 0,05. Cele cinci minute după miezul nopții înseamnă că ridicarea cortinei se produce, de fapt, nu la 17, ci la 18 noiembrie. „Explicația acestui spectacol ciudat, adaugă cu firească malițiozitate cronicarul, trebuie căutată în faptul că actorii sînt foarte superstițioși: să urce pe scenă marți și încă într-o zi de 17 !”

Speranțe și deziluzii

Florența — Verona — Ravenna. Acesta e „triunghiul” existenței lui Dante Alighieri. La Florența s-a născut, la Verona a locuit un timp după ce a fost exilat de guelfi, la Ravenna a murit. Toate aceste trei orașe italiene vor găzdui, pe rînd, anul viitor, cînd se vor aniversa șapte secole de la nașterea creatorului *Divinei Comedii*, încununat cu laurii poeziei, un congres internațional de studii dantești. Programul „Anului Dante” a fost anunțat săptămîna trecută. El se va încheia la Roma, pe colina Capitoliului, cu o manifestare la care vor lua parte exponenți ai emigrației italiene.

Printr-o coincidență, a doua zi după ce a fost anunțat programul „Anului Dante”, ziarul *Il Popolo* a publicat un articol statistic despre muncitorii și „braccianti” care au emigrat în ultimii ani, căutînd de lucru departe de căminele lor. În 1963, spune articolul, au emigrat din peninsula 342 752 oameni. În anul precedent, cifra a fost mai mare. O comparație a zonelor geografice din care provin emigranții, calculată de *Il Popolo* la 514 300 de persoane, cred că explică în bună măsură, singură, acest fenomen demografic: 34 000 sînt din Italia septentrională, 140 500 din Italia nord-orientală și centrală, iar 339 800 sînt din Italia de sud. Din același sud cu cerul mistuit de arși, cu măslini crescuți pe coline ca niște statui posomorite, de unde au plecat spre nordul mai dezvoltat economic numeroase familii, călăuzite doar de speranța incertă a unui trai mai bun. Unele ziare au anunțat însă că multe din aceste familii au început să se întoarcă în sud.

Octavian PALER

Roma, 10 noiembrie

Semnificația votului din S.U.A.

Deși a trecut destul timp de la alegerile din 3 noiembrie, comentatorii internaționali și experții electorali (care în S.U.A. sînt legiune) continuă să analizeze rezultatele votului pe state și regiuni, pe vîrstă și sex, pe religie și rasă. Dacă în trecut aceste exerciții electronice erau oarecum gratuite deoarece puteau cel mult să ducă la speculații în jurul „personalității” candidaților la președinție, a puterii lor de atracție sau calităților fotogenice la televiziune, de astă dată lucrurile stau altfel.

Desigur, nu se poate vorbi de concepții ideologice distincte, de programe politice sau platforme electorale opuse, pentru că în primul rînd candidații nu le iau în serios; este însă evident că în bătălia electorală Johnson-Goldwater s-au ciocnit poziții diferite într-o serie de probleme majore ale politicii americane. Alegătorii americani au avut într-adevăr pentru prima dată în perioada postbelică o *alternativă* (a „choice”) datorită faptului că în fruntea listei republicane s-a aflat un exponent al dreptei americane.

Pentru evaluarea justă a acestei alternative, trebuie ținut cont că în condițiile sistemului electoral american bazat pe monopolul celor două partide burgheze, democrat și republican, în care stînga nu-și are o reprezentare politică electorală, ciocnirea s-a produs între „platforma largă de centru” pe care s-a situat Johnson și dreapta reprezentată de Goldwater. O asemenea confruntare de poziții n-a apărut în celelalte alegeri din perioada postbelică Truman-Dewey, Eisenhower-Stevenson, Kennedy-Nixon, care au ținut seama de ceea ce constata cu ironie Walter Lippmann și anume că „una din marile virtuți ale sistemului politic american este că, o dată cu apropierea alegerilor, candidații simt o mare atracție de a se muta de la extreme spre centru” — unde se află grosul voturilor americane. La aceasta se adaugă tradiția „bipartizană” în domeniul politicii externe, care în timpul campaniei electorale se traducea printr-un armistițiu tacit între cele două partide de a nu se atinge de bazele acestei politici.

Începută sub semnul unei confruntări fățișe în asemenea probleme majore ale S.U.A. ca drepturile civile ale negrilor pe plan intern iar pe plan extern atitudinea față de pace și război în era atomică, lupta electorală a coborît în ultima ei fază la nivelul atacurilor personale, invectivelor și acuzațiilor de imoralitate

și afacerism din repertoriul curent al folclorului politic american. Adulmecind apropierea dezastrului, Goldwater și Miller au început să lovească sub centură, iar riposta democrată nu s-a lăsat așteptată. „Urma să fie — scrie revista *Time* — o confruntare între două filozofii opuse. Pînă la urmă a ieșit un meci de wrestling” (luptă brutală în care adversarii au dreptul să se apuce de unde pot).

Cu toate acestea, poziția diferită a candidaților s-a definit destul de pregnant în fața alegătorilor încît să le permită acestora să se pronunțe asupra politicii americane și să indice într-un mod lipsit de orice echivoc direcția în care doresc să fie îndreptată. Prin votul său masiv în favoarea lui Johnson — scrie *Manchester Guardian* — „poporul american a demonstrat că aprobă politica de coexistență în exterior și egalitate în drepturi în interior”.

Victoria candidaților democrați Johnson-Humphrey a fost tot altfel de categorică pe cît a fost înfringerea lui Barry Goldwater. Cele 42 de milioane de voturi (61,4%) acordate lui Johnson constituie cea mai masivă majoritate din istoria Statelor Unite. În marile centre urbane din Nord procentul obținut de Johnson și de Humphrey, care a aruncat în balanță imaginea sa de „liberal”, a atins chiar 74%. În ce privește rezultatele repartizate pe state și pe voturi electorale, ele s-au transformat într-un adevărat dezastru pentru Goldwater deoarece acesta n-a reușit să cîștige decît 5 state sudice plus Arizona, statul său natal, cu un total de 52 voturi electorale, în timp ce Johnson a cîștigat 44 state plus districtul Columbia cu un total de 486 voturi electorale. De notat că pînă acum recordul era deținut de Roosevelt care în 1936 a obținut 60,8% din voturi; în perioada postbelică victoria cea mai spectaculoasă a fost a lui Eisenhower în 1956 cînd a obținut însă sub 58% din voturi.

Ce a determinat în 1964 un asemenea record electoral?

Lyndon Johnson a mizat în principal pe „platforma Kennedy”. Pe plan intern, el a folosit conjunctura economică favorabilă sub lozincă „singura administrație care n-a avut o recesiune”, a pledat pentru drepturile negrilor, pentru continuarea programelor de prevederi sociale, pentru „război împotriva sărăciei” și s-a adresat în acest fel maselor orășenești și populației rurale sărace, grupurilor etnice, intelectualilor și muncitorilor. Totodată, el a găsit

suficiente argumente — și cel mai elocvent este nivelul maxim al profiturilor în 1963 și 1964 — pentru a atrage numeroși oameni de afaceri de partea lui.

Barry Goldwater și-a stabilit ca obiectiv principal al strategiei electorale cucerirea statelor rasiste din Sud, în număr de 11, și exploatarea a ceea ce s-a numit *white backlash*, reacția albilor din Nord ostili forțării cursului de integrare a populației negre.

Platforma lui Goldwater a fost de fapt arsenalul ideologic al dreptei americane. El a rostit filipice împotriva legii drepturilor civile, a programelor de prevederi sociale și a sindicatelor, ca și împotriva a tot ceea ce este „big Government” și a tot ceea ce exprimă filozofia keynesiană a intervenției statului pentru asigurarea bunei funcționări a sistemului capitalist, practică de la Roosevelt încocoace. Pentru el, activitatea guvernului federal în domeniul reglementării prețurilor sau al administrației surplusurilor agricole înseamnă „socialism”. Proclamînd în mod demagogic „dreptul statelor” în relațiile cu guvernul federal, Goldwater a formulat o cerință specifică a dreptei americane, care exprimă interesele rasiștilor de a menține segregatia prin guvernele din Sud aflate sub controlul lor precum și ostilitatea față de orice amestec al Washingtonului în treburile corporațiilor, deși el servește în ultimă instanță orînduirea capitalistă în ansamblu. Toate acestea i-au adus lui Goldwater majoritatea numai în 5 state sudice, deoarece în celelalte 6 a prevălat faptul că Johnson este „primul președinte sudic de la Războiul Civil”.

Ceea ce a determinat înfringerea atît de netă a lui Goldwater a fost însă programul său aventurist de politică externă — balansarea în pragul războiului nuclear, dezmățul isteriei anticomuniste, chemarea fățișă la intervenția militară împotriva Cubei revoluționare și a oricărei revoluții naționale sau sociale, intensificarea furibundă a cursei înarmărilor. Faimoasele sale rodomontade în spiritul războiului rece, amenințarea cu ieșirea S.U.A. din O.N.U. sau cu ruperea relațiilor diplomatice cu Uniunea Sovietică, lansarea ideii smintite de a se arunca bombe atomice în Vietnam și cerința sa insistată de a se da generalilor de la Pentagon dreptul de a decide folosirea armelor nucleare, au putut să amețească pe huliganii gen „John Birch” sau „Minuteman”, dar printre americanii de rînd au provocat cea mai serioasă alarmă. Johnson și Humphrey au sesizat a-

ceastă stare de spirit a opiniei publice și au făcut din combaterea atitudinii aventuriste și iresponsabile a senatorului de Arizona în problema războiului și păcii în era atomică *principală* temă a campaniei electorale. Deși liderii democrați n-au dat asigurări concrete în ce privește politica externă, ei au apreciat mai lucid situația internațională și noul raport de forțe din lume și au promis să manifeste stăpânire de sine și prudență în relațiile cu statele socialiste, oferind poporului american o imagine realistă a urmărilor tragice pe care le-ar avea războiul termuclear. Prima zi a unui asemenea război — a declarat în repetate rânduri președintele Johnson — s-ar solda cu 200 milioane de americani și sovietici uciși. Impulsivitate și aventurism contra stăpânire de sine și moderație — așa a caracterizat *New York Times* alegerea ce i se prezenta cetățeanului american în fața urnelor. Se poate aprecia că în aceasta constă *principalul secret al victoriei lui Johnson*. Ziarul *Denver Post* scrie: „Lyndon Johnson a obținut victoria pentru că el a apărut, în contrast cu stridența senatorului Goldwater, ca un lider moderat care se desolidarizează de extremism”. Goldwaterismul ca ideologie și politică a celor mai agresive și reacționare cercuri imperia- liste a suferit o *înfîngere categorică*.

Numeroși comentatori americani subliniază că această *înfîngere* are o semnificație deosebită. Se știe că oficiile de propagandă ale organizațiilor de dreapta se străduiesc din răspuțeri de ani de zile să acrediteze impresia că sentimentul public în S.U.A. a înclinat spre dreapta. Barry Goldwater a lansat formula „valului conservator” (*conservative wave*) care, chipurile, ar străbate America și a susținut tot timpul că alegerile vor constitui în această privință „lovitura secolului”. Atacurile dreptei împotriva fostului președinte Kennedy pentru aprecierile mai realiste făcute asupra raportului de forțe pe plan mondial și pentru tendința de a explora posibilitățile de acorduri Est-Vest în vederea evitării unei catastrofe nucleare, atacuri lansate și împotriva președintelui Johnson, s-au bazat pe pretenția că ele exprimă sentimentul majorității poporului american. Ei bine, această pretenție s-a prăbușit în mod lamentabil la 3 noiembrie! Marea însem-

nătate politică a acestor alegeri rezidă în faptul că, oferind dreptei americane prilejul de a-și supune tezele politice și ideologice judecății populare, a demonstrat că majoritatea covârșitoare a poporului american le respinge și le condamnă în mod categoric.

Capturarea conducerii republicane de către forțele de dreapta nu numai că nu i-a adus partidului voturi din grupul așaziilor alegători „independenți”, dar a dus la pierderea chiar a unor voturi republicane. Față de ultima măsurare de forțe din 1960, când candidatul republican Nixon a primit 49,5% din voturi, Goldwater a obținut doar 38,6% din voturi. S-a subliniat în timpul campaniei electorale că numeroase ziare republicane, industriași și financiar republicani ca Ford au trecut de partea lui Johnson.

Ar fi totuși greșit să nesocotim cele 26 milioane de voturi pe care le-a primit senatorul de Arizona. Desigur, ele cuprind în mare măsură clientela electorală tradițională a partidului republican. Dar nu este mai puțin adevărat că importante forțe politice și financiare l-au împins pe Barry Goldwater de la marginea vieții politice în *centrul* ei. Grupurile monopoliste din Middle West, din Sud și de pe coasta vestică au pus la bătaie zeci de milioane de dolari în acest scop. Explicind atacurile Convenției republicane împotriva „dominației Estului” în care erau cuprinse deopotrivă Wall Street-ul și ziarele *New York Times*, *New York Herald Tribune*, *Washington Post*, ziaristul Drew Pearson semnală puterea crescândă a Vestului în politica americană: „O bancă din Wall Street nu mai poate să telefoneze acum unei bănci din Vest și să o amenințe că nu-i va mai pune la dispoziție fonduri dacă delegații republicani nu-l vor sprijini pe Scranton în locul lui Goldwater. O declarație de acest fel a fost făcută pe vremuri pentru sprijinirea lui Eisenhower. Acum acest lucru nu se mai poate repeta. În prezent, California este cel mai mare stat din S.U.A. Bank of America este acum cea mai mare bancă din lume. Compania „Kaiser Aluminium”, al cărei cartier general se află la San Francisco, este a doua din industria de aluminiu din S.U.A., iar „Pacific Gas and Electric” este de vreo zece ori mai mare

decît orice companie de deservire comunală din S.U.A.” Or, tocmai aceste grupuri puternice care s-au îngrășat din înarmări și din afaceri peste oceane și care au încercat să împingă lucrurile spre război în Coreea și Indochina au stat în spatele lui Goldwater.

Ca masă de votanți, revista *The Nation* socotește că „gruparea cea mai mare și mai influentă care a căzut în undița mitologiei goldwateriste este noua clasă de mijloc din Sud, Sud-Vest și Vest... Această nouă clasă de mijloc s-a îmbogățit din construcții, asigurări, vânzarea de automobile și aparate electrice casnice... Ea se caracterizează printr-un ego-centrism care frizează miopia. Pe făgașul ei pășesc legiuni de „tineri bătaioși” care sînt nerăbdători să se căpătuiască și care, fie din convingere, fie din oportunism, repetă lozincile găinarilor Ignoranți. Această nouă clasă de mijloc, cu ajutoarele și adepții ei, s-a înmulțit datorită vieții lipsite de griji din anii războiului rece. Ea oglindește clar întreaga setă de înăvuițire și aroganță a acestel perioade”.

S-ar putea acum ca cerourile ultrareacționare să-și caute un nou „Führer” mai dibaci, mai ales că alergind după cioara de pe gard, Goldwater a pierdut vrabia din mînă, adică locul de senator de Arizona. El va fi astfel lipsit de o tribună națională de unde să-și debiteze fulminantele discursuri împotriva celor care au o atitudine „moale” față de comunism. În schimb, el a avut grijă să plan-teze în toate posturile-cheie din conducerea partidului oameni de ai săi. Oricum, forțele de dreapta care au luptat 30 de ani pentru a captura conducerea partidului republican nu vor ceda lesne și este de așteptat ca ciocnirea dintre elementele extremiste și cele moderate din partidul republican să ia amploare după dezastrul republican de la 3 noiembrie.

În ce privește administrația democratică, Lyndon Johnson s-a instalat pentru următorii patru ani în Casa Albă. În ultimă cuvîntare din Texas el a declarat: „În primul rînd promit ferm să obțin menținerea păcii... Vreau să micșorez pericolul unui război nuclear”. Viitorul va arăta cum vor fi traduse în viață aceste promisiuni. În orice caz noul președinte a primit din partea poporului un mandat clar și puternic să acționeze pentru a izbăvi țara de calamitățile războiului și să rezolve pe căi pașnice problemele internaționale litigioase. Iar asemenea probleme create de politica intervenționistă americană există în Vietnam și Laos, în Cuba și Congo. Pînă acum, adaptarea la noua situație din lume în condițiile slăbirii pozițiilor imperialismului s-a reflectat într-un curs oscilant și contradictoriu al politicii americane: acordurile pașnice alternau cu acțiuni militare.

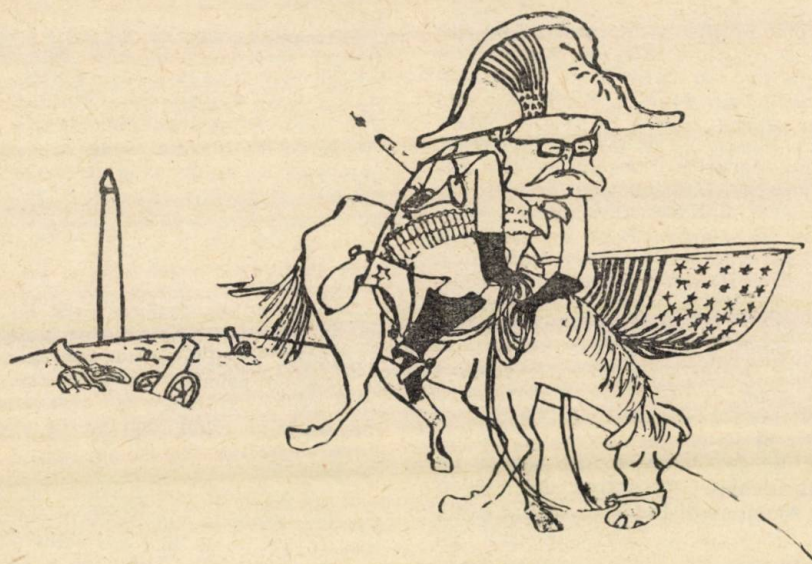
Un lucru este clar: pentru îndeplinirea mandatului popular, Lyndon Johnson are condiții mai favorabile decît a avut, la timpul său, John Kennedy. Majoritatea obținută de acesta din urmă în 1960 a fost de numai 118.000 de voturi față de Nixon, silindu-l să aducă în guvern, pentru a echilibra situația, elemente republicane ca Dillon, Rusk, McNamara. De aceea, se socotea că John Kennedy își va putea pune în aplicare concepțiile politice abia în al doilea termen prezidențial. Johnson nu pornește cu un asemenea handicap. Dimpotrivă, victoria sa electorală a fost netă. Rămîne de văzut cum va fi folosită această poziție politică puternică.

Silviu BRUCAN

Secvențe electorale

- Este, în Statele Unite, o oră a reflecției. • Comentatorii analizează motivele esențiale ale zdrobitoarei înfrîngerii a candidatului republican. • Oamenii politici încep să-și facă programele de viitor. • Cum s-au petrecut lucrurile în mod concret? • Reporterii au acum răgazul să relateze. • Iată cîteva episoade care ni s-au părut mai sugestive.

(Din Die Presse)

GOLDWATERLOO...

Șomerii nu oferă șampanie

În după-amiaza zilei de 3 noiembrie se știa de cîteva ore că Lyndon Johnson a înrunit majoritatea necesară pentru a fi ales președinte al Statelor Unite. În emisiune directă, posturile de televiziune americane transmiteau din cînd în cînd imagini care făceau America să ridă tot mai tare: decorul — un somptuos hotel din Phoenix (Arizona); personajele — domni și doamne în ținută de seară; recuzita — 100 de lăzi de șampanie; eroul principal — Barry Goldwater; figurația — un grup de ziariști frînți de oboesală, care așteptau ca senatorul să-și recunoască, potrivit tradiției, înfrîngerea.

A fost o neobișnuit de lungă pregătire pentru o petrecere care nu avea să aibă loc niciodată. Dar senatorul de Arizona s-a despărțit cu greu de oaspeții care n-au mai băut pînă în cele din urmă șampanie. Întîi a declarat că nu va trimite președintelui Johnson telegrama de felicitare uzuală înainte de a cunoaște rezultatele de la 60 la sută din circumscripțiile electorale. Au venit și aceste rezultate și apoi multe altele. „Miine, miine dimineată” — a fost ul-

timul cuvînt al lui Goldwater. Se pare că a bătut și el, în felul acesta, un record: recordul întîrzierii telegramelor-epilog.

Așa s-a încheiat pentru candidatul partidului republican campania electorală căreia i se dedicase cu atîta fervoare. La sfîrșit avea să spună: „De la 3 ianuarie voi fi șomer.”

Totul fusese pregătit pînă în cele mai mici amănunte pentru a obține o slujbă sigură pe patru ani. Trenul demodat, simbol ostentativ al conservatorismului, intra în gara unui orașel. Pe peron, grupuri compacte de goldwateriști frenetici, adesea costumați în modul cel mai ciudat (ochelari cu o lentilă în formă de G și o lentilă în formă de O, mănuși pe care scria „mină în mină cu Goldwater”, insigne-farfurioară, stegulețe la pălărie și o mătură „pentru a-i mătura pe democrații corupți”) strigau:

— Îl vrem pe Barry!

— Iată-mă-s! răspundea invariabil senatorul, țîșnind pe platforma deschisă a ultimului vagon.

Doamna Peggy Goldwater arunca flori mulțimii, iar soțul ei o prezenta cu glas duios:

— O bunicuță care, de 30 de ani, împarte cu mine și binele și răul.

Urma discursul. Uneori nu dura nici zece minute, deoarece trenul trebuia să

plece. Nu era de obicei vreme să fie aprofundate problemele politice. Pentru că, mai ales în ultima vreme, consilierii săi îl sfătuiseră să renunțe la aforismele de genul „extremismul în apărarea libertății nu este un viciu” și la afirmațiile care ar fi putut îndreptăți acuzația că este un campion al războiului, candidatul republican ținea predici moralizatoare, spunea glume și ataca guvernul pe tema virtuții. Exemplu de anecdotă: „Democrații vor să trimită oameni în Lună. Dar cînd aceștia vor ajunge acolo, rușii ne vor anunța că au găsit mijlocul de a-i împiedica să se întoarcă pe Pămînt”. Și un exemplu de atac personal: „Johnson manifestă o indiferență totală față de Dumnezeu”. Se întîmpla, uneori, ca în mulțime să poată fi văzuți negri purtînd pancarte pe care scria: „Dumnezeu ne iubește și pe noi, domnule Goldwater”. Dar Goldwater se făcea că nu observă și continua în același spirit pînă la apropiata plecare a trenului. Urma alt oraș. Tehnica rămînea aceeași.

O strîngere de mînă la puterea X

Rigorile campaniei electorale nu pot fi evitate nici de cel mai sigur de sine candidat. Lyndon Johnson li s-a supus: a parcurs 40 din cele 50 de state (pe unele le-a vizitat chiar de mai multe ori). A făcut și lucruri care, în afara Americii, pot părea ciudate. În Oklahoma a călărit în galop în fața unor admiratori meduzați. La Denver, a străbătut străzile strîgînd în microfonul automobilului: „Venii diseară la Coliseum. Nu e nevoie de cravată. Aduceți-vă copiii și cîinii. N-o să țînă mult. Vă veți întoarce acasă destul de devreme pentru ca să vă culcați copiii la timp”.

Pretutindeni a strîns atîtea mîini încît avea adesea degetele rănite. Dar patimile mîinii drepte a unui candidat la președinție sînt un titlu de glorie. Și azi se povestește că, în 1960, lui John Kennedy i se umflase în asemenea hal dreapta încît ajunsese de două ori mai mare decît stînga.

Campania electorală nu este numai un carnaval multicolor și animat. Dacă singura ei semnificație ar fi realizarea unui contact direct și a unui curent de simpatie între candidat și alegător, și-ar fi găsit poate îndreptățire speranțele lui Goldwater în virtuțile farmecului său

personal, care, se spunea, va face impresie mai ales asupra femeilor (femeile au votat, în majoritate, pentru Johnson). Frumosul, sportivul, familiarul Goldwater a fost apreciat ca necorespunzător pentru funcția de președinte al Statelor Unite. Alegătorii au privit dincolo de aparențe, la perspectivele politice. Și cele prezentate de președintele Johnson le-au părut, în orice caz, preferabile.

Din a treia încercare

De trei ori a încercat Hubert Humphrey să devină vicepreședinte sau președinte al Statelor Unite.

În 1956, Congresul partidului democrat l-a preferat pe Estes Kefauver. („Ticket-ul” Stevenson-Kefauver a pierdut în favoarea cuplului Eisenhower-Nixon). În 1960, Humphrey ar fi dorit să candideze direct la președinție, dar, descurajat de forța politică și economică a familiei Kennedy, a abandonat cursa spunând că se simte ca „băcanul din colț care ar încerca să facă concurență unui supermarket”.

Hubert Humphrey a devenit o figură populară în Statele Unite abia mai târziu, în calitate de lider al majorității democratice din Senat, unde a făcut dovada unei mari abilități. După ce a semnat Legea drepturilor civile, președintele Johnson i-a dăruit unul din stilourile folosite cu acest prilej. Pe stilou scrie: „Lui Hubert Humphrey, fără de care acest lucru nu s-ar fi putut întâmpla”.

Adevărul este că actualul vicepreședinte are mari merite în ceea ce privește trecerea prin Congres a legii amintite, ca și a Tratatului de la Moscova și a legii privind lupta împotriva sărăciei.

Aceasta l-a determinat, se spune, pe Lyndon Johnson să și-l alăture și să afirme că este „omul cel mai nimerit din

America” pentru funcția de vicepreședinte.

Și Hubert Horatio Humphrey a devenit vicepreședintele Statelor Unite.

New York 1964

„Știi, Bob, sentimentele oamenilor față de tine sînt ca cele nutrite față de Roosevelt în 1932. Sau te iubesc sau te urăsc. Nimeni nu e neutru” — i-a spus, în focul campaniei, un prieten. Republicanii au luptat împotriva lui Robert Kennedy cu o energie egalată poate doar de cea risipită în lupta împotriva lui Johnson. Fostul ministru al justiției nu candida decît la un mandat de senator al statului New York, dar s-a spus că, dacă îl va obține, nu este exclus ca în 1968 sau în 1972 să-l vedem președinte al Statelor Unite. Nici un argument n-a fost considerat prea nedemn pentru a fi folosit împotriva lui. S-a tipărit chiar o broșură în care era acuzat că ar fi ucis-o, prin interpuși, pe Marilyn Monroe. Și totuși, fratele fostului președinte a intrunit cu peste jumătate de milion de voturi mai mult decît adversarul său și a readus partidului democrat un mandat senatorial pe care nu l-a mai deținut de la Roosevelt încoace.

Pentru partidul republican, episodul electoral New York 1964 va rămîne multă vreme un coșmar. Cu două milioane și jumătate mai multe voturi pentru Johnson, pierderea controlului pe care îl deținea de 30 de ani în Cameră și în Senatul statului, punerea sub semnul întrebării a șanselor guvernatorului Rockefeller de a fi reales în 1966 și compromiterea — ca urmare — a oricăror perspective de a fi desemnat, în 1968, drept candidat la președinție.

Declarația lui Robert Kennedy, după ce a aflat că a fost ales: „Am primit mandat să continui ceea ce noi am început cu 4 ani în urmă. Un poet a spus cîndva «Veniți, prieteni, nu e prea târziu să făurim o lume mai bună»”.

Sînteji cu Henry Fonda sau cu Walt Disney ?

Hollywood-ul și-a ales ca senator pe republicanul George Murphy, fost actor, cîntăreț și dansator. Criteriile alegerii au fost — se spune — extrapolitice. Pe ecranele televiziunii el pare o figură mult mai atrăgătoare decît oponentul său, Pierre Salinger, fostul secretar de presă al Casei Albe pe vremea președintelui Kennedy. Înfățișarea lui Salinger — un om corpolent, puțin elegant — reprezenta un permanent subiect de glumă pentru ziariști pe vremea cînd ocupația lui oficială îl ținea în contact neîntrerupt cu presa. California a votat pentru Johnson, dar nu și pentru Salinger. Și totuși acesta, în intenția de a combate atulul telegenic al lui Murphy, apărea la mitinguri și pe ecranele televizoarelor în compania unora dintre cei mai populari membri ai grupului „prieteni” lui Pierre: Henry Fonda, Gregory Peck, Gene Kelly, Janet Leigh.

— Da, dar eu am avut sprijinul unor membri mai vechi ai comunității din Hollywood, a remarcat George Murphy. Este vorba de oameni ca John Wayne,

Samuel Goldwyn și Walt Disney. Alegătorii sînt mai impresionați de un sprijin de această natură.

Nu însă în orice împrejurare. Disney și Goldwyn sînt și autorii unor texte ditirambice la adresa lui Goldwater, cătorora republicanii le-au asigurat o editare și o difuzare fără precedent. Și totuși Goldwater nu este președinte.

„Ca un cartof fierbinte”

Landslide înseamnă alunecare de teren. A fost, pînă în ultima clipă, fenomenul de care se temeau cel mai mult republicanii. Va fi sau nu „landslide” în favoarea democraților? N-a fost, se spune acum. A fost un cutremur cumplit. A fost o catastrofă a căreia i-au căzut victimă, alături de ucenicii vrăjitori goldwateriști, și numeroși republicani moderați, oameni cu prestigiu politic de multă vreme consolidat, iar astăzi cu viitorul compromis. Au fost răsturnări spectaculoase: statul Iowa avea în Congres șase reprezentanți republicani și unul democrat. Acum are șase democrați și un republican. În Illinois, „marja” democrată a crescut de la 8 mii în 1960 la 800 de mii în 1964.

— Nu avem un partid republican. Avem 50 de partide republicane.

Este părerea lui Nelson Rockefeller. Cine e de vină?

Richard Nixon îl acuză pe Rockefeller că a fost „principalul factor de divizare a partidului”, un nou Shylock „care și-a dobîndit livra de carne” ca urmare a înfrîngerii zdrobitoare a lui Goldwater. Newsweek a citat însă și altă declarație a lui Nixon.

— Să vă spun ce se va întîmpla: va fi nevoie de vreo două luni pentru ca să se așeze praful stîrnit. Apoi, Barry va fi zvîrlit cît colo, ca un cartof fierbinte.

— N-am afirmat niciodată așa ceva, a dezmințit Nixon.

— Ba da, dl. Nixon a făcut această declarație unuia dintre reporterii noștri și garantăm autenticitatea citatului, a replicat Osborne Elliott, editorul revistei Newsweek.

Ziariștii americani consemnează cu nedisimulată satisfacție confuzia de nedecis din aripi de dreapta a partidului republican. În tot timpul campaniei electorale au fost puși mereu în situația de a fi „dezmințiti” de Goldwater, care își tăgăduia propriile spuse deindată ce i se atrăgea atenția asupra efectului lor dezastruos asupra opiniei publice. După ce a fost scos din cursa pentru președinție, Goldwater a declarat — tot în fața reprezentanților presei:

— Ziariștii ar trebui să-și acopere fața de rușine. Și-au bătut joc de propria lor profesiune.

Nu s-au necăjit prea tare gazetarii. Mai de preț au fost pentru ei cuvintele președintelui Johnson care, în prima sa declarație după ce a fost ales, nu a uitat să aducă un omagiu „muncii lor neobosite, de cite 18 ore pe zi”.

Partidul republican a ajuns, după cum scrie John Emmet Hughes în revista Newsweek, „la întîlnirea pe care și-a dat-o cu dezastrul”.

— Dacă nu-și va schimba conducerea, a declarat Robert Smyle, președintele Asociației guvernatorilor republicani, va suferi noi înfrîngeri în 1966 și un nou dezastru în 1968.

Felicia ANTIP

O vajnică goldwateristă

Așezată în inima Asiei de sud-est, Cambodgia este înconjurată de Laos la nord, Tailanda la vest și Vietnamul de sud la est. Suprafața ei este de 182 000 km², constând dintr-un șes întins, străbătut de fluviul Mekong și înconjurat de munți și junglă. Populația țării este de 5 700 000 locuitori, din care 300 000 chinezi, 300 000 vietnamezi și 7 000 francezi. Capitala are 403 000 locuitori. Clima tropicală, caldă și umedă, este uneori chinuitoare. Temperatura anuală mijlocie este de 27,4° la Phnom Penh și umiditatea aerului se ridică des la 97-98°. Dar această climă greu de suportat pentru om este o binefacere pentru vegetația luxuriantă, somptuoasă a țării.

CAMBODGIA DE AZI

Primul contact cu Cambodgia a fost capitala — orașul Phnom Penh. În timpul dominației coloniale franceze centrul politic și administrativ al Indochinei a fost la Hanoi, cel economic și comercial la Saigon, iar Phnom Penh a fost mai mult un oraș provincial. Acum, devenind centrul politic și economic al Cambodgiei independente, caracterul provincial al orașului începe să se șteargă din ce în ce mai mult. Autoritățile locale se preocupă tot mai mult de transformarea capitalei țării într-un oraș modern, înzestrat cu instituții corespunzătoare cerințelor vieții contemporane. Phnom Penh-ul este un oraș curat, cu bulevarde largi, în care predomină vilele și clădirile cu un singur etaj, înconjurare cu grădini pline de vegetație tropicală, ceea ce îi conferă un caracter exotic.

Vizităm palatul regal, constând dintr-un complex de clădiri cu acoperișul aurit și linie arhitectonică caracteristic cambodgiană, muzeul de artă, monumentul independenței naționale, care se ridică impunător în mijlocul unei piețe uriașe și ne oprim, apoi, în portul fluvial situat în dreptul capitalei. Fluviul Mekong, unul din cele mai mari fluvii din Asia, permite intrarea vaselor maritime de mare tonaj până la Phnom Penh, reprezentând astfel o arteră de comunicație extrem de importantă pentru Cambodgia. Dificultatea constă numai în faptul că fluviul străbate în cursul său inferior teritoriul sud-vietnamez și se varsă lângă Saigon în mare. Atitudinea vădit ostilă a regimului din Vietnamul de sud față de Cambodgia a împus guvernului cambodgian căutarea unei soluții alternative pentru a-și asigura ieșirea la mare.

Acum cîțiva ani s-a lansat ideea construirii unui port maritim pe coasta de

sud a Cambodgiei. Astăzi, noul port, Sihanoukville, este în linii generale terminat, urmînd ca în anii viitori să fie lărgit prin construirea unor noi cheiuri și întreprinderi industriale.

Cambodgia este țara a trei ciudățenii. Aici, timp de jumătate de an, unul din fluvii își inversează cursul, elefanții se vinează în apă, iar peștii se prind printre ramurile copacilor. Cuvintele, aparținînd însoțitorului nostru, nu le-am înțeles de la început. Dar fenomenul este real.

Perioada de dezgheț din munții Himalaia, de unde izvorăște Mekongul, coincide cu ploile musonice. Sub influența acestor factori, apele Mekongului cresc extrem de repede și amenință cu inundații. Situația este salvată de un afluent al Mekongului, fluviul Tong Le, al cărui nivel de apă este mai scăzut. O parte din debitul de apă al fluviului Mekong se varsă în albia afluentului său Tong Le care, schimbîndu-și astfel direcția cursului său, se varsă la rîndul lui în Lacul Mare, situat în nord-vestul Cambodgiei. Inundînd junglele și pădurile din jur, suprafața Lacului Mare se triplează în anotimpul ploios. Acesta este sezonul cînd elefanții, surprinși în junglă de inundație, pot fi capturați cu destulă ușurință în apă, iar peștii prinși printre crengile copacilor sînt „culeși” de pescari.

După terminarea anotimpului musonic apele fluviului Mekong scad repede, ajungînd în luna noiembrie sub nivelul apelor din Lacul Mare. În acest moment, Tong Le își schimbă din nou cursul și descarcă surplusul de apă din Lacul Mare în fluviul Mekong, menținîndu-l la un nivel suficient de înalt pentru alimentarea sistemului de irigații în tot timpul anului.

Fluviul Tong Le, care abate surplusul de apă al Mekongului în direcția Lacului Mare, îndeplinește de fapt funcțiile unui fel de regulator natural, asigurînd astfel fertilitatea unei bune părți a șesului cambodgian. Întinsele orezării ale țării asigură în întregime necesitățile populației în orez și dau un surplus anual de peste 500 000 tone pentru export. Se mai cultivă porumb, soia, bumbac, trestie de zahăr și iută pentru nevoi interne. Fructele tropicale, în care Cambodgia abundă, sînt destinate alt consumului intern cit și exportului. Piperul Kampot, considerat de cea mai bună calitate în lume datorită aromei sale deosebit de plăcute, se exportă aproape în întregime.

În ultimii ani produsele tehnico-agrare joacă un rol din ce în ce mai mare în economia națională a Cambodgiei. Plantațiile de cauciuc, deținute în întregime de capitalul francez, dau cel mai înalt randament din lume (1,5—2,5 tone pe ha). Producția anuală de 40 000 tone, raportată la producția mondială de cauciuc natural, nu este prea mare; ea constituie totuși o bogăție importantă deoarece este vorba de un cauciuc de calitate superioară, foarte căutat pe piața mondială. Așa se explică de ce, deși plantațiile de cauciuc din Cambodgia reprezintă numai 1 la sută din suprafața plantațiilor pe plan mondial, ele dau totuși 10 la sută din producția mondială de latex.

Printre problemele economice ale țării cea agrară ocupă un loc important. În Cambodgia aceasta are unele particularități. În cursul celor 400 de ani de stăpînire a șamilor și tailandezilor, și a celor 80 de ani de dominație colonială franceză, marile latifundii au aparținut în genere străinilor. După retragerea lor, în Cambodgia a devenit

predominantă mica proprietate cu relativ puțini proprietari feudali.

Bazătă până nu de mult exclusiv pe producția agricolă, economia națională a Cambodgiei a intrat în ultimii ani într-o perioadă de diversificare și industrializare. Au fost adoptate planuri de dezvoltare care îmbrățișează sectoare diferite ale economiei și vieții sociale. În realizarea acestor obiective Cambodgia se bazează pe fondurile proprii, pe munca voluntară a populației și, într-o anumită măsură, pe ajutor străin.

Primele fabrici (o filatură și țesătorie de bumbac, o fabrică de hirtie și una de placaj) au fost construite cu ajutorul R. P. Chineze, pe baza unui credit nerambursabil. În prezent, sint în curs de construcție o linie de asamblare a tractoarelor și fabrici de ciment, de zahăr, de anvelope, de sticlă — în colaborare cu Cehoslovacia și alte țări. Franța a acordat și continuă să acorde Cambodgiei credite pentru construirea și lărgirea portului maritim Si-hanoukville, terminarea unei importante căi ferate care va lega acest port cu capitala țării, pentru construire de baraje precum și în domeniul militar. Cambodgia a obținut rezultate importante în domeniul învățământului elementar și, într-o măsură, în învățământul secundar și superior. În toamna anului 1963 s-a deschis Institutul Tehnologic din Pnom Penh construit și dăruit de U.R.S.S. Au fost, de asemenea, înființate școli medii de specialitate și institute superioare care, din lipsă de cadre, folosesc profesori străini, de preferință francezi, a căror prezență se face de altfel simțită în întreaga rețea de învățământ a țării.

Cambodgia are o cultură străveche, care se bucură de o mare prețuire atât în Orient cât și în Occident. În secolul al XI-lea, perioada de glorie a regatului Khmer, pe teritoriul țării s-au ridicat o mulțime de temple minunate, palate și monumente. Dar nu numai atât. S-a construit o rețea de irigație foarte dezvoltată, mărturie a unei civilizații înaintate, care amintește de preocupările similare ale Romei antice. În prezent, clasificarea oficială cuprinde peste 1000 monumente și ruine ale epocilor trecute. Cele mai impresionante, de o uriașă valoare istorică și culturală, sint concentrate la Angkor, care timp de jumătate de mileniu a fost capitala regatului Khmer.

Orașul a fost înălțat între secolele IX-XIII. Economia și cultura înfloritoare a regatului Khmer au ispitit pe invadatorii străini. Angkor-ul a fost cucerit de șami și siamezi de câteva ori, care au trecut prin foc și sabie orașul. De fiecare dată însă, orașul a fost reconstruit cu și mai multă strălucire.

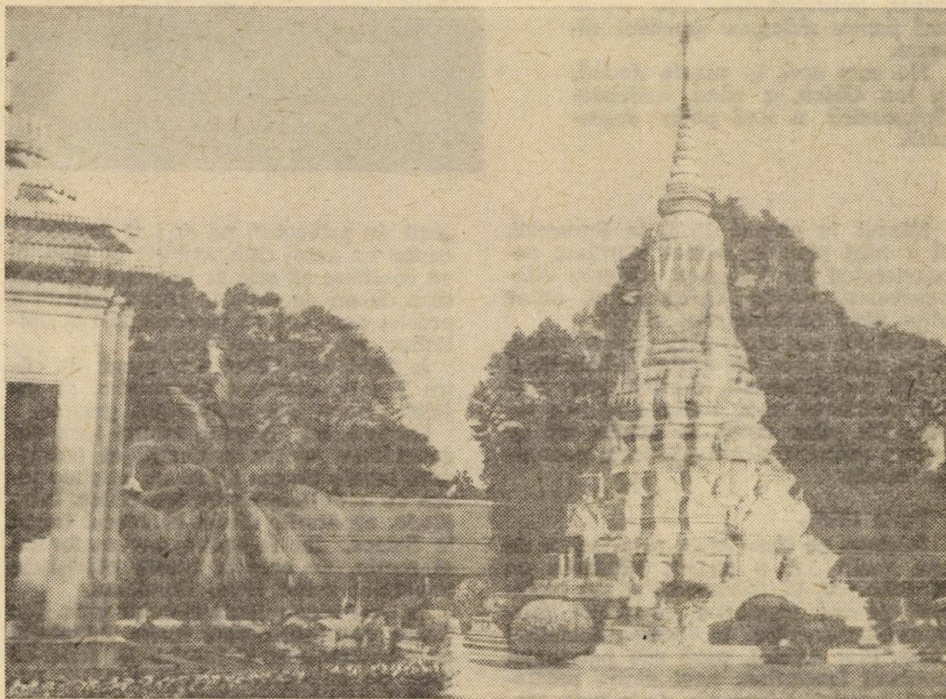
În 1432, în urma unei noi invazii siameze, Angkor-ul a fost abandonat. Invadatorii au distrus nu numai monumente de artă de o valoare excepțională, ci și sistemul complicat de irigație, ceea ce a silit populația să părăsească această regiune. Cîndva, capitala strălucitoare a regatului, Angkor-ul, a fost acoperit de junglă. A fost „redescoperit” în secolul al XIX-lea și de atunci minunatele creații ale genului uman sint obiect de studiu a numeroși arheologi și istorici de artă din toate colțurile lumii.

Există cel puțin 12 monumente, menținute în stare relativ bună, pe care nu poți să nu le vizitezi. Printre acestea, templul central, Angkor-Vat, este o a-

devărată capodoperă. Fațada are o întindere de 180 de metri, iar înălțimea peste 70. Partea principală a templului este înconjurată de o galerie de piatră, de 720 metri lungime, împodobită cu sculpturi, înfățișînd scene din mitologia hindusă și budistă, precum și din războaiele purtate de cambodgieni împotriva invadatorilor. Întreaga construcție, pînă la cele 5 turnuri, este ornamentată cu statui, basoreliefuluri și decoratii, toate lucrate în piatră.

După cucerirea independenței de stat a Cambodgiei, Angkor-ul a devenit centrul spiritual al țării, simbolul talentului și capacității de creație a poporului cambodgian.

Sistemul politic din Cambodgia se caracterizează prin rolul de frunte al Comunității Socialiste Populare („Sangkum”) — inițiată și condusă de prințul Sianuk, șeful statului Cambodgia — organizație care, după cum se arată în

Palatul regal din Pnom Penh

documentele oficiale, reunește toate straturile și categoriile sociale ale țării.

„Sangkum — scrie prințul Sianuk — s-a angajat pe drumul socialismului, nu al socialismului marxist, nici al laburismului englez, ci al unui socialism pur Khmer, în esență pragmatic, budist”. Și mai departe: „În mod concret acest socialism se traduce în viață prin coexistența întreprinderilor de stat și a întreprinderilor particulare și mixte, a șantierelor de lucrări colective bazate pe munca voluntară (căi ferate, șosele, baraje, canale de irigație etc.), prin distribuirea pămîntului țăranilor solicitanți... prin crearea de cooperative, prin generalizarea învățămîntului...”

Cercurile conducătoare din Pnom Penh consideră Comunitatea Socialistă Populară o formă de unire a forțelor politice, capabilă să asigure liniștea și stabilitatea Cambodgiei, țară situată din punct de vedere geografic, într-o regiune cu implicații internaționale complexe.

Pe plan extern, guvernul cambodgian promovează o politică de neutralitate, care corespunde intereselor naționale ale țării și reflectă realism și clarvi-

ziune din partea conducătorilor Cambodgiei.

Conducătorii de stat cambodgieni consideră că participarea la pacte sau alianțe militare, departe de a întări, de fapt ar duce la subminarea și, în cele din urmă, la pierderea independenței și suveranității Cambodgiei.

Cambodgia, care în decursul veacurilor a avut mult de suferit din cauza agresiunii vecinilor săi, privește cu suspiciune și îngrijorare manevrele autorităților tailandeze și sud-vietnameze, fiind convinsă că acestea ascund intenții expansioniste. Faptul că și în prezent Tailanda revendică o porțiune a teritoriului cambodgian, iar autoritățile din Vietnamul de sud ridică pretenții asupra totalității insulelor cambodgiene de lângă coastă, denotă că temerile Cambodgiei sint reale.

Pentru a apăra independența și liniștea țării, guvernul cambodgian a propus, acum câteva luni, convocarea puterilor

participante la acordurile de la Geneva pentru recunoașterea și garantarea internațională a neutralității Cambodgiei și integrității sale teritoriale. După cum se știe, propunerea este sprijinită de U.R.S.S., R. P. Chineză, Franța și alte țări. S.U.A. și Anglia nu și-au dat acordul pentru o asemenea întrunire.

Guvernul cambodgian continuă să miște pentru convocarea conferinței de la Geneva și crearea unei zone neutre în Indochina, compusă din Cambodgia, Vietnamul de sud și Laos. Recent, într-un mesaj adresat U.R.S.S. și Angliei, copreședinții Conferinței de la Geneva, prințul Sianuk și-a reînnoit propunerile sale.

În cursul celor 10 ani care au trecut de la semnarea acordurilor de la Geneva, Cambodgia a rămas fidelă politicii de neutralitate, în pofida presiunilor de tot felul ce s-au exercitat asupra ei. Rațiunea cere încetarea acțiunilor care creează încordare la granițele Cambodgiei, recunoașterea dreptului acestei țări la dezvoltarea independentă, în conformitate cu interesele sale naționale.

Pavel SÂNDULESCU

ION GHICA — diplomat

Generația care a înfăptuit revoluția de la 1848 — și, după unsprezece ani, Unirea Principatelor — a avut printre fruntașii ei oameni de seamă, scriitori de talent, patrioți înflăcărați, luptători pentru ridicarea României viitoare.

Ne vom opri, în aceste rânduri, la Ion Ghica, a cărui activitate diplomatică e mai puțin cunoscută.

Născut în august 1816, la București, el a trăit până la adînci bătrîneți, supraviețuind lui Bălcescu, Grigore Alexandrescu, Vasile Alecsandri și alților altor mari contemporani ai săi.

Încă din anii studenției, tinărul scund, firav, ușor adus de spate, a îmbrățișat cauza revoluționară, luptînd atît pentru realizarea unor reforme sociale favorabile celor mulți și obidiți cît și pentru unitatea și independența poporului român.

Paris 1846...

Întîlnim pe Ion Ghica, care legase de mai mulți ani o strînsă prietenie cu N. Bălcescu, V. Alecsandri și alți luptători pentru idealurile revoluției burghezo-democratice, în fruntea Societății studenților romîni, pusă sub patronajul poetului Lamartine, unul dintre promotorii Revoluției franceze de la 1848. Marele poet francez avea legături cu revoluționarii romîni încă înaintea fondării societății studențești al cărei președinte era Ion Ghica. Prin acesta, și prin C. A. Rosetti, Lamartine comunica, în taină, cu cei de la București. Din comitet făcea parte Nicolae Bălcescu, Mihail Kogălniceanu, Scarlat Vîrnav. Împreună cu aceștia Ion Ghica participa la acțiunile de pregătire a revoluției de la 1848.

Cu puțin înaintea izbucnirii revoluției, Ion Ghica pleacă la Constantinopol, ca trimis al comitetului revoluționar pe lîngă Poartă. Apoi, după izbîndirea revoluției, face față cu talent și energie sarcinii ingrate de a reprezenta un guvern revoluționar într-una din capitalele reacțiunii europene. Plin de demnitate, el se impune atît dragătorilor Porții cît și diplomaților străini acreditați la Constantinopol. Rapoartele sale din această vreme dezvăluie complexa și neobosită sa activitate. El ajunge să stabilească legături cu diferiți demnitari otomani și chiar să influențeze cu abilitate schimbări în compoziția guvernului Porții. Ghica s-a străduit apoi neobosit să limiteze efectele nocive ale atitudinii adoptate ulterior de Poartă față de regimul revoluționar din Țara Romînească. După reprimarea revoluției, încep pentru el

„anii de pribegie”, pe care îi descrie în cartea cu acest titlu, apărută în 1888. El va continua să stea în Imperiul Otoman timp de un deceniu, în partea inițială a acestei perioade ca reprezentant al exilaților revoluționari romîni.

În 1854, Ion Ghica este numit de către Poarta otomană guvernator al insulei Samos, din arhipelagul grecesc.

Patrie a lui Pitagora, vestită încă din antichitate pentru marinarii ei îndrăzneți, insula Samos a fost un prielnic teren de activitate pentru Ion Ghica. Între altele, săpăturile făcute în veacul trecut la Samos, din inițiativa guvernatorului ei romîn, au scos la iveală rămășițele templului zeiței Hera, Heraionul.

Într-un raport făcut marelui vizir, Ion Ghica vorbește despre opera înfăptuită ca administrator al insulei. El scrie că lipsa de mijloace l-a împiedicat să trimită bursieri în străinătate, unde să învețe știința, literale și artele, pe care întunecatul ev mediu le-a suprimat în acel ținut de cultură, atît de vestit în antichitate.

Despre felul fericit în care principele de Samos își guvernase provincia se auzise și la el acasă; era admirat și la București și la Iași. Mulți fruntași ai vieții politice și culturale romînești, printre care prietenul său poetul Grigore Alexandrescu, se gîdeau să-l aleagă domnitor al Munteniei.

Activitatea pe meleaguri străine nu-l împiedica pe Ion Ghica să se gîndească la viitorul patriei sale.

Țara Romînească și Moldova erau frămîntate de revendicări naționale și sociale, năzuiau să se unească.

„Unirea Moldovei și Valahiei — scrie el marelui vizir — constituie o năzuință a romînilor și a spune altceva, a-i ascunde această năzuință, înseamnă a minți guvernul sultanului”.

În ultimele luni ale anului 1858, exilatul de la Samos se reîntoarce în patrie. Noul ales, primul domnitor al țărilor reunite, Alexandru Ioan Cuza, își folosește vechiul cunoscut de la Paris. Caracterizîndu-l pe Ghica, Alecsandri îi scria atunci lui Cuza: „niciodată nu voi șovăi a-ți spune că e unul din cei mai inteligenți și mai capabili oameni din

țară”. Numit președinte al Consiliului de Miniștri și ministru de interne al Moldovei, el ocupă aceste demnități între 6 martie și 27 aprilie 1859, pentru ca, apoi, toamna, să fie chemat să ocupe aceleași funcții în guvernul Țării Romînești, pe care-l conduce începînd de la 11 octombrie. Guvernarea lui Ion Ghica se încheie la 28 mai 1860. Deosebit de activ, el a luat în timpul celor două guvernări ale sale o serie de măsuri pe linia organizării noului stat național. Tot el a elaborat cunoscutul mesaj al domnitorului, din 6 decembrie 1859, amplu și multilateral program de înnoiri. În privința politicii externe, Ghica a adoptat o atitudine fermă, militînd pentru recunoașterea titlaturii de „Principatele Unite”; de asemenea, împreună cu V. Alecsandri, a ajutat pe domnitor în acțiunile sale de natură diplomatică. În perioada guvernului Ghica, Poarta a recunoscut îndoita acreditare a lui C. Negri ca agent al Moldovei și al Țării Romînești. Anii care au urmat au dezvăluit aspecte contradictorii ale activității luptătorului de la 1848, determinate de limitele clasei din care făcea parte, limite care pe măsura transformării burgheziei într-o clasă reacționară își puneau amprenta și asupra orientării sale.

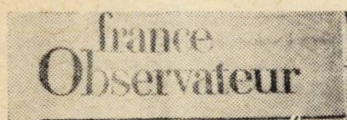
În ultimii ani de domnie ai lui Alexandru Ioan Cuza, Ghica a jucat un rol negativ ca fruntaș al opoziției. Membru marcant al „monstruoasei coaliții”, încheagată între o parte a burgheziei și moșierime, el a contribuit prin poziția sa politică la răsturnarea domnitorului Unirii. Ion Ghica a condus apoi guvernul de coaliție de la 11 februarie pînă la 11 mai 1866, ocupînd totodată deosebit de importantul — în împrejurările date — departament al externelor. După o scurtă misiune la Constantinopol, Ghica se reîntoarce în țară și conduce un nou guvern în 1867, fiind în aceeași vreme și ministru de interne. Ultima guvernare a lui Ghica a avut loc între 18 decembrie 1870 și 11 martie 1871, încheindu-se printr-o violentă ruptură între omul politic și Carol de Hohenzollern. Cu aceasta lua sfîrșit activitatea politică în țară a lui Ion Ghica.

Numit zece ani mai tîrziu, în 1881, ministru plenipotențiar la Londra, el lasă acolo impresii excelente. *Revista diplomatică*, apărută la Paris, în 1887, consacră cîteva pagini diplomatului, subliniind tactul și farmecul lui Ion Ghica și, în primul rînd, spiritul său larg, aspirațiile sale spre un viitor de înnoire și amintind, între altele, „ideile sale net progresiste, din care își face un punct de onoare și la care putem fi siguri că nu va renunța niciodată”.

La rîndul său, G. Bengescu, secretar al legației, a publicat amintiri privind activitatea lui Ghica în cei zece ani cit a stat la Londra. El a evocat spiritul pătrunzător, conversațiile sale fermecătoare, activitatea sa de desăvîrșit diplomat, ca și lungile plimbări prin Londra, spectacolele pe care le frecventa, ori preocupările sale de natură culturală.

Reîntors în țară în 1891, Ion Ghica a mai trăit șase ani; a murit la Ghergani în ziua de 22 aprilie 1897.

Acad. Victor EFTIMIU

PARIS

DIFICULTĂȚI ÎN POLITICA PIEȚEI COMUNE AGRARE

DECEMBRIE 1963: de Gaulle amenință că va retrage Franța din Piața comună dacă (vest)-germanii nu fac concesiile necesare pentru a permite intrarea în vigoare a Pieței comune agricole. Noiembrie 1964: de Gaulle amenință că va retrage Franța din Piața comună dacă (vest)-germanii nu fac concesiile necesare pentru a permite un acord asupra stabilirii prețurilor agricole, condiție indispensabilă pentru dezvoltarea Pieței comune.

La 23 decembrie 1963, la Bruxelles se ajungea la un compromis. La prima vedere, ești deci tentat să crezi (amenințările și obiectul lor fiind aceleași ca anul trecut) că și în 1964 se va găsi un compromis așa cum s-a găsit în 1963.

Și totuși, poate că nu va fi așa. În ciuda aparențelor, situația din 1964 se deosebește radical de cea din 1963.

În primul rând, în ce privește partea (vest)-germană. Anul trecut, cancelarul Erhard preluase tocmai succesiunea lui Adenauer. El nu-și putea permite să rupă cu „cel mai bun prieten” al predecesorului său. Astăzi însă, relațiile franco-(vest)-germane sînt mai proaste ca oricînd de la sfîrșitul războiului încoace. În R.F.G. continuă să existe un partid „gaullist”, asupra căruia de Gaulle își exercită acum presiunea în mod vădit — rugînd, de pildă, pe toți miniștrii săi să-l primească împreună cu el pe fostul cancelar Adenauer la Institut, după ce acesta a acordat un interviu în care îl critica violent pe dr. Erhard. Dar partidul „american” este mai puternic decît oricînd și, în ce-l privește, s-ar resemna să accepte o semi-ruptură cu Franța. Pentru mulți industriași (vest)-germani, Comunitatea Economică Europeană este o zonă de activitate prea mică pentru potențialul și debușeele lor: ei ar dori să se măsoare cu rivalii lor în cadrul mai vast al Pactului Atlantic, ca să nu mai vorbim de restul lumii. În consecință, Erhard este mai sigur de spatele său decît putea fi în urmă cu un an.

Dar, mai ales, guvernul (vest)-german se află la opt luni înaintea alegerilor legislative. Uniunea creștin-democrată (U.C.D., partidul majoritar) este în pierdere de viteză și nu-și poate permite anul acesta să piardă voturile unui număr de aproximativ două milioane de mici proprietari care ar plăti spezele Pieței comune, dacă prețurile agricole ar urma să fie reduse și dacă nu li s-ar acorda, în schimb, o subvenție importantă.

S-ar putea găsi o soluție tehnică pentru această problemă: subvențiile pentru țărani (vest)-germani pot fi vărsate nu numai de industriași din Germania federală, ci de ansamblul țărilor din C.E.E. S-ar putea găsi de asemenea o soluție politică: ar putea fi stabilit un calendar secret și oficios, prevăzînd că, după alegeri, guvernul de la Bonn își

va lichida întîrzierea de la începutul anului. Acest lucru s-a mai întîmplat, în alte împrejurări.

Dar fiecare își dă seama că dincolo de problema prețurilor laptei, untului, cărnii de vacă etc. miza este mult mai importantă: cea a relațiilor unei anumite Europe, așa cum o vede de Gaulle, cu S.U.A. Conflictul Pieței comune agricole este un fleac în comparație cu așa-zisa „rundă Kennedy”, adică, în mare, relațiile comerciale dintre Europa și S.U.A., importul mărfurilor americane în Europa, exportul produselor europene în S.U.A. De Gaulle ar dori ca, în această problemă, europenii să facă front comun împotriva S.U.A.; partenerii noștri din Piața comună doresc același lucru — dar cedînd în mult mai mare măsură cererilor S.U.A.

Trebuie spus de asemenea că toate acestea se situează pe planul economic, care nu este cel mai important după părerea președintelui republicii. Există alte scadețe, pentru el fundamentale, care explică de ce tentația sa de a se retrage întîi din Piața comună, apoi din N.A.T.O., este mai serioasă decît în urmă cu un an.

În primul rînd, se apropie data începînd de la care hotărîrile Consiliului ministerial al Pieței comune nu vor mai trebui să fie luate în unanimitate, ci cu majoritate simplă de voturi. Începînd de la 1 ianuarie 1966 (dacă va fi respectat calendarul) Franța nu-și va mai putea opune veto-ul vreunei hotărîri luate de ansamblul partenerilor noștri; ea va fi nevoită (dacă respectă textele) să se conformeze majorității, fie că va dori, fie că nu. Aceasta reprezintă un început de autoritate politică supranațională pe care celelalte țări membre ale Pieței comune au dorit, în principiu, să-l accelereze și căruia de Gaulle, dimpotrivă, i s-a opus totdeauna. El poate fi tentat să profite de pretextul Pieței comune agricole — în privința căruia are dreptate, din punct de vedere juridic, și care i-ar fi folositor, din punct de vedere electoral — pentru a respinge o scadență pe care o detestă și pe care cu greu ar putea s-o respingă unilateral anul viitor.

Există, de asemenea, un context militar care nu exista sau care exista în mai mică măsură anul trecut: acela al forței multilaterale (M.L.F.) a N.A.T.O. la care Franța a refuzat să participe încă de la început (acordurile de la Nassau încheiate între Macmillan și Kennedy în decembrie 1962) dar în care (vest)-germanii au văzut mijlocul de a fi parte activă. Astăzi, laburistii încearcă să negocieze la Washington o organizare a M.L.F. care să dea (vest)-germanilor un rol mai mic; dar chiar dacă ar obține această organizare, pentru de Gaulle M.L.F. ar rămîne atînsă de un păcat originar: acela de a lăsa în mîinile S.U.A. răspunderea esențială pentru apărarea Europei. Mai mult încă. Dacă M.L.F. ar deveni deținătoarea dreptului de a folosi arma nucleară iar Franța nu ar participa la această flotă, rolul Franței în sinul N.A.T.O. s-ar reduce și mai mult. În cazul acesta, de ce să nu ieșim în mod fățiș din organizația militară a Pactului Atlantic, rămînînd însă membri ai alianței?

Este cert că de Gaulle este supus acestor tentații. „Nu voi face Europa politică cu cinci americani”, i-a spus el de curînd lui Spaak. De asemenea, încă în urmă cu doi ani, el spunea unuia dintre

interlocutorii săi străini: „N.A.T.O. este o înșelătorie. Este o mașină menită să ascundă acapararea Europei de către America. Datorită N.A.T.O., Europa, aflată sub dependența militară a S.U.A., nu pare să se afle în această situație. Englezii nu fac parte din N.A.T.O. în mai mare măsură ca noi. Ei își păstrează grosul forțelor în afara N.A.T.O. Așa vom proceda și noi”.

În consecință, visurile urmărite în prezent de generalul de Gaulle nu datează de astăzi, după cum nu datează de astăzi nici amenințările pe care le flutură. Ele nu sînt vorbe goale și nu ar fi prima oară cînd de Gaulle ar merge pînă la capătul unui șantaj, care la origine putea să fie doar un bluf, și unei intransigențe care la început putea să fie doar o atitudine.

Trebuie să precizăm unele nuanțe. De Gaulle nu se gîndește astăzi la o retragere pur și simplu din N.A.T.O. ci, mai degrabă, la o modificare totală a structurii ei. Un prilej ar fi tocmai această înființare a M.L.F. preconizată de americani și despre care de Gaulle consideră că implică o transformare atît de importantă a Pactului Atlantic încît nu ar trebui să fie adoptată decît cu unanimitatea voturilor țărilor membre. Așadar, ceea ce știa că este imposibil, atunci cînd a cerut-o în memorandumul său din septembrie 1958, îi pare posibil astăzi, cînd Franța a pornit la construirea propriei ei forțe de descurajare? Iată ce se crede la Bonn, fără îndoială mai mult decît o crede de Gaulle însuși.

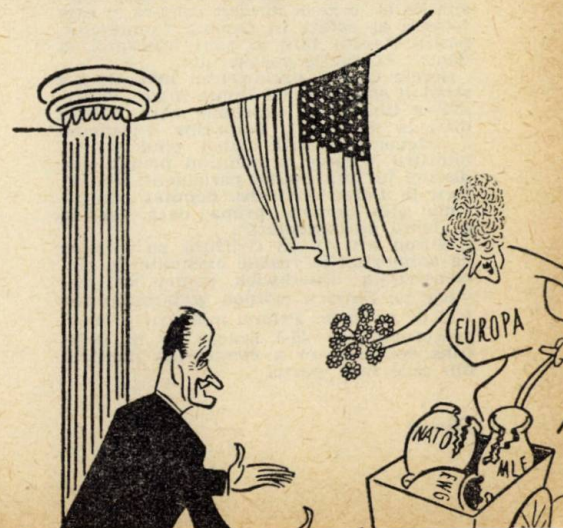
De asemenea, de Gaulle nu se gîndește la o ruptură pur și simplu cu Piața comună, ci mai degrabă la o politică a fotoliului gol. Franța nu s-ar retrage din Piața comună, ci această organizație ar rămîne „înghețată” în starea ei actuală. Nu s-ar reveni asupra reducerii, deja acceptată, a taxelor vamale, asupra liberalizărilor de contingente, deja începute — dar Franța ar refuza orice progres, orice nou pas înainte în acest domeniu. Procesul comunitar început din 1957 ar fi oprit. Calendarul prevăzut nu ar mai fi respectat, etapele următoare nu ar mai fi străbătute. Franța ar refuza să participe la tratativele cu privire la runda Kennedy și nu s-ar considera obligată de hotărîrile luate de partenerii ei. Miniștrii francezi nu ar mai asista la ședințele Consiliului ministerial al Pieței comune.

Iată care sînt astăzi amenințările reale. Este foarte clar că aceste amenințări ar antrena și altele.

H. de GALARD

Felicitările Europei occidentale pentru Johnson: flori și oale sparte

(Din Die Welt)

stern

HAMBURG

**CINE PE CINE
ÎNȘEALĂ ?**

DE LUNI DE ZILE intenționăm să scriu un cuvânt de avertisment împotriva așa-numitei forțe nucleare multilaterale (M.L.F.). Renunțăm mereu pentru că aveam sentimentul neplăcut că mi-aș plictisi cititorii. Majoritatea oamenilor au încetat de multă vreme să mai citească articolele pe această temă, deoarece nu se mai pot descurca în amalgamul de argumente tehnico-marinărești și de amănunte diplomatice.

Trebuie totuși să încerc. De câteva săptămâni public tot în *Stern* o serie de articole despre greșelile Germaniei în primul război mondial, greșeli care astăzi par atât de clare încât îți vine să-ți dai cu pumnii în cap, întrebându-te cum a fost posibil ca oameni cu rațiune să facă vreodată așa ceva. M.L.F. este o nouă greșală gigantică de acest gen, care se învecinează cu nebunia. M-aș considera singur lipsit de conștiință dacă nu mi-aș ridica cel puțin glasul, cât mai este timp!

După cum se știe, este vorba ca N.A.T.O. să-și alcătuiască o flotă de 25 de cargoboturi înzestrate cu 200 rachete atomice și echipate cu marinari și tehnicieni de naționalități diferite, în special (vest) germani. Acest proiect poartă, ca să zic așa, pe frunte stigmatul lipsei de sinceritate a lui Cain. Orice necunosător poate să-și dea seama că ceva nu este în regulă atunci când se intenționează montarea de rachete atomice pe cargoboturi, care pot fi scufundate cu o singură lovitură de tun. Dacă unii încearcă să ne prostescă afirmând că aceste bărci se pot ascunde în largul oceanelor sau în porturi supraaglomerate, putem să le răspundem: „Dacă totul este așa de simplu, atunci de ce

montează americanii rachetele lor Polaris pe submarine atomice atât de costisitoare? Și de ce se mai construiesc flote maritime militare atât de scumpe, când cargoboturile sînt tot atât de bune?”

Absurditatea tehnico-marinărească a proiectului poate fi apreciată și după faptul că nici o națiune cu experiență maritimă nu vrea să aibă de-a face cu el. Englezi, francezi, norvegieni, olandezi, italieni — toți se dau în lături după ce constată despre ce e vorba. Dacă unii dintre ei vor totuși să participe la proiect, ar face-o cel mult ca supraveghetori pentru a-i împiedica pe germani să facă vreo boroaboală. Cu adevărat intereseași în proiect sînt numai americanii și (vest) germanii.

Dar nici între aceștia nu domnește o adevărată înțelegere, ci tocmai contrariul. Ei joacă un joc necinstit care poate avea ca sfîrșit distrugerea alianței lor și transformarea prieteniei dintre ei în dușmănie. Spus pe șleau, scopul lor este să se înșele unul pe altul.

(Vest) germanii vor să intre în clubul atomic, vor să ajungă și ei într-un mod oarecare să țină degetul pe trăgaciul atomic. Americanii vor să împiedice acest lucru. Ambii consideră M.L.F. ca un mijloc pentru realizarea scopurilor lor proprii. Indiferent cine va reuși în cele din urmă să-l amăgească pe celălalt, pentru relațiile americano-(vest) germane, consecințele nu pot fi în orice caz decât dezastruoase.

Este vorba de a ști cine va deține autoritatea de comandă, mai precis, care va fi metoda de vot pentru guvernele participante. (E deja ceva ridicol: o flotă, ale cărei comenzi de luptă vor fi puse la vot. Bătălii navale sub conducerea unei conferințe diplomatice la distanță!).

La început, toți participanții, deci și americanii, urmau să aibă un drept de veto. Era însă prea transparentă. Dacă M.L.F. nu poate trage nici un foc fără aprobarea președintelui american, ea nu se deosebește în fond de forțele atomice curat americane, și (vest) germanii ar trebui să plătească anual câteva miliarde numai pentru plăcerea de a putea sluji într-o legiune străină atomică americană.

Ulterior, președintele Kennedy a propus în 1962 subordonarea M.L.F. unei Europe unite. Dar cum s-a constatat că nu va exista așa repede o Europă unită, s-a revenit și asupra acestui plan.

Acum se cere din nou ca majoritatea să decidă, adică voturile să fie cântărite după contribuția financiară a țărilor respective. În acest mod, mai devreme sau mai târziu, M.L.F. ar putea trece sub control (vest) german; căci, domnește părerea comună că (vest) germanii sînt cei care trebuie să suporte partea leului din cheltuieli.

Dacă s-ar ajunge însă aci, ar fi o victorie a la Pyrrhus a diplomației atomice (vest) germane și aceasta nu numai din cauza reacției previzibile din partea rușilor, dar și din cauza consecințelor pe care le-ar trage americanii. Într-o conferință apărută în numărul din septembrie al publicației *Era atomică*, un profesor american de politică le-a dat în vileag. Citez ca încheiere două pasaje centrale din conferința sa ținută în cursul verii trecute în fața unor oameni de știință (vest) germani și vă las pe dv. să reflectați:

„În Statele Unite există temerea serioasă că Germania occidentală ar putea folosi armele nucleare pentru a face presiuni în favoarea reunificării. Și dacă veți spune că aceasta este o prostie, trebuie să vă spun că Statele Unite trebuie totuși să se gîndească la o asemenea posibilitate. Și acest lucru vi-l pot dovedi prin documente”.

„Dacă dv. (prin M.L.F.) veți dispune de o mică manivelă pentru armele atomice și noi vom avea manivela cea mare, care să declanșeze arma atomică, și dacă cele două manivele sînt legate între ele prin faptul că soldații americani din Europa vor exercita funcția de frinare, noi v-am pus în realitate la dispoziție manivela cea mare a întregului nostru potențial. Și aceasta ar însemna că v-am încredințat controlul deplin asupra vieții și a morții noastre. Iată de ce, dacă vă încredințăm o mică forță atomică, trebuie să trasăm cit mai clar posibil linia de despărțire între forța mică și marele nostru arsenal. Și singura cale de a o face este să ieșim de aici”.

Sebastian HAFNER

**ARTA INVECTIVEI
PARLAMENTARE**

Atunci cînd sir Winston Churchill a afirmat despre un adversar că ar fi un „adept al inexactităților terminologice”, toți deputații și-au dat seama că a vrut să spună că este mincinos. Sir Winston folosea cuvîntul direct, dar fusese solicitat de speaker (președintele Camerei Comunelor) să-l retragă. Perifraza folosită de el, care a devenit celebră și este folosită și astăzi în Camera Comunelor, păstra insulta fără să sune ofensator și dădea satisfacție speakerului.

Secole în șir, parlamentul britanic s-a străduit să nu treacă limita între „exprimarea liberă” și expresiile care puteau duce la dueluri și dezordine. Problema a redevenit actuală atunci cînd primul ministru Wilson, pronunțînd primul său discurs în fața noului parlament, s-a referit la Peter Griffiths, deputat conservator ales pentru prima oară, ca la o „lepră parlamentară”.

Wilson afirma că Griffiths se folosea de animozitățile rasiale existente în circumscripția Smethwick pentru a-l învinge pe Patrick Gordon Walker, ministrul de externe. Primul ministru a cerut conservatorilor să-l izoleze pe dl Griffiths deoarece el a compromis partidul din care face parte.

Unele cuvinte, de exemplu „trădător” și „las” sînt interzise în mod expres în Camera Comunelor, deoarece ele au fost declarate neparlamentare de speakerii precedenți. Speakerul, arbitru imparțial ales dintre membrii parlamentului, ia asemenea hotărîri în urma unei cercetări aprofundate. De pildă, s-a stabilit că măgar este un cuvînt neparlamentar, dar gîscă nu e, că șobolan, porc și cîine sînt inacceptabile, în timp ce slab de mînt și conservator încurat sînt admisibile. Săptămîna aceasta, actualul speaker, sir Henry Hylton-Foster, a decis că premierul Wilson nu folosea un cuvînt neparlamentar vorbind despre lepră. Unii experți, însă, explică această decizie prin faptul că termenul lepră a fost folosit în mod descriptiv și nu a fost adresat direct lui Griffiths.

Prin tradiție, speakerii ereză să decreteze asupra limbajului insidios, deoarece, după cum afirma un deputat, există dorința de a nu extinde lista cuvintelor interzise. În practică, cuvintele nu sînt supuse deciziei speakerului decît dacă acesta e solicitat de un membru al parlamentului. Chiar și atunci speakerul poate să afirme că nu le-a auzit. Pot fi auzite schimburi de replici ca aceasta:

Un deputat: — Onorabilul deputat este un comediant... (strigăte „retrage!”).

Un deputat din opoziție: — Nu este oare speakerul de acord că folosirea cuvîntului „comediant” este...

Speakerul: — Cred că, dacă onorabilul membru al parlamentului a spus ceva ce a scăpat atenției mele, el își va retrage cuvîntul.

Deputatul: Imi retrag cuvîntul.

În 1907 s-a stabilit că expresia jăvră obraznică este neparlamentară; în 1953 pe lista expresiilor neparlamentare a fost trecută și expresia jăvră nerușinată. La bandiți și asasini, cuvintele interzise la începutul secolului, s-au adăugat marionete și răufăcători. Un alt cuvînt interzis este ipocrit și sînt de asemenea interzise referirile literare care au același sens: Pecksniff (personaj din romanul „Martin Chuzzlewit” de Dickens) a fost interzis din 1928, iar cuvîntul fariseu din 1902.

Există invective care poartă pecetea marilor personalități. Cîndva, Disraeli a fost chemat la ordine pentru că declarase că jumătate din membrii guvernului sînt niște măgari. „Domnule președinte, a spus Disraeli, imi retrag afirmația: jumătate din membrii guvernului nu sînt măgari”. Poate cea mai celebră dintre invectivele parlamentare îi aparține tot lui Disraeli, care a definit diferența dintre nenorocire și catastrofă în felul următor: „Dacă Gladstone ar cădea în Tamisa, ar fi o nenorocire; dacă cineva l-ar scoate, ar fi o catastrofă”.

James FERON

(Din New York Times)

MOSCOW

SUFLU NOU ÎN COMERȚUL MONDIAL

MODIFICAREA CLIMATULUI în relațiile internaționale este atestată nu numai de acțiunile diplomatice propriu-zise. Există și alte barometre deosebit de sensibile. Printre acestea se numără legăturile economice internaționale, mai cu seamă cele dintre statele cu sisteme sociale diferite. În ultimele luni, în acest domeniu s-au petrecut numeroase evenimente interesante, simptomatice.

La sfârșitul lunii septembrie a avut loc la Roma o conferință a reprezentanților cercurilor de afaceri din șapte mari țări capitaliste — Anglia, Statele Unite, Franța, Italia, Germania occidentală, Japonia și Suedia. Ziarul *Globo*, organul cercurilor industriale și financiare italiene, era de părere că această conferință a avut un caracter deosebit. Delegațiile — scrie ziarul — s-au pronunțat în unanimitate pentru extinderea cea mai largă a legăturilor economice cu țările socialiste.

Legăturile economice externe ale Uniunii Sovietice și țărilor socialiste cu țările capitaliste cresc în permanență. În 1963, comerțul exterior sovietic a crescut față de anul 1938 în prețuri comparate de aproape 12 ori.

Multe bariere și piedici în calea comerțului țărilor capitaliste cu Uniunea Sovietică s-au prăbușit. Anul acesta s-a produs o serioasă spărtură în aceste bariere artificiale: ne referim la politica occidentală de limitare la cinci ani a duratei creditelor acordate Uniunii Sovietice pentru livrarea de utilaj capital și alte mărfuri.

Sînt semnificative și cele două mari acorduri semnate în septembrie pentru livrarea de uzine chimice Uniunii Sovietice de către Anglia și Japonia. În ambele cazuri Uniunea Sovietică a obținut credite pe termen lung garantate de instituțiile guvernamentale și anume pe 15 ani și pe 8 ani. La fel de semnificativ este și acordul comercial semnat la 30 octombrie la Paris între Uniunea Sovietică și Franța.

Tratatul preliminar în legătură cu aceste contracte masive pe baza unor credite pe termen lung se duc și cu alte țări. Organismele sovietice de comerț exterior nu cer în cursul acestor tratative nici un fel de privilegii speciale; ele resping doar discriminarea, cer aplicarea normelor existente în practica economică mondială: cu cît acordul este mai important, cu atît creditul este acordat pe o durată mai lungă. Uniunea Sovietică dispune de

mari posibilități de a face comenzi importante firmelor străine și va face acest lucru acelor firme care vor propune condiții mai bune de livrări și credit.

Era firesc ca această perspectivă să facă o puternică impresie în cercurile de afaceri și politice din țările capitaliste. Acțiunile Angliei și Japoniei au fost aprobate în Europa occidentală.

Comentatorii din Occident consideră ca indiscutabil faptul că în momentul de față după Anglia, Japonia și Franța, cercurile guvernamentale și comerciale din celelalte țări capitaliste vor înălțura îngrădirile în comerțul cu Uniunea Sovietică. Presa occidentală menționează că o excepție în această direcție o constituie poziția Statelor Unite.

Într-adevăr, semnarea importantelor contracte de livrare a unor uzine chimice Uniunii Sovietice a provocat o nemulțumire evidentă în cercurile oficiale din Statele Unite. Cu ce anume nu sînt de acord Statele Unite?

Judecînd după aprecierile presei, „bariera creditelor” din calea comerțului cu Uniunea Sovietică a fost înălțată nu numai fără acordul, dar chiar împotriva dorințelor și cererilor Washingtonului. Presa susține că acțiunile Angliei și Japoniei subminează prestigiul Statelor Unite.

În al doilea rînd, se spune că acordarea unor credite pe termen lung Moscovei de către țările capitaliste este în avantajul economiei sovietice.

În sfîrșit, în al treilea rînd, „exemplul contagios” al Angliei și Japoniei „va provoca concurență printre puterile occidentale pentru a obține comenzi sovietice, propunînd rușilor condiții mai facile de credit” (*New York Times*). Același ziar scrie că chiar în rîndurile oamenilor de afaceri americani „crește interesul pentru a obține o parte a comenzilor sovietice”.

Nu este nevoie să ne oprim asupra tezelor americane. Economia sovietică a demonstrat că nu are nevoie de nici un fel de ajutor. Înfîlțirea ei se bazează pe avantajele și resursele ordinii socialiste; ascensiunea ei nu a fost afectată nici măcar în anii cînd existau bariere numeroase, aproape un embargo total al Occidentului asupra comerțului cu Uniunea Sovietică.

Numeroși americani, inclusiv reprezentanți influenți ai cercurilor de afaceri, își dau seama de ceea ce adversarii comerțului cu Uniunea Sovietică încearcă să treacă sub tăcere. În această ordine de idei este caracteristică cuvîntarea președintelui Camerei de Comerț a Statelor Unite care a subliniat că relațiile comerciale dintre Est și Vest se dezvoltă și se vor dezvolta și că Statele Unite vor obține avantaje de pe urma ei dacă vor renunța în sfîrșit „să mai insiste în mod unilateral și stupid asupra îngrădirilor în numele îngrădirilor”. În lumea occidentală, a continuat el, se simte un suflu nou „care ne împinge în mod implacabil spre un comerț liber... Lucrurile acționează în această direcție și vom proceda în mod rezonabil dacă o vom recunoaște. Putem extinde comerțul cu țările comuniste europene”.

L. ROVINSKI

REFLECTOR

Consumul nervos

Psihiatrii din Illinois au făcut un sondaj pentru a stabili profesiunea care comportă cel mai mare consum nervos.

Rezultatele obținute i-au condus la concluzia că în fruntea listei se află ziaristii. Urmează, în ordine, scafandrii și aviatorii, în timpul antrenamentului.

Unde cerebrale, în locul cuvintelor

Fizicianul Edmond Dewan, de la laboratorul din Cambridge al aeronauticii americane, susține că un om mut sau paralizat poate învăța să-și exprime gândurile, determinînd prin voință, fluxul undelor cerebrale. El a inventat un aparat pentru a transmite mesajele cerebrale unei mașini de înregistrare. Sistemul propus de savantul american constă în alterarea ritmului undelor alfa; aceste unde sînt emise în mod normal de creierul uman, atunci cînd individul se află în repaus, cu ochii închiși. Fluxul poate fi blocat, intrerupt, fie prin deschiderea ochilor, fie prin concentrarea gândului asupra unui obiect sau eveniment. În clipa cînd un om a învățat cum să-și moduleze ritmul propriilor sale unde alfa, el devine capabil să-și comunice gândurile: fie, în mod rudimentar, prin semnale de închidere și deschidere, adică da sau nu; fie, mai complicat, prin semnale Morse.

Tarzan

Producătorii hollywoodieni au calculat că cele 36 filme cu Tarzan, realizate din 1918 pînă astăzi, au adus încasări de 500 milioane dolari, fiind vizionate de 2 miliarde de spectatori. „În fiecare zi a anului, undeva în lume, rulează cel puțin un film cu Tarzan”, spun ei.

În anele cinematografiei, Tarzan constituie cea mai lungă serie de filme cu același personaj. Actualmente se turnează a 37-a producție Tarzan în Brazilia. Celebrul Johnny Weissmüller a încarnat acest erou de 12 ori.

Șosea prin Sahara

Comisia economică O.N.U. pentru Africa a aprobat proiectul construirii unei șosele moderne prin Sahara, cu o lungime de 3 600 km.

Șoseaua va începe în marea oază Ouargla, situată la sud de Alger și, după ce va trece prin Tamanrasset și Agades, se va termina în localitatea Kami din Nigeria. La fiecare 240—300 km se vor găsi stații de alimentare cu benzină, ateliere de reparații auto și pompe de apă.

Steaua și motocicletă

Astronomii englezi de la observatorul Jodrell Bank au fost un timp tulburați de fenomene necunoscute care-i împiedicau să intercepteze mesajele emise de o stea situată la 10 ani-lumină de pămînt. S-au făcut nenumărate speculații savante, calcule, s-au emis teorii... Într-un tirziu s-a descoperit o cauză mult mai pămîntească: în jurul observatorului se plimba zilnic la aceeași oră, pe motocicletă, o pereche de îndrăgostiți.

„Crucea Nordului”

La Bologna s-a inaugurat un radiotelescop uriaș, capabil să capteze radiații de la distanțe de peste 10 miliarde ani-lumină. „Crucea Nordului”, cum este denumită această realizare unică în lume, se compune din două oglinzi cu suprafețe metalice mobile și orientabile, care se întind pe aproximativ 20 000 de metri pătrați. Semnalele culese de oglinzi sînt transmise la un post central, înregistrate, elaborate și supuse unor mașini electronice.

TENDINȚE DE SCHIMBARE

PRIMA mare problemă de politică externă ce se pune președintelui Johnson după realegere este faptul că, după 20 de ani de construcție postbelică, unitatea Europei occidentale se destramă din încheieturi.

Din cauza prețurilor agricole, Piața comună a intrat într-o criză care ar putea să ducă la suspendarea, dacă nu la încetarea activității ei. Organizația Tratatului Atlanticului de Nord se află în pragul unei scindări în blocuri „integrate” și „neintegrate”.

Președintele de Gaulle este cel care zdruncină în mod deliberat și puternic temeliile și smulge acoperișul. Oricum, lui de Gaulle nu i-a plăcut niciodată „integrarea” postbelică a Europei și, în momentul de față, dă impresia că a hotărât să schimbe fața alianței atlantice.

Deși generalul de Gaulle este cel mai mare elefant din magazinul de porțelanuri al N.A.T.O., există și alte atitudini naționaliste și elemente naționaliste pe care președintele S.U.A. va trebui să le ia în considerare în stabilirea orientării politicii americane.

Iată câteva dintre ele:

Vest-germanii par încredințați că o dezintegrare sau o suspendare a dezvoltării Pieței comune va lovi Franța mult mai mult decât R.F.G. și că, dacă de Gaulle dorește să aducă organizația într-un impas, trebuie lăsat să o facă. În orice caz, pe vremea când era ministru al economiei, cancelarul Erhard nu era un mare „adept al Pieței comune”. Aceasta a fost mai mult o poziție politică a lui Adenauer decât o poziție economică a lui Erhard.

După ce au susținut timp de 20 de ani ideea Pieței comune și a unității europene, americanii sînt acum mai puțin siguri decât înainte că este mai rentabil să aibă de-a face în problemele comerciale și economice cu un bloc european continental integrat. Politica americană rămîne neschimbată, dar arderea și entuziasmul american au scăzut.

Britanicii sînt încințați. Dacă Piața comună ajunge într-un impas, speranțele de realizare a unui gen oarecare de „acord de liber schimb” european general sînt mai mari iar revenirea la o Europă de state naționale în loc de blocuri comerciale le-ar conveni britanicilor de minune. Întrucît de Gaulle a împiedicat intrarea Marii Britanii în Piața comună, britanicii vor ști cum să-și manifeste simpatia față de partenerii din Piața comună, dacă el îi va ataca.

În sfîrșit, și lucrul cel mai important, americanii fac din M.L.F. un fel de „instrument de alegere” pentru a-i sili pe membrii alianței să opteze fie pentru conducerea americană, fie pentru cea franceză. Generalul de Gaulle este foarte bucuros să accepte sfidarea. Singura dificultate este că nu toată lumea din N.A.T.O. consideră că o asemenea

sfidare ar fi înțeleaptă sau necesară.

Singurul numitor comun pentru toate aceste politici și păreri contradictorii îl constituie faptul că toată lumea pare să îndrepte lucrurile spre un eșec. Următoarele trei luni vor fi probabil pentru Europa occidentală și comunitatea atlantică lunile cele mai hotărîtoare de la încetarea războiului. Cînd aceste trei luni vor trece, probabil că structura unității occidentale cu care toată lumea se obișnuise de 20 de ani va fi de nerecunoscut.

Europa apuseană se îndreaptă spre un conflict politic în care prietenii vechi și tipare cunoscute vor fi zdruncinate și rupte.

Acordul franco-vest-german atîrnă de un fir de păr.

Cauza unității europene nu pare susceptibilă să supraviețuiască politicilor naționale — cererii Franței de a se realiza un acord asupra prețurilor agricole, hotărîrii vest-germane de a nu accepta.

Alianța N.A.T.O. va pierde probabil participarea principalului ei membru de pe continent, Franța, și se va scinda în compartimente separate formate din cei care se alătură proiectului M.L.F. și acei care rămîn în afară.

Așa cum stau lucrurile în prezent, Lyndon Johnson poate fie să forțeze ritmul conducerii americane și al politicii americane în Europa, cu riscul de a forța, de asemenea, distrugerea acordului și înțelegerii europene, fie să privească lucrurile cu calm și să aștepte cîtva timp pentru a vedea ce se întîmplă. A forța ritmul ar fi mai firesc pentru temperamentul american și pentru cel al lui Lyndon Johnson. Dar Johnson este un președinte care a învățat mult despre răbdarea politică și arta alegerii momentului.

Don COOK

INTERVIUL LUI ADENAUER

LA BONN s-au succedat vertiginos convorbirile între oamenii politici din conducerea Partidului creștin-democrat. Ele au constituit expresia vizibilă a unei crize despre care un politician din conducerea partidului a declarat că ar putea să se transforme în criza cea mai grea pe care a trăit-o pînă în prezent Partidul creștin-democrat în tabăra sa proprie.

Cauza iritărilor a constituit-o un interviu acordat de președintele Partidului creștin-democrat, Konrad Adenauer, publicației *Bild am Sonntag*, în care fostul cancelar federal criticase cu vehemență neobișnuită politica actualului guvern al R.F.G. Deputații creștin-democrați din Bundestag se întrebau îngrijorați sau aprobatori: președintele Partidului creștin-democrat dorește oare să devină din nou cancelar federal? Președintele Bundestagului, Eugen Gerstenmaier, rivnește la funcția de ministru de externe? Printr-o declarație a conducerii fracțiunii creștin-democrate din Bundestag urmează să fie reparată unitatea grav afectată a creștin-democraților.

Evenimentele dramatice de la Bonn s-au desfășurat într-o singură zi, în felul următor:

FORTA... MULTILITERARĂ !
— A droite !... Rechts !... Right !... Uf !

(Din DER SPIEGEL, Hamburg)

1. Ministrul de externe al R. F. Germane, Gerhard Schröder, a sosit în mare grabă, părăsind sanatoriul de pe Bühler Höhe, pentru a participa la o ședință a conducerii fracțiunii creștin-democrate din Bundestag. Președintele fracțiunii, aflat în funcție, Rainer Barzel, îl sfătuise într-o convorbire telefonică să-și întreprindă pentru o zi concediul de convalescență.

2. Vicepreședintele partidului, ministrul federal Heinrich Krone, a încercat — ca întotdeauna — să medieze pentru a evita o ruptură deschisă. Înainte de prinz a avut o convorbire cu cancelarul federal Ludwig Erhard, iar apoi cu Konrad Adenauer.

3. În primele ore ale după-amiezei, în biroul președintelui fracțiunii, Heinrich von Brentano, care din cauza bolii sale continuă să lipsească din Bonn, s-au întrunit pentru o convorbire preliminară Erhard, Adenauer, Barzel, Krone, Schröder, Josef Hermann Dufhues și Eugen Gerstenmaier.

4. La ora 15,30 a început ședința conducerii fracțiunii creștin-democrate cu participarea lui Adenauer și a lui Schröder. Președintele Uniunii creștin-sociale, Franz Josef Strauss, rămas acasă din cauza unui accident, nu a participat la această convorbire.

5. Vicepreședintele Partidului creștin-democrat, Gerstenmaier, a declarat în fața reprezentanților presei: „S-ar putea ca climatul între Bonn și Paris să fie mai bun dacă am avea un nou ministru de externe. În momentul de față însă sint de părere să nu efectuăm o asemenea schimbare”.

Forma atacului masiv al lui Adenauer împotriva lui Erhard și Schröder, a provocat cea mai mare consternare politicienilor creștin-democrați. Se afirmă că interviul ar fi conținut atacuri și mai ascuțite, care au fost eliminate însă de purtătorul de cuvânt al conducerii Partidului creștin-democrat, Arthur Rathke. Nici Josef Hermann Dufhues și nici Barzel nu fuseseră informați anticipat de apariția acestui interviu.

La ședința conducerii, care a avut loc luni, Adenauer a fost criticat cu amărăciune. Prin interviul acordat publicației menționate, el a făcut ca eforturile rodnice depuse în ultimele săptămâni, de conducerea partidului și de conducerea fracțiunii, pentru restabilirea unității în rindurile proprii să devină, în 24 de ore, iluzorii.

Temutele efecte asupra unității Partidului creștin-democrat și asupra atmosferei în rindurile alegătorilor au ocupat însă locul al doilea în critica membrilor conducerii fracțiunii, față de repercusiunile politice externe, apreciate ca fiind și mai serioase. Lui Adenauer i s-a pus întrebarea ce ar fi spus el, în calitate de cancelar federal, dacă într-un moment de tratative politice externe cit se poate de dificile, președintele Partidului social-democrat ar fi caracterizat ca fiind absolut just punctul de vedere al unei puteri străine.

În ce privește conținutul, o minoritate a politicienilor din conducerea Partidului creștin-democrat împărtășește critica lui Adenauer la adresa conducerii politicii externe. Un membru din conducerea partidului a declarat într-o convorbire între patru ochi: „Știe oare guvernul ce urmărește în domeniul politicii externe? Nu am fi trebuit să-l trimitem pe ambasadorul Grewe la Washington pentru a insista acolo asupra forței ato-

mice multilaterale. Timpul ar trebui folosit mai bine pentru tratative; noi ar trebui să-l întrebăm pe de Gaulle ce fel de colaborare ne poate oferi el în domeniul politicii nucleare în cazul când nu participăm la forța atomică multilaterală”.

În continuare, președintele Bundestagului, Gerstenmaier, a declarat, în fața unor ziaristi, că guvernul Erhard-Schröder nu poate fi făcut răspunzător nici pentru încordarea în problema agrară și nici în chestiunea forței atomice multilaterale. El răspunde poate de alte lucruri care au rămas neclarificate între Paris și Bonn. Poate că ultima vizită a lui de Gaulle la Bonn nu a fost just apreciată de partea germană din punct de vedere al însemnătății ei.

Cancelarul Erhard, despre care se spune că, în primul moment de enervare, ar fi fost gata să demisioneze în cazul când Adenauer nu-și retrage declarațiile, nu a luat poziție pînă în prezent. Secretarul de stat von Hasse a refuzat să ia atitudine, în numele cancelarului, în fața reprezentanților presei. El a declarat numai următoarele: „Guvernul federal este de părere că la vizita sa din iulie, generalul de Gaulle a fost primit cu toată stima ce revine înaltei sale funcții”.

Purtătorul de cuvânt al guvernului a declarat în continuare că este știut că în actuala politică (vest)germano-franceză există divergențe de păreri, ba chiar, mai mult, că trebuie să existe aceste divergențe de păreri din cauza punctelor de plecare diferite. Ele sînt în parte mai vechi, de pildă, în problema prețului cerealelor și în problema forței atomice multilaterale.

Social-democrații au declarat că interviul acordat de Adenauer este o dovadă că toate afirmațiile privind unitatea restabilită în Partidul creștin-democrat — Uniunea creștin-socială sînt în mod practic fără valoare.

CONCORDE : ACEASTA ESTE DRAMA

ERA LUNI 26 octombrie, ora 9 dimineața. Georges Pompidou se găsea la dentistul său cînd a fost prevenit că ambasadorul Angliei dorește să-l vadă urgent. La ora 10, Pierson Dixon intra în marele birou al primului etaj de la Hotel Matignon pentru a remite primului ministru câteva foi de hîrtie albastră, redactate în engleză.

Era o notă în trei puncte prin care noul guvern englez informa guvernul francez de gravitatea situației economice britanice. El trebuia să ia măsuri energice și se găsea, în special, în si-

REFLECTOR

Cu peste 4 km pe oră

Între Londra și Brighton a avut loc tradiționala cursă a automobilelor vechi la care au participat 233 de vehicule. Modelul cel mai nou avea 59 de ani.

Se aniversau 68 de ani de la anularea restricției care prevedea o viteză maximă de 4 km pe oră.

O ceață deasă de toamnă a făcut ca

vechea dispoziție cu privire la limita de viteză să nu poată fi depășită decît cu greu.

Cîștigătorul cursei a fost Basil Davenport care, cu un automobil datînd din anul 1902, a reușit să parcurgă cei 70 de km în patru ore și treizeci de minute. Printre participanți s-a aflat și fostul campion mondial Jim Clark, a cărui mașină, din 1903, a rămas în pană la cîteva sute de metri de linia de sosire. Fostul campion și însoțitorul său au fost siliți să-și împingă vehiculul spre a putea termina totuși cursa.

Bilanțul unui examen de pilotaj

Dna Lee Decker Kearns, o tinăra americană care învață pilotajul, a dat săptămîna trecută examenele de zbor fără însoțitor. Cele trei decolări ale aparatului condus de ea, care au avut loc în trei zile diferite, s-au soldat cu următorul bilanț:

— O aterizare pe aeroportul Tijuana din... Mexic!

Interceptarea avionului drept un „obiect inamic” pe ecranele radar ale serviciului de apărare antiaeriană a S.U.A.

— O aterizare forțată în apropierea aeroportului Lindberg din San Diego.

— O aterizare, cu distrugerea avionului, pe aeroportul Palomar.

Victimele Alpiilor

În cursul acestui an, 334 persoane și-au găsit moartea în Alpi. În 1963, bilanțul tragic nu a depășit 240 de morți. Cel mai mare număr de victime s-a înregistrat în 1957 : 385.

Din cei 334 morți, 95 au fost elvețieni, 74 austrieci, 67 italieni, 55 francezi, iar 43 germani. După părerea unor specialiști, accidentele s-ar datora îndeosebi echipamentului insuficient al turiștilor. Anul acesta, între victime se numără mulți alpinști experimentați, ca Charles Bozon, campioana Barbi Heineberger, surprinsă de o avalanșă în timp ce turna un film. Sergio Viotto, cuceritorul Himalayei, și Giancarlo Biasini.

5750 km pe jos

Dorind să imite călătoria făcută de marele savant rus Lomonosov, Viktor Iurin, originar din orașul Stavropol, situat în sudul Uniunii Sovietice, a întreprins o călătorie pe jos pînă în orașul Irkutsk din Siberia. Iurin a parcurs distanța de 5750 km dintre Stavropol și Irkutsk în 2 luni și 29 zile. În acest timp, tînărul sportiv a ținut un original „Jurnal de călătorie” în care organele locale ale puterii certificau trecerea lui prin diferite orașe și sate de pe parcurs.

tuția de a fi obligat să revizuiască acordul prin care Anglia și Franța se angajaseră să construiască în comun un avion supersonic menit să revoluționeze transporturile aeriene: „Concorde”.

Georges Pompidou a luat act, remarcând că această decizie riscă să constituie un nou act de demisie pentru vechiul continent.

— Vom renunța noi oare, a spus el, la tot ceea ce ar putea plasa Europa în fruntea competiției industriale?

Miercuri dimineața, în Consiliul de Miniștri, de Gaulle asculta lunga expunere a lui Couve de Murville. Se vedea că este iritat. Defecțiunea britanică risca să fie dramatică, deoarece Franța este încă tributară străinătății pentru reactorii săi supersonici. Uzinele noastre nu sunt încă în măsură să-i construiască.

Din 1962, în vitrinele agențiilor Air France, răspândite în lumea întreagă, se poate vedea o machetă argintie: un fuselaj lung, aripi „delta”, un cioc ascuțit înclinat înainte. Deducem un nume deja celebru: „Concorde”. În vitrinele BOAC se găsește aceeași rachetă, numai că în engleză se scrie „Concord” (fără e). Viitorul aparat supersonic care trebuie să transporte, începând din 1970, 118 pasageri cu o viteză de circa 2350 km pe oră, reprezintă cea mai mare întreprindere de la nașterea transportului aerian. De la o zi la alta, se va trece de la 1000 km pe oră, cu actualul „Boeing”, la o viteză de două ori și jumătate mai mare. Parisul nu va mai fi decît la două ore și 58 minute de New York. Toate dificultățile tehnice sînt astăzi rezolvate. În vara anului 1965 urma să înceapă asamblarea primului din cele patru prototipuri, al cărui zbor este prevăzut pentru începutul anului 1967.

La 29 octombrie, în curtea ministerului lucrărilor publice, un bărbat înalt, cu părul încrunțit, costum gri, cămașă albastru deschis, coboară dintr-un „Daimler Princess” negru. Un profesor, s-ar spune. Pare nervos, încordat. Sub braț, un carton albastru: dosarul „Concorde”.

Venit cu avionul de la Londra, Roy Jenkins s-a întâlnit și cu miniștrii răspunzători pentru armată și chestiunile spațiale, Pierre Messmer și Gaston Palewski. Afacerea este încă mai gravă decît ne închipuim: englezii pun în cauză nu numai „Concorde”, ci și cele două motoare pe care Franța și Anglia le realizează de asemenea în comun, racheta aer-sol „Matra AS 37” și a doua treaptă a rachetei „Blue Strike”. Nu bate oare ceasul din urmă al colaborării tehnice franco-britanice?

În Chile, în urmă cu cîteva luni, s-a încercat să se dea foc unui hangar în care se găseau și avioane „Caravelle”. În Bolivia, Paraguay, Peru, Uruguay, misiuni venite din Statele Unite se străduiesc să convingă guvernele să nu cumpere aparate franceze „prost concepute” pentru aeroporturile Americii de Sud. În Argentina și Brazilia, o firmă a propus răsumpărarea tuturor avioanelor „Caravelle” pentru a le înlocui cu avioane americane similare plătibile în opt ani cu o dobîndă de 2,5%. Aceeași operație a fost încercată în Europa.

Elysée-ul posedă un dosar cuprindere la atacurile al căror obiect este industria aeronautică franceză. În cursul că-

lătoriei sale în America de Sud, de Gaulle a putut verifica el însuși anumite fapte. Într-o zi, în Brazilia, a fost auzit spunînd: „Nu credeam că penetrația americană a atins un asemenea grad în acest continent”.

La Oklahoma City, într-o dimineață de februarie, la ora 7, o femeie și cei doi copii ai ei au fost aruncați din patul lor. Un avion trecuse deasupra capetelor lor, făcînd un zgomot asurzitor. Era un prototip militar, de 200 tone, zburînd cu o viteză de aproape 2800 km pe oră. Ar fi putut prefigura avionul supersonic care să concureze avionul „Concorde”. În cursul acestor încercări, care au durat șase luni, inginerii americani au trebuit să constate că aparatul lor, deși zbura la 20 km altitudine, făcea un zgomot insuportabil pentru locuitorii regiunilor deasupra cărora trecea. Americanii au mai avut și alte neplăceri: aliajele nu erau puse la punct. Ele nu puteau suporta timp de mai multe ore temperatura de 350 grade centigrade la care sînt supuși pereții exteriori ai unui avion zburînd cu 2800 km pe oră. Aceste două exemple, între multe altele, dovedesc că tehnicienii industriei aeronautice americane nu sînt pregătiți. Chiar pentru construirea unui echivalent al lui „Concorde” ei recunosc că sînt în urmă

producem de șase ori mai repede decît franco-englezii.

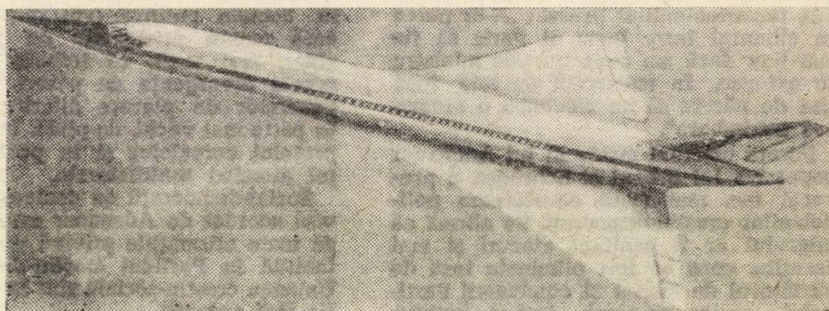
Aminarea sau abandonarea proiectului „Concorde” ar aranja totul: nu va mai exista teama unei întîrzieri.

„Guvernul este hotărît să nu îngăduie ca industria aeronautică franceză să fie primejduită”, comenta Alain Peyrefitte, ministrul informațiilor, în fața a circa 50 de ziaristi, o reuniune a Consiliului de Miniștri. Era un răspuns indirect dat ziarului englez Times, care scria în aceeași dimineață: „Noi nu credem că acum francezii vor mai fi dispuși să continue singuri”.

Dar cum va continua Franța? „Caravelle” sale sînt echipate cu reactori englezi sau americani în lipsa unei uzine franceze care să-i construiască.

Fostul ministru Julian Amery recunoștea: „Dacă nu există, în tratatul din 1962, o clauză de reziliere, aceasta se datorește faptului că dacă unul din cei doi parteneri s-ar recuza, proiectul ar fi distrus. „Concorde” nu poate exista nici fără aripile sale franceze, nici fără motoarele sale engleze”.

Nu există în Occident decît patru firme capabile să construiască reactori pentru avioane supersonice: două firme engleze și două firme americane. În acest domeniu francezii bijbiie încă. Dacă englezii abandonează, le va lua

Macheta avionului Concorde

cu trei ani față de anglo-francezi și, de asemenea, față de ruși.

Opinia tehnicienilor americani este că, dacă se cheltuiesc atîția bani, trebuie să fie pus la punct un aparat revoluționar. „Concorde, adaugă ei cu dispreț, nu va fi decît o carcasă demodată, înzestrată cu motoare ceva mai puternice”.

Posibilitatea ca „Sud-Aviation” și „British Aircraft Corporation” să smulgă Americii conducerea pe care o deține de la ultimul război mondial jignește totuși amorul lor propriu. Președintele lui „Rand Corporation” declara categoric în urmă cu patru ani că prestigiul american ar suferi îngrozitor dacă ar apare în străinătate un aparat de transport supersonic. Și, amănunt care-și are importanța sa, aceasta i-ar face să piardă o piață evaluată la 15 miliarde de franci.

Două proiecte de avioane civile au fost selecționate de președintele Johnson și de echipa celor 250 experți ai Agenției federale de aviație: „Boeing 733” cu aripi mobile în plin zbor și „Lockhead 2000” (firma faimoaselor „Constellation”) cu aripi în dublu delta. Pe la mijlocul anului viitor, dacă toate problemele tehnice vor fi rezolvate, președintele Statelor Unite va alege între aceste două modele. Atunci, ruloul compresor al industriei americane se va pune în mișcare.

Vom recupera în mare parte întîrzierea noastră, spun industriașii, căci

locul o altă țară? Oricum, o schimbare de partener ar întîrzia cu un an și jumătate realizarea lui „Concorde”.

Cînd Roy Jenkins a părăsit biroul lui Marc Jacquet, nimic nu era încă decis. La cererile de revizuire engleze, guvernul francez opunea ideea respectului acordurilor semnate. Dar cei care au stat de vorbă cu ministrul englez erau unanimi în a aprecia că „avionul „Concorde” are plumb în aripă”. Tehnicienii de la „Sud-Aviation” adaugă cu un umor posomorît: „Și cînd un avion are plumb în aripă, el nu zboară”.

În această atmosferă de negru pesimism, dăinuia totuși o fărîmă de iluzie.

Serviciile lui Air France începuseră în Statele Unite o campanie publicitară avînd ca temă „viitoarele meniuri la 70 000 metri altitudine”. Pasagerul supersonic era informat că pe bordul lui „Concorde” masa va fi servită la o jumătate de oră după decolare: aperitivul sau cupa de șampanie va necesita 18 minute, pentru hors d'oeuvre trebuiau 12 minute, specialitățile provinciale franceze — 55 minute, brînză — zece minute, desertul, cafeaua, lichiorurile — 15 minute, alte zece minute pentru fumatul unei țigări. Apoi se va lumina panoul „Legați-vă centurile”. După două ore și jumătate de zbor va începe coborîrea spre Paris.

Jean MÉZERETTE

EISAKU SATO

Noul prim-ministru japonez, propus în această funcție de un „consiliu al înțelepților” din partidul liberal-democrat, sprijinit de fostul premier Ikeda și confirmat prin votul parlamentului, este un politician bine cunoscut în Japonia. El aparține de fapt unei familii de fruntași politici ai partidului liberal-democrat; fratele său, Nobusuke Kishi, a deținut funcția de șef al guvernului și a fost unul dintre cei mai influenți conducători ai partidului.

Sato aparține burgheziei comerciale dintr-una din principalele insule japoneze și a făcut studii în drept la Universitatea din Tokio, consacându-se apoi politicii și ocupând diferite funcții importante în aparatul partidului. La început, a fost președinte al Comisiei politice și apoi, în două rânduri, secretar general al partidului. Cariera ministerială a început-o destul de târziu, la 47 de ani, când, în 1948, a fost numit subsecretar de stat la Ministerul Transporturilor; apoi, remarcat de premierul Yoshida, a primit funcția de secretar al

cabinetului. În toată perioada postbelică, în care partidul liberal-democrat a constituit guvernul japonez, Sato a deținut pe rând portofoliile poștei și telecomunicațiilor, turismului, reconstrucției naționale. În momentele în care nu a activat în guvern, el a fost conducătorul Comisiei pentru dezvoltarea economică a regiunii Hokkaido.

În primul cabinet Ikeda, Sato a devenit ministru al comerțului exterior și al industriei. El a demisionat însă un an mai târziu.

În programul său politic el s-a anunțat ca un continuator al guvernului Ikeda, deși intenționează să-i „nuanțeze” politica. (Revista americană Time scria în legătură cu aceasta: „Sato subserie la politica lui Ikeda, deși se pronunță în favoarea unui program mai realist de cheltuieli militare. El este proamerican dar are grijă să sublinieze că nu va fi servil față de Statele Unite și consideră că, în fapt, Japonia trebuie să dea dovadă de o mai mare independență politică.”)

Noul premier va trebui să se preocupe de situația din partidul liberal-democrat, amenințat de o criză destul de serioasă. Însăși alegerea sa în funcția de șef al guvernului, și deci al partidului, a prilejuit discuții care au durat mai multe săptămâni. A fost necesară vizita „consiliului de înțelepți” la spitalul unde se află internat fostul prim-ministru Ikeda și un mesaj personal al acestuia către membrii partidului, pentru a obține alegerea lui Sato. Rivalul său principal este Ichiro Koro, care se bucură de o influență importantă în conducerea partidului guvernamental. Partidul liberal-democrat a mai cunoscut însă și în trecut asemenea lupte intestinale dar observatorii politici sînt de părere că abilitatea și calitățile diplomatice ale noului premier îi vor permite să evite sciziunea.

M. I.

Hippocrateum

Hippocrate, cel mai însemnat medic al antichității, născut la Cos, în Grecia, în anul 460 î.e.n., dobîndise o faimă ce depășea limitele vechiului continent, trecînd și în Asia. Hippocrate a devenit pentru greci o pildă de patriotism. După mai bine de douăzeci și patru de veacuri de la nașterea sa, ideile umanitariste ale lui Hippocrate reușesc medici din peste 60 de țări ale lumii în cadrul Fundației hippocratice internaționale din Cos (I.H.F.C.), înființată în Grecia în octombrie 1960.

Scopurile fundației sînt:

— cultivarea conștiinței și a idealului medicinei, potrivit cu teoria și practica lui Hippocrate: „pentru a fi utilă și a nu dăuna”;

— popularizarea valorilor medicinei hippocratice pentru crearea unei conștiințe medicale și inaugurarea unei noi perioade de medicină umanitară cu scopul exclusiv de a sluji și îmbunătăți viața oamenilor;

— publicarea operelor și manuscriselor „părintelui medicinei”;

— înființarea de spitale, institute, laboratoare de cercetări, independente sau ținînd de I.H.F.C.;

— ospitalitatea acordată în clădirile fundației din Cos, la un cost minim și pentru un anumit timp, fără discriminare de sex, naționalitate și rasă, medicilor care, la locul slăvit al lui Hippocrate, doresc să-și desăvîrșească studiile medico-istorice;

— întrunirea, o dată la cinci ani, a sîlilor medicilor din întreaga lume în cadrul unei Olimpiade medicale, în vederea schimbului de păreri asupra diferitelor probleme de actualitate și mai cu seamă asupra medicinei hippocratice, nehippocratice și a teoriilor cosmice;

— decernarea unui premiu al Olimpiadelor medicale, pentru cercetările în domeniul medicinei hippocratice și contribuțiile la progresul medicinei în general;

— restabilirea treptată a vechii școli medicale din Cos, cu caracter internațional, precum și crearea în această localitate a unui centru medical internațional.

Fundația hippocratică internațională din Cos, din care face parte și țara noastră, tinde să devină un adevărat Hippocrateum, templu al înaltei conștiințe a medicinei umane.

R. V.

Presă acum 50 de ani

Înaltul comandament al armatei germane din Berlin a dat publicității următorul comunicat: „Trupele germane și austro-ungare din Polonia au trebuit să se retragă în fața unor noi forțe rusești care înaintază din direcția Ivangorod, Varșovia și Novo Greorgrievsk. Intr-unul din sectoarele frontului, rușii nu au urmărit trupele noastre, astfel că retragerea s-a putut îndeplini fără dificultăți”. Tot la Berlin, ziarul Lokal-Anzeiger dezvăluie de asemenea, fără să vrea, dezastrul forțelor austro-germane pe teatrul de operațiuni din Răsărit. „Operațiile de retragere, scrie ziarul, necesare pentru a ieși din raza de acțiune a inamicului, nu au fost ușoare și au necesitat calități de organizare și de comandă la fel de mari ca și pentru dirijarea unei adevărate ofensive”.

Nimic nou pe frontul de vest în sectorul Nieuport-Dixmunde. Germanii își continuă atacurile violente în întreaga regiune la nord-est și sud de Ypres. Toate aceste atacuri au fost respinse și trupele aliate au înregistrat chiar mici progrese la nord de oraș și ceva mai mari la răsărit de localitate. În cursul dimineții, trupele germane atacînd dinspre Lys au reușit să ocupe Hollebecke și Messines. Ambele sate au fost recapturate către seară prin contraatacuri viguroase ale trupelor aliate. În restul frontului, în tot cursul zilei de ieri au continuat dueluri de artilerie și cîteva contraatacuri ale dușmanului care a încercat fără succes

să recîștige terenul pierdut în ultimele zile. În Argonne se desfășoară încă lupte deperate, fără ca germanii să cîștige teren.

În Turcia, în cartierul asiatic al Constantinopolului — Scutari — domnește o adevărată stare de război. Catolicii și mahomedanii constituie două lagăre, fiecare păzite zi și noapte de sentinile. Simbăta trecută, un imam a fost rănit și au izbucnit de îndată ciocniri sîngeroase în cartierele din preajma barăcilor. Din rîndurile mahomedanilor au fost ucise patru persoane și alte șase rănite. Pierderile catolicilor nu sînt cunoscute. Spre seară s-a produs o nouă ciocnire în apropierea primăriei. Toate magazinele sînt închise, iar procurarea de alimente e aproape imposibilă. Sosirea unor noi contingente de trupe la Scutari va provoca probabil noi incidente serioase. Liderii mahomedani rămîn ascunși iar catolicii sînt terorizați de soldații care au sosit, în teorie, în ajutorul lor.

În Statele Unite au avut loc alegeri pentru reînnoirea unor mandate în Congres. Ele au constituit un avertisment pentru administrația președintelui Wilson. Noile rezultate arată că majoritatea pe care o va mai deține partidul democrat în Camera Reprezentanților s-a redus la 21 de locuri. Partidul democrat va rămîne în continuare majoritar în Senat. Înainte de alegeri, în Camera Reprezentanților partidul democrat

avea o majoritate de 145 de locuri (mandatele fiind distribuite după cum urmează în urma alegerilor din 1912: democrați — 290, republicani — 127, progresiști — 18). Aceasta înseamnă că la actualele alegeri partidul republican a obținut victoria în aproximativ 60 de circumscripții electorale deținute în prealabil de democrați.

Ziarele britanice relatează despre un atac aerian în sectorul Ypres care era să-l coste viața pe Kaiserul Wilhelm. Kaiserul a făcut săptămîna trecută o vizită pe teatrul de operațiuni în sectorul Nieuport-Ypres și prezența sa explică persistența atacurilor viguroase ale germanilor, continuuate în ciuda unor mari sacrificii omenești timp de cinci zile. Duminica trecută, Kaiserul însoțit de cîteva aghiotanți a sosit spre seară cu automobilul la un han din localitatea Thielt. Fusese pregătit un apartament și era așteptat cu masa. Bagajele sale personale fuseseră depuse în camera rezervată împăratului, însă acesta era foarte grăbit și, fără să-și mai schimbe uniforma, s-a așezat direct la masă. După aceea, în loc să urce în camera sa, a părăsit în grabă hanul cu doi dintre aghiotanții săi, îndreptîndu-se spre celălalt capăt al satului unde i se pregătiseră alte camere mai bune. 20 de minute după ce Kaiserul părăsise hanul, scriu ziarele, un avion aliat a lansat șase bombe asupra clădirii și camera unde se afla bagajul împăratului a fost distrusă complet. Doi dintre aghiotanții care rămăseseră la han au fost uciși iar automobilul rămas în curte a ars.

5 noiembrie

S-au încheiat tratativele bilaterale dintre delegațiile R.P. Romine și R.P. Polone, care au avut ca obiectiv stabilirea colaborării economice dintre cele două țări pe perioada 1966—1970. A fost semnat un protocol privind principalele probleme ale acestei colaborări.

A sosit în Capitală o delegație a Asociației de prietenie sovieto-romină, condusă de I. B. Stukalin, președintele Comitetului de Stat pentru Presă și Tipărituri de pe lângă Consiliul de Miniștri al R.S.F.S. Ruse, pentru a participa la manifestările ce vor avea loc în țara noastră cu prilejul celei de-a 47-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

6 noiembrie

Președintele Consiliului de Stat, Gheorghe Gheorghiu-Dej, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Suediei în R.P. Romină, Olof Bjurström, care și-a prezentat scrisorile de acreditare.

A sosit la Moscova delegația de partid și de stat a Republicii Populare Romine, condusă de tovarășul Ion Gheorghe Maurer, membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.R., președintele Consiliului de Miniștri al R.P. Romine, care, la invitația C.C. al P.C.U.S. și a guvernului Uniunii Sovietice, a participat la sărbătorirea celei de-a 47-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Din delegație fac parte tovarășii Emil Bodnăraș, membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.R., vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, Paul Niculescu-Mizil, membru al C.C. al P.M.R., șeful secției de propagandă și agitație a C.C. al P.M.R., și Nicolae Guină, membru al C.C. al P.M.R., ambasadorul R.P. Romine la Moscova.

A avut loc în Capitală adunarea festivă consacrată celei de-a 47-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Au vorbit tov. Martin Isac, membru al C.C. al P.M.R., membru al Consiliului de Stat, președintele Consiliului Central al Sindicatelor, și I. K. Jegalin, ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Uniunii Sovietice în R. P. Romină.

A părăsit Capitala, îndreptându-se spre Pekin, o delegație a Uniunii Tineretului Muncitor, care, la invitația Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist din China, va face o vizită oficială în R. P. Chineză.

La Belgrad s-a deschis cel de-al 9-lea Tîrg internațional al cărții la care participă 90 de edituri autohtone și 70 de edituri străine, printre care și din R.P. Romină.

10 noiembrie

Președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Constanța Crăciun, a plecat într-o vizită în Uniunea Sovietică și Republica Populară Polonă, la invitația miniștrilor culturii ai celor două țări.

Acad. Ion Făgărășanu a fost ales membru de onoare al Asociației chirurgilor din Marea Britanie.

Opinii

E. Victor, Craiova. Ca de obicei, opiniile emise de dv. sînt interesante, dar discutabile.

Sîntem de acord cu dv. că, în ceea ce privește scrisorile de la cititori, ar fi de preferat ca ele să se ocupe exclusiv de probleme de conținut și să lase pe seama redacției „ordinea paginării, gabaritul clișeeilor, gramajul condimentelor de ordin pitoresc, istoric, economic sau diplomatic”. Și de asemenea, am adăuga noi, gospodărirea spațiului copertilor.

Nu putem opri însă pe nimeni să-și spună părerea despre ceea ce i se pare a fi important.

Protestații împotriva atenției — după dv. exagerate — cu care sînt urmărite în revistă evenimentele politice din Europa (afirmați că ne facem vinovați de europocentrism) și ne sugerați o serie de teme mai edificatoare, spuneți, decît alegerile americane sau problemele Pieței comune.

Unele subiecte pe care ni le sugerați ni se par demne de a fi reținute. Despre Pakistan, de pildă, am scris și vom mai scrie. Și Vaticanul reprezintă o temă interesantă, și problema statelor de democrație națională, și ideea de a prezenta diverse curente și partide politice. Este însă exagerat să se afirme că probleme ca evoluția orientării politice a Irlandei, curentul „musulmanilor negri” din S.U.A. sau caracterul „dominant sau dominat” al capitalismului japonez reprezintă „Zonele de adîncuri în care se plămădește viitorul lumii” și deci ar trebui să li se acorde prioritate, în dauna tematicii „mărunte”.

În altă ordine de idei: despre statele Indiei am scris de două ori la „Poșta redacției”. Cu statutul strimtorilor v-am rămas încă dator.

Ne-am notat...

...de asemenea criticile și sugestiile primite de la Nicolae Radu Rădan din București, Vasile Ilie din București, Ionel Ionescu din Bălțești, regiunea Ploiești, N. Iv. din Cîmpulung Muscel, Roșu Voicu din București, Al. Mazilu din Galați, George Vătafu din Slobozia, C. Ghiulea din București, prof. V. Ionescu din Șomcuțul Mic, raionul Dej, Costel Ciupercă, elev din București, D. Maican, mecanic din Onești, Iosif Boitoș din Oradea, ing. V. Neguț din Orașul Dr. Petru Groza, I. Iacob, manevrant laminor din Hunedoara, Raia Emil din București.

Pronosticuri...

...Mai sînt doar 24 de ore pînă la consumarea evenimentului nr. 1 al săptămîinii — alegerile prezidențiale din S.U.A.

Ca într-o veritabilă cursă sportivă, concurenții și-au aruncat în joc toate forțele, au făcut tot ce e posibil pentru obținerea victoriei.

Pare paradoxal, dar totuși atul principal al președintelui Johnson e însuși... Barry Goldwater sau, mai precis, platforma sa electorală. Americanul simplu, chiar dacă nu e de acord cu politica guvernamentală în Vietnamul de sud, e și mai puțin atras de spectrul armelor nucleare aflate la direcția generalilor Pentagonului.

Chiar embargo instituit împotriva Cubei, menținerea lui, e o variantă mai acceptabilă decît intervenția armată — propovăduita de senatorul din Arizona.

Și exemplele ar putea continua. Iată de ce „necunoscută” principală în „ecuația” de la 3 noiembrie e proporția victoriei partidului democrat.

...Pronosticul meu e următorul: vor cîștiga democrații într-unul din 68 la sută (+ sau — 2 la sută) voturi din totalul celor exprimate.

În ceea ce-i privește pe republicani, se vor „consola”, cu victoria strînsă în 8 state din cele 50 ale Uniunii.

Ca premiu la acest original pronostic — verificarea justetei opiniilor personale.

Valeriu NAUM
Poiana Vărbilău, raionul Teleajen

Pronosticurile dv. s-au apropiat destul de mult de rezultatele reale.

Cele 3 calamități

După părerea mea, la ora actuală lumea este bîntuită de 3 mari calamități:

a) Seceta care face mari ravagii în multe țări; b) Foametea, subalimentația; c) Cancerul.

Iată de ce aș propune ca revista LUMEA să trateze mai pregnant aceste trei mari probleme.

N-ar fi rău dacă în lume, undeva, în Sahara sau în altă parte, O.N.U. ar înființa un Institut mondial de luptă împotriva secetei.

De problema foametei, cauzată și de secetă, dar și de alți factori, se ocupă F.A.O. — inițial pe care care eu le-aș traduce: foametea și alimentația omenirii.

Gădesc totuși insuficient, deocamdată, aportul adus de F.A.O. la stîrpirea acestui groaznic flagel — foametea.

Iată de ce aș face propunerea ca revista LUMEA să oglindească în paginile sale mai pregnant activitatea pe scară mondială a F.A.O.

De pildă, n-ar fi deloc neinteresante articole cu teme ca: regiunile cele mai înfometate din lume, densitatea populației pe km², condiții pedo-climatice, organizarea agriculturii, producții agricole obținute sau cit se satisfac din necesar cu producțiile agricole indigene, regiunile cele mai bogate în alimente din lume etc.

Salut cu deosebit respect hotărîrea guvernului francez de a înființa la Lyon un Institut internațional de luptă împotriva cancerului. Ar fi bine dacă în lume ar lua ființă o organizație mondială — gen F.A.O. — de luptă împotriva cancerului care să aibă un Institut mondial de cercetări.

Ing. I. PERȘINARU
Goicea Mare

Dinu Ion, economist, Cîmpina. Adresați-vă întreprinderii Cartimex.

Ing. Gh. Gheban, Craiova. Între noi și Japonia există și relații diplomatice și relații comerciale. Două țări pot întreține însă relații comerciale fără ca între ele să existe în mod obligator și relații diplomatice.

Cîrlingul este un sistem de reglementare a plăților între state sau între băncile din interiorul unui stat prin compensarea reciprocă a creanțelor și datorțiilor.

Tiberiu Vlad, Constanța. Cele „21 salve de salut” sînt un omagiu adus exclusiv șefilor de state.

Ioan Deac, economist, Cehu Silvaniei. Despre profesorul și publicistul francez J. A. Vaillant care, la fel ca și Edgar Quinet, Saint-Marc Girardin, H. Desprez și alții,

a popularizat istoria și cultura Principatelor Romine și a militat pentru unirea lor, nu cunoaștem în redacție mult mai multe date decît cele menționate de dv. Vom adăuga doar că a participat, împreună cu N. Bălcescu, Eftimie Murgu și alții, la conducerea societății secrete organizate de Dimitrie Filipescu în 1840. Pe plan cultural s-a străduit — fără succes — să obțină pentru limba franceză funcția pe care limba greacă o exercitase în învățămîntul superior al țării.

Ion Jianu, Caransebeș. Cea mai veche agenție de presă din lume a fost agenția franceză Havas, înființată în deceniul al patrulea al secolului trecut.

Sever Slătinescu, București. Primul ambasador sovietic în România a fost într-adevăr Ostrovski.

Dumitru Mercea, Orașul Dr. Petru Groza. În numărul precedent al revistei ați putut citi despre programul economic al guvernului laburist. Am scris, de asemenea, în alte numere, despre situația internă din țări ca Suedia, în care funcționează guverne social-democrate.

O. St. Delacorabia, Corabia. Nu înțelegem de ce ne sugerați să publicăm rezultate sportive „folosind ca sursă de informație Sportul popular”. Doriți să le aveți în dublu exemplar?

N. Tudor, Ploiești. Piața Cadillac din Detroit se numește astfel după marea firmă producătoare de automobile cu sediul în acest oraș.

Ministrul francez Jean de Broglie face parte din aceeași familie ca și savantul Louis de Broglie.

Ioan Lazăr, Medgidia. Cele mai multe dintre scrisorile pe care le primim sînt destul de lungi. Unele critici sau sugestii se aseamănă. De aceea, pentru a răspunde fără întîrziere prea mare tuturor cititorilor, sîntem nevoiți să ne referim, la cele mai multe din ele, pe scurt. Ne-am notat că vă interesează date despre Honduras, Trinidad și Surinam. N-am înțeles întrebarea dv. despre „numărul indienilor care trăiesc în junglă”. La care continente sau țări vă referiți?

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Populară Romină

Redactor șef GEORGE IVAȘCU

Redacția și administrația : București, Piața Școlii 1, Tel. 17.60.10

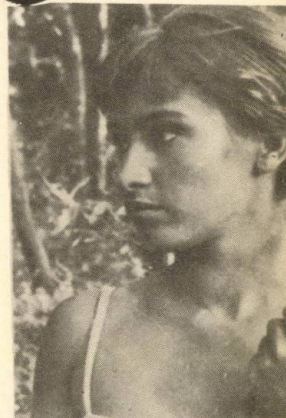
Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Școlii”

O PRODUCTIE A STUDIOULUI „HUNNIA” — BUDAPESTA

Filmul a obținut Premiul special la Festivalul de la Karlovy-Vary — 1964

În viltoare

LUMEA — PUBLICITATE

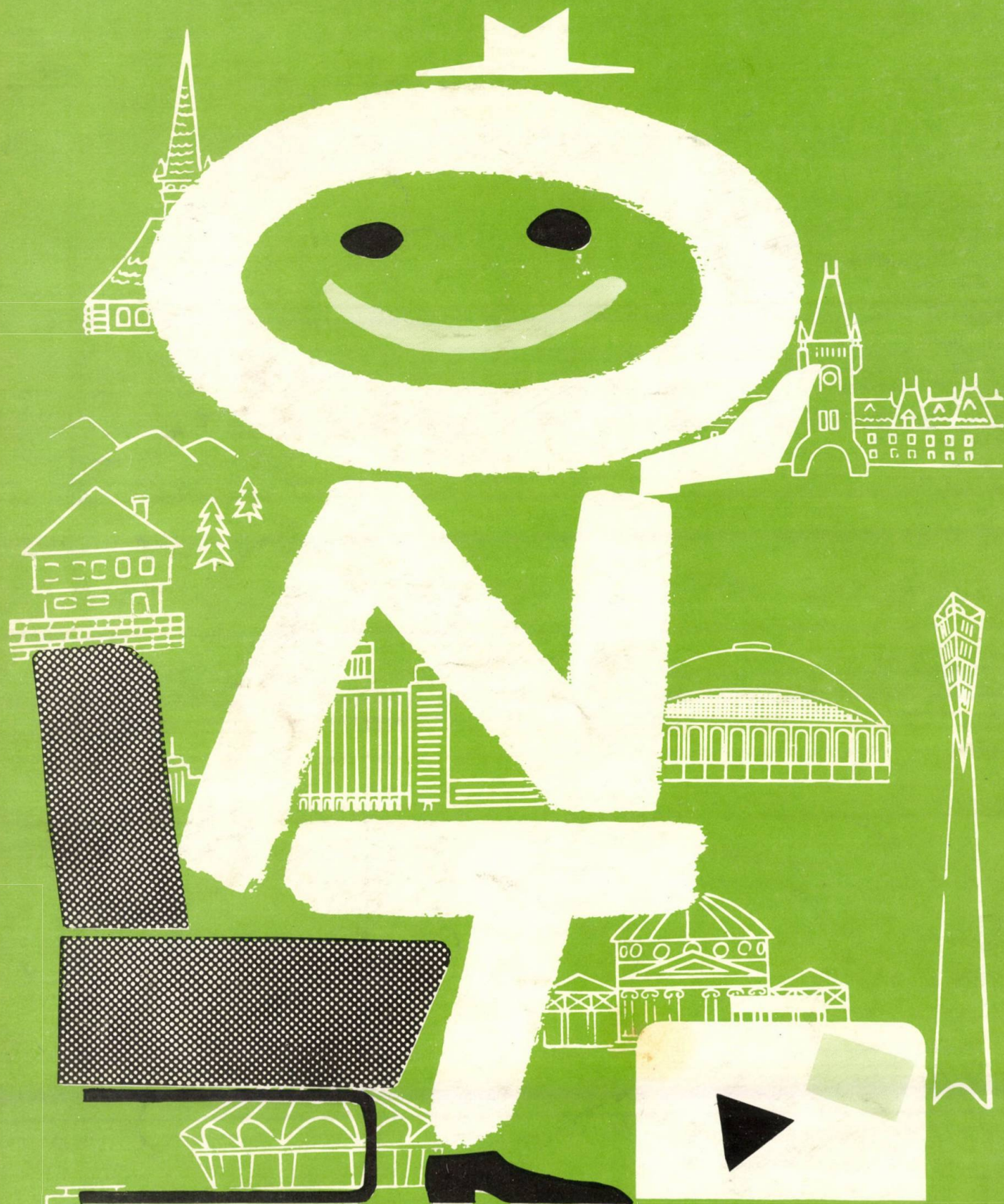

Scenariul și regia : **István Gáll**

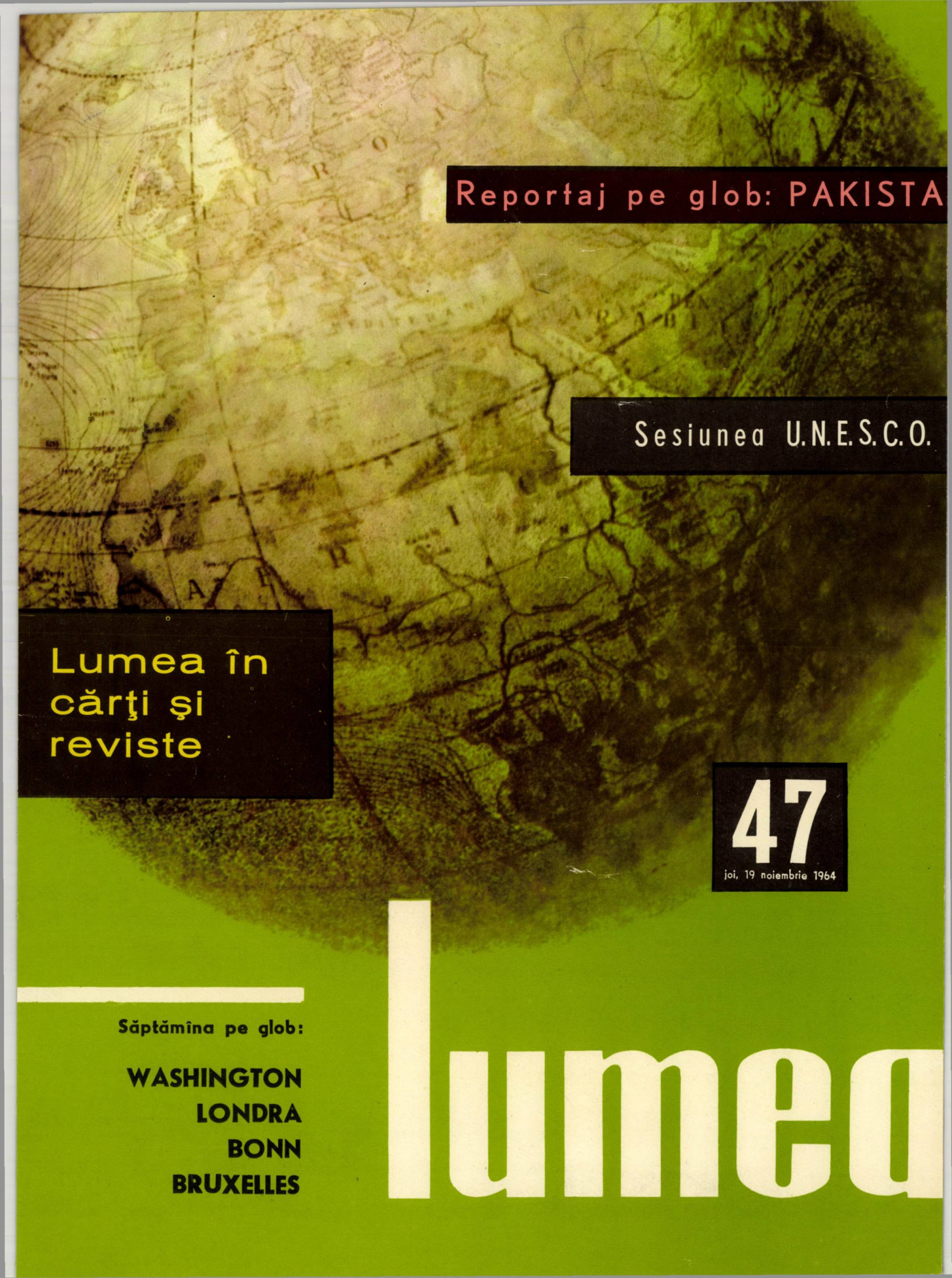
Imaginea : **Sándor Sára**

Muzica : **András Szőlőssy**

Cu : Andrea Drahota, Mariann Moór, Sándor Csikós, János Harkányi, András Kozák, Tabor Orbán, Gyula Szersén.

OFICIUL NATIONAL DE TURISM CARPATI
vă invită în excursie

Reportaj pe glob: PAKISTA

Sesiunea U.N.E.S.C.O.

Lumea în
cărți și
reviste

47

joi, 19 noiembrie 1964

Săptămîna pe glob:

WASHINGTON
LONDRA
BONN
BRUXELLES

lumea

ÎN VIETNAMUL DE SUD

Ziaristul australian Wilfred Burchett a însoțit timp de patru luni, prin junglă, armata Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud. El a realizat un foto-reportaj – publicat de săptămânalul francez „Paris Match” din 14 noiembrie – în care sînt redată momente semnificative din acțiunile unităților F.N.E.

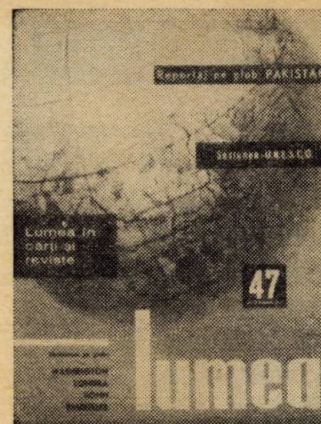
Reproducem – aici și în reportajul ce urmează în corpul revistei – cîteva din aceste fotografii.

1. În fața unei grupe, aliniată pentru raport, se află puști-mitraliere și mortiere de fabricație americană, capturate de la trupele guvernamentale.

2. Ofițerii și soldații armatei F.N.E. studiază pe o machetă planul de atac împotriva fortăreței Ben Can, situată la 90 km nord-est de Saigon.

3. Un ansamblu de teatru și dans al armatei F.N.E. a dat spectacole la numai un kilometru de marginea Saigonului.

sumar

SĂPTĂMÎNA PE GLOB

- p. 2 WASHINGTON — Primele preocupări, de Alexander Gordon
3 MOSCOVA — Declarația TASS, de N. Pătrașcu
4 BONN — Controverse și reconcilieri, de Riana Lupu
6 BAGDAD — Din nou problema kurdă, de N. Rateș
LONDRA — Infruntări în parlament, de John Gritten
9 BRUXELLES — Sesiunea Consiliului ministerial al Pieței comune, de N. S. Stănescu
10 TEL AVIV — Criza din partidul Mapai, de Eugeniu Obrea
11 ROMA — Duminică: alegeri administrative, de Octavian Paler
12 BUENOS AIRES — Intențiile peroniștilor, de José M. Herrera

CONVORBIRE CU

- p. 13 Stefan Jedrychowsky, președintele Comisiei de Planificare de pe lângă Consiliul de Miniștri al R. P. Polone

ARTICOLE, REPORTAJE

- p. 15 A XIII-a sesiune UNESCO, de Tudor Vornicu
16 Pakistan, de George Serafin
19 În Vietnamul de sud
20 Vatican II și omul contemporan, de Florica Șelmaru

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

- p. 22—28 New York Herald Tribune, The Observer, New York Times, Tribune, Pravda, Süddeutsche Zeitung, Combat, U. S. News and World Report, Die Tat

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

- p. 29 Osten Unden: „Reflecții asupra politicii externe“, de Eugen Phoebus
30 Adrian Comănescu: „Pactul de neagresiune și securitatea internațională“

PROFIL, FIȘIER

- 31 Antonin Novotny
Comisia Națională română pentru UNESCO.

POȘTA REDACȚIEI

Atitudinea diferențiată

față de proiectul de creare a unei forțe nucleare a Pactului Atlantic influențează negativ relațiile dintre membrii N.A.T.O. Este o problemă care preocupă Administrația americană reînnoită (pag. 2), reprezintă un motiv de controversă aprigă la Bonn (pag. 4), a format obiectul unei precizări de poziție din partea primului ministru britanic (pag. 6). Incompatibilitatea acestui proiect cu ameliorarea relațiilor internaționale este demonstrată din nou în declarația agenției TASS (pag. 3). La rubrica Puncte de vedere reproducem din ziarele New York Herald Tribune, New York Times și Observer (pag. 22), articole în care sînt analizate cîteva aspecte ale aceleiași probleme.

Stefan Jedrychowsky.

președintele Comisiei de Planificare de pe lângă Consiliul de Miniștri al R. P. Polone, ne vorbește în interviul acordat revistei despre dezvoltarea colaborării economice și tehnico-științifice dintre Polonia și România și despre situația și perspectivele comerțului exterior polonez (pag. 13).

Conciliul Ecumenic

stabilește în aceste zile viitoarea orientare a bisericii catolice față de problemele ridicate de viața modernă (pag. 20).

Pakistanul

— un stat relativ nou — are totuși o istorie de 5 000 de ani. O călătorie prin această țară este un prilej de a cunoaște unele realizări ale poporului pakistanez (pag. 16).

Neutralitatea Suediei,

semnificațiile și implicațiile ei sînt analizate în cartea profesorului Osten Unden, fost ministru de externe al Suediei, (pag. 29).

WASHINGTON

Correspondență de la
Alexander GORDON

Primele preocupări

Echipa guvernamentală

WASHINGTONUL nu va fi „luat cu asalt de texani”, așa cum presupuneau, înainte de alegeri, unii comentatori americani. Președintele Johnson nu are intenția să schimbe echipa guvernamentală, formată mai ales din miniștri numiți de John Kennedy.

Dimpotrivă, el le-a cerut tuturor membrilor cabinetului să rămână la posturile lor.

— Se poate considera că au acceptat, a declarat Malcolm Kilduff, secretar de presă ad-interim al Casei Albe.

Aceasta se referă în primul rând la secretarul de stat Dean Rusk și la ministrul apărării, Robert McNamara. Cu câteva luni în urmă, Rusk își manifestase dorința de a părăsi viața politică din motive financiare. Mai târziu, însă, le-a mărturisit prietenilor săi că recenta sporire a indemnizațiilor plătite membrilor cabinetului l-a decis să se răzgîndească. Se apreciază că el are acum un rol mai activ în determinarea politicii externe americane decât pe vremea președintelui Kennedy.

În aceeași zi în care Rusk și McNamara, pe care îi invitase la masă, l-au asigurat că nu-și vor părăsi posturile, președintele Johnson a discutat și cu ministrul finanțelor, Douglas Dillon.

— În următoarele două-trei luni, a declarat el după întrevedere, voi fi foarte ocupat cu elaborarea programului de impozite.

Despre McNamara și Dillon, revista *U.S. News and World Report* afirmă nu numai că vor să rămână în guvern, dar chiar că aspiră la posturi și mai înalte. McNamara, de pildă, ar dori ca într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat să devină secretar al Departamentului de Stat.

Echipa guvernamentală lucrează în aceste zile din plin.

M.L.F. : temporizare ?

Citeva probleme internaționale care au evoluat rapid în ultima perioadă a campaniei electorale și chiar după alegeri cer din partea guvernului american hotărâri concrete.

Nu mai este nici o lună pînă la sesiunea Consiliului N.A.T.O. Atitudinea franceză, deși destul de precis definită, este tratată încă la Washington ca o necunoscută. Este oare veto-ul opus forței multilaterale o chestiune de principiu sau o manevră tactică urmărind detașarea de servituțile alianței? Problema este discutată cu precădere și pasiune în cercurile politice americane. Întrucît Pactul Atlantic fără Franța n-ar mai fi un adevărat Pact Atlantic, în Statele Unite se vorbește tot mai stăruitor despre necesitatea prudenței. Pînă și cel mai insistent partizan al unei forțe

atomice atlantice, guvernul vest-german, a ajuns la concluzia că este preferabil să anunțe că deocamdată nu va mai face presiuni pentru crearea ei. În această situație, primul ministru britanic, Harold Wilson, care va veni în prima săptămîină de decembrie, este așteptat aproape ca un oracol. Are el oare soluția care să salveze prestigiul american — prea angajat în acest proiect atît de criticat din toate părțile — și în același timp să permită continuarea conviețuirii în familia atlantică?

Contradicțiile sînt mult mai complicate decât s-ar părea la prima vedere. Ele nu opun numai pe partenerii atlantici unii altora dar creează incompatibilități chiar și în politica proprie a S.U.A. sau a Angliei, de pildă.

În urma repetatelor critici, la Washington a fost luată în considerare dilema: forță multilaterală sau măsuri pentru împiedicarea dispersării nucleare. În interiorul Administrației, părerile sînt împărțite. Președintele Johnson s-ar situa, se spune, pe o poziție de mijloc, considerînd că nici unul din cele două obiective nu ar trebui sacrificat în favoarea celuilalt. Pentru moment, această orientare se traduce printr-un nou accent pe veto-ul de care americanii ar urma să dispună în comandamentul nuclear comun.

Ziaristii americani subliniază că atitudinea engleză nu este nici ea mai puțin

Obligații morale și politice

„Președintele știe că nu putem să continuăm la nesfîrșit politica noastră din Vietnamul de sud și să sprijinim acolo încă un regim subred și tot mai puțin popular. El știe că nu putem continua la nesfîrșit bătălia sterilă care urmărește să țină China în afara O.N.U., sau să ignoreze din punct de vedere diplomatic un popor de 700 milioane de oameni. El știe că în comunitatea atlantică relațiile se schimbă, că America Latină învață să fie independentă, că uriașul african se trezește din somn.

El știe că răspîndirea cunoștințelor nucleare are cele mai primejdioase implicații militare și politice. El știe că toți acești fermenti care modifică lumea cer din partea noastră curajul de a ne revizui punctele de vedere și poate chiar de a ne schimba în anumite privințe politica, programele și modul de gîndire.

Un lucru este sigur: oricît de masivă ar fi fost victoria electorală — și ea a fost masivă — Administrația nu se poate mulțumi să se mențină pe creasta valului de popularitate pe care s-a născut deasupra unei mări de platitudini generalizatoare și de promisiuni euforice. Ea nu are timp să se odihnească. Înainte de alegeri a pornit-o destul de bine. Acum, cînd beneficiază de un larg mandat popular, are obligația morală și politică de a nu încerca să-l mulțumească absolut pe toți, ci de a elabora un program de acțiune dificil, concret, cu obiective bine precizate.”

(Din New York Times)

contradictorie. Alun Gwynne Jones, ministru de stat pentru problemele externe, va pleca la Washington înainte de Harold Wilson, pentru a studia organizarea și funcționarea Agenției pentru dezarmare din S.U.A. și pentru a discu-

ta proiectul de tratat de nediseminare a armelor nucleare pe care S.U.A. intenționează să-l supună — la început neoficial — Uniunii Sovietice în cadrul contactelor prilejuite de sesiunea O.N.U.

Totodată, însă, i se atribuie lui Wilson intenția de a salva cumva proiectul M.L.F. (combătut de laburiști înainte de a veni la putere).

Deocamdată, totul stă pe loc, în ciuda asigurărilor în sens contrar cuprinse în comunicatul final al întrevederilor McNamara-von Hassel.

Se așteaptă o hotărîre

În aceste zile se vorbește mult la Washington despre problema Vietnamului de sud. După o întrevedere cu președintele consacrată acestei teme, Dean Rusk și McNamara au răspuns atît de sibilin la întrebările ziariștilor încît aceștia s-au considerat îndreptățiți să meargă, în speculațiile lor, pe piste cele mai diverse. Este așteptat, pentru un nou raport, Maxwell Taylor, ambasadorul american la Saigon. Se afirmă că președintele nu va mai putea întîrzia multă vreme cu luarea unei hotărîri, pentru că armata sud-vietnameză n-ar fi în stare să mai reziste decît cel mult pînă la Anul Nou, iar guvernul civil din Vietnamul de sud este gata și el să se prăbușească. Rezultă, din comentariile presei, că în ultimele zile s-au intensificat presiunile cercurilor care militează pentru extinderea războiului. La Casa Albă se manifestă cea mai mare rezervă în privința intențiilor guvernului. Ziariștii au aflat doar că cei mai apropiați consilieri ai președintelui îl sfătuiesc să nu repete greșeala făcută de președintele Kennedy la Playa Giron: aceea de a sprijini cu autoritatea sa o acțiune insuficient studiată, bazată pe informații tendențioase și ca atare primejdioasă. Poziția partizanilor unei soluții negociate a fost întărită de rezultatul alegerilor. Propunerile nechibzuite ale candidatului republican — extinderea războiului spre nord, „desfrunzirea atomică” a junglei etc. — au reprezentat unul din motivele înfrîngerii lui nete. Votînd împotriva lor, alegătorii au semnat implicit un mandat pentru reglementarea pașnică a conflictului.

Oricum, toate zărele scriu că, pînă la venirea lui Taylor, nu se va lua nici o hotărîre.

Atitudini constructive și altele mai puțin constructive

Două acțiuni constructive pe două planuri diferite: concesiile făcute pentru a permite rundei Kennedy să demareze și modificarea atitudinii față de problema finanțării acțiunilor speciale ale O.N.U. de către țările care s-au împotrivit acestor acțiuni. „Nu vrem să ne înrăutățim relațiile cu Uniunea Sovietică, cu Franța sau cu oricine altcineva, a declarat ambasadorul S.U.A. la Națiunile Unite, Adlai Stevenson. Creдем că lumea are nevoie de relații mai bune și de mai puțină încordare”. Ca atare, guvernul

american intenționează să renunțe la atitudinea obstructionistă care risca să perturbeze apropiata sesiune a O.N.U. prin aducerea pe primul plan a unui litigiu financiar decurgând dintr-o chestiune de principiu.

Altă problemă în directă legătură cu sesiunea Adunării Generale — poziția față de China: nu este mult de cînd Dean Rusk a declarat că Statele Unite trebuie să-și revizuiască atitudinea față de această țară, ținînd seama de schimbările care au intervenit în lume în ultimii 15—20 de ani. Totuși, într-un interviu televizat săptămîna trecută, secretarul de stat al S.U.A. a exclus posibilitatea unei reglementări a relațiilor americano-chineze în viitorul apropiat. S-a făcut cunoscut că acest ultim punct de vedere a fost stabilit în cadrul unei întâlniri recente Johnson-Rusk. Unii observatori cred că guvernul american nu vrea să-și reconsidere atitudinea față de China imediat după alegeri.

În orice caz, cetățenii americani au avut în ultimul timp prilejul să asculte și alte opinii despre Republica Populară Chineză. Chiar în cadrul emisiunii organizate de *Columbia Broadcasting System*, care a debutat cu interviul lui Rusk, s-au emis și puncte de vedere opuse. Cităm:

Președintele Pakistanului, Ayub Khan: — Dacă chinezii vor fi membri ai O.N.U. se va putea discuta cu reprezentanții a 700 de milioane de oameni și de aici ar putea ieși ceva bun. Fără un anumit grad de înțelegere între S.U.A., U.R.S.S. și China, lumea va fi veșnic agitată.

Edgar Faure, fost președinte de consiliu al Franței:

— Este necesar să se mențină deschise contactele cu China.

Primul ministru englez Harold Wilson:

— Anglia a recunoscut guvernul Chinei populare, pentru că acesta deține controlul de fapt asupra țării.

Dezbaterea este deschisă. Mai mult, se subliniază că în toate analizele privind situația internațională făcute de Departamentul de Stat, „China este continuu prezentă”.

La începutul acestei săptămîni, președintele Johnson și-a încheiat vacanța postelectorală și s-a înapoiat la Washington. El nu va mai pleca anul acesta în Europa, așa cum se anunțase la un moment dat. După părerea comentatorilor politici, divergențele interoccidentale se află în momentul de față într-o fază prea acută pentru ca să poată beneficia de pe urma unui sir de întreveneri bilaterale la nivel înalt sau chiar a unei întrevederi-conferință. În decembrie — și poate din nou în ianuarie — președintele se va întreține cu Harold Wilson, pe care speră să-l convingă să devină mesagerul său în vestul Europei și eventual la Moscova. Multe probleme externe și interne — lăsate în suspensie în zilele alegerilor — așteaptă să fie rezolvate. La Washington începe o perioadă de activitate susținută.

Washington 17 noiembrie

MOSCOVA

Declarația TASS

Declarația pe care agenția TASS a fost autorizată s-o dea publicității la sfîrșitul săptămîinii trecute în legătură cu planurile de creare a forțelor nucleare multilaterale ale N.A.T.O. a suscitat interes, enunțînd punctul de vedere al guvernului sovietic într-un moment în care, în capitalele occidentale, se intensifică schimbul de vizite și activitatea politică în jurul încercărilor de a traduce în viață acest proiect. „Așadar, se subliniază în declarația agenției TASS, este vorba în momentul de față de încercarea unor anumite cercuri din cîteva țări occidentale de a trece, în problema creării forțelor nucleare ale N.A.T.O., de la discuții, la realizarea planurilor privind constituirea acestor forțe”.

Problema — se arată în declarație — prezintă o importanță și o gravitate deosebită întrucît ea depășește cadrul strictei alianțe atlantice. „Ar fi o miopie să nu se vadă că pe căile de acces spre dezarmare ar apare, ca urmare a constituirii acestor forțe, noi obstacole greu abordabile și că ar fi subminată de asemenea munca migăloasă a multor țări și guverne în domeniul înșănătoșirii situației internaționale și consolidării păcii”. „Planurile de creare a forțelor nucleare multilaterale ale N.A.T.O. — se spune în declarația TASS — sub orice formă ar fi ele prezentate, sînt o chestiune care nu privește nicidecum numai pe membrii grupării nord-atlantice... Iată de ce guvernul sovietic este categoric împotriva planurilor de creare a acestor unități”.

De altfel, se subliniază în declarație, „și în Occident este larg răspîndită convingerea că crearea unor forțe nucleare multilaterale sau multinaționale ale N.A.T.O. nu este dictată de actuala situație internațională și de altfel nici nu ar intensifica potențialul militar al țărilor vest-europene... Crearea unei flote nucleare multilaterale a Pactului Atlantic nu ar putea schimba nici cu o iotă raportul mondial de forțe existent. În schimb, „încordarea internațională și posibilitatea unor provocări aventuriste și militariste ar spori. Acesta este fondul problemei”.

Declarația agenției TASS constată că riscurile acestea constau în primul rînd în faptul că s-ar permite, prin traducerea în viață a proiectului respectiv, accesul Germaniei federale la armele de distrugere în masă. „Îndeplinirea obligațiilor care revin R.F.G. din acordurile internaționale încheiate în legătură cu prăbușirea Reichului hitlerist, subliniază declarația, nu constituie cîtuiș de puțin o chestiune internă a Germaniei occidentale. Nici un fel de tratate pe care R. F. Germană le-a încheiat sau ar putea să le încheie încălcînd sau ocolînd acordul de la Potsdam și celelalte acorduri postbelice încheiate între aliați, nu scutesc puterile occidentale și nici Republica Federală Germană de

REFLECTOR

Conferința parlamentarilor N.A.T.O.

La Paris se desfășoară cea de-a X-a conferință anuală a parlamentarilor N.A.T.O. Secretarul general al N.A.T.O., Manlio Brosio, a subliniat în discursul de deschidere a sesiunii că există o serie de factori care ar putea îndreptăți dorințele de schimbare a structurilor N.A.T.O. așa cum au fost exprimate în ultima vreme în opiniile unor parlamentari sau ziare occidentale. Brosio a citat printre acești factori destinderea încordării Est-Vest; trecerea de la monopolul nuclear la un echilibru nuclear; evoluția economică și politică în Europa occidentală care a determinat unele țări din această regiune să pretindă un rol mai mare în conducerea alianței; sporirea competiției țărilor răsăritene pe plan economic și politic.

Sesiunea E.F.T.A.

Viitoarea sesiune a Consiliului de miniștri al Asociației Europene a liberului schimb (E.F.T.A.) va avea loc la Geneva între 19 și 20 noiembrie. Ea va fi prezidată de Douglas Jay, ministrul comerțului al Marii Britanii. Se contează totuși pe prezența ministrului britanic al afacerilor externe, Patrick Gordon Walker. Pe ordinea de zi a conferinței vor figura „rapoarte asupra problemelor interne și externe ale E.F.T.A.”, pe baza cărora secretariatul E.F.T.A. va da un comunicat. Nota predominantă a conferinței o vor da discuțiile cu privire la măsurile luate de guvernul britanic. Consiliul de miniștri va dezbate în continuare alte rapoarte privitoare la comerțul cu produse agricole, la relațiile externe ale țărilor Pieței comune din zona liberului schimb și la tratativele din cadrul runde Kennedy.

Noul guvern tunisian

După alegerile prezidențiale și legislative care au avut loc în Tunisia, în lista guvernului au intervenit unele modificări. Principala schimbare constă în numirea unui nou titular al Ministerului Afacerilor Externe în locul lui Mongi Slim. Noul ministru de externe tunisian este Habib Burghiba junior. Observatorii remarcă în genere rolul tot mai important pe care Burghiba junior îl ocupă în afacerile publice, el fiind în același timp și secretar general adjunct al partidului socialist Desturian (neo destur).

Habib Burghiba jr. a fost în mai multe rînduri ambasador al Tunisiei la Roma, Paris și Washington. El a fost însărcinat cu misiuni speciale în Indonezia, Malaezia, Congo și Argentina, precum și cu o misiune specială a Națiunilor Unite în Laos, în 1959. La începutul acestui an el a devenit colaboratorul cel mai apropiat al tatălui său în calitate de secretar general la președinția Consiliului de Miniștri.

Mongi Slim va deveni reprezentant personal al președintelui Burghiba, fără a se cunoaște în momentul de față natura exactă a funcțiilor sale. Se presupune că el va continua să joace un rol important în cabinetul tunisian, unde vasta sa experiență în problemele internaționale îi va conferi, potrivit observatorilor, același rol ca cel deținut de Balafrej în Maroc.

Conferințe social-democrate

Biroul Internațional Socialiste a dat publicității un comunicat referitor la convocarea Comitetului pentru relațiile dintre partidele socialiste ale țărilor membre ale Comunității Economice Europene (C.E.E.) și ale Asociației Europene a liberului schimb pentru începutul lunii decembrie.

Pe de altă parte, la 10 ianuarie 1965 va avea loc în apropiere de Salzburg o conferință restrînsă a liderilor partidelor socialiste. Printre personalitățile care vor lua parte la lucrări se numără: dr. Bruno Pittermann, vice-cancelarul Austriei, Anthony Greenwood, ministrul englez al coloniilor, Willy Brandt, primarul Berlinului occidental, Pierre Herbaud, secretar adjunct al S.F.I.O., și alții.

răspundere și de obligații, și nu diminuează cituși de puțin drepturile pe care statele din coaliția antihitleristă le au potrivit acestor acorduri".

"Guvernul Uniunii Sovietice, se spune în declarație, ca stat care a suportat pe umerii săi principala greutate a luptei împotriva Germaniei hitleriste și care a primit capitularea ei necondiționată, n-a renunțat și nu intenționează să renunțe la drepturile și îndatoririle sale consemnate în acordurile internaționale (...). Potrivit declarațiilor lor, Uniunea Sovietică și celelalte țări socialiste au condamnat și condamnează măsurile luate în cadrul N.A.T.O. în vederea extinderii cursei înarmărilor, și îndeosebi, planurile de creare a forțelor nucleare multilaterale. Crearea unor forțe nucleare multilaterale ale N.A.T.O. ar însemna extinderea sferei pregătirilor militare racheto-nucleare, și aceasta într-o regiune a globului unde de aproape două decenii se menține unul din focarele cele mai accentuate ale contradicțiilor..."

Agenciile de presă și ziarele occidentale remarcă sublinierea în declarație a unor evoluții recente care au modificat în oarecare măsură datele problemei. Agenția *France Presse*, de pildă, se referă la faptul că în Anglia este acum la putere un guvern laburist și că în trecut, precum și în cursul campaniei electorale, conducătorii acestui partid s-au pronunțat împotriva forței nucleare multilaterale.

Același comentariu sublinia că printre factorii importanți care îndreptătesc agenția TASS să scoată în evidență împotrivirea crescândă și în Occident față de proiectul M.L.F. figurează și opoziția guvernului francez. Această opoziție, care se datorează altor factori decât pur și simplu dorinței de a asigura dezarmarea generală, este acum „încă și mai limpede decât era în luna iulie”. Foarte recent, secretarul general al partidului guvernamental francez, U.N.R., Jacques Baumel, atrăgea atenția asupra faptului că „proiectul forțelor nucleare multilaterale este ineficace din punct de vedere militar, absurd din punct de vedere tehnic și primejdios din punct de vedere politic”. Ziarul care prezintă de obicei punctul de vedere al partidului gaullist, *La Nation*, accentua la rândul său faptul că aplicarea proiectului M.L.F. în actuala situație, adică în primul rând sau chiar numai cu participarea Germaniei federale, înseamnă în fapt „crearea unei Europe care nu va fi europeană, ci doar atlantică”.

O personalitate politică americană cum este senatorul democrat Wayne Morse a făcut o declarație în care sublinia că proiectul american este de natură să complice dificultățile diplomatice dintre Statele Unite și partenerii lor. „Este timpul ca Statele Unite să-și revizuiască politica europeană pentru a lua în considerare divergențele crescînde de interese dintre partenerii alianței atlantice — a spus el. În loc să le impunem planurile noastre, am face mai bine să le dăm timp să hotărască singuri care sînt relațiile pe care ar dori ca țările lor să le aibă în viitor cu noi”.

În declarația agenției TASS se sublinia de altfel că în fața riscurilor pe care le prezintă traducerea în fapt a proiectului forțelor nucleare multilaterale, opoziția manifestată de opinia publică se accentuează tot mai mult. „Populația vest-germană, sublinia decla-

rația, la fel ca și populația Angliei, Statelor Unite și celorlalte țări ale N.A.T.O. înclină în favoarea păcii. Ea a trăit două războaie mondiale, două catastrofe naționale și nu mai dorește o a treia catastrofă”.

„Guvernul sovietic, atrage atenția în încheiere agenția TASS, a avertizat nu o dată împotriva primejdiei pe care o reprezintă planurile de creare a unor forțe multilaterale sau multinaționale ale N.A.T.O. În cercurile conducătoare din U.R.S.S. se subliniază că Uniunea Sovietică va urmări și de acum înainte cu atenție aceste planuri primejdioase și în caz de necesitate va trage, împreună cu aliații săi, concluziile cuvenite și va lua măsuri corespunzătoare pentru apărarea securității sale și a securității prietenilor și aliaților săi”.

N. PATRAȘCU

BONN

Controverse și reconcilieri

Activitatea intensă desfășurată la Bonn în cursul săptămînii trecute, de către conducerea Uniunii creștin-democrate, a fost îndreptată în primul rînd spre repararea — pe cît posibil — a daunelor pricinuite de înfruntările publice dintre personalitățile cele mai marcante ale acestui partid. Existența în conducerea principalului partid de guvernămînt a două grupuri care își dispută prioritatea în orientarea politicii guvernului federal nu mai este demult un secret pentru nimeni. În ultima vreme însă, controversele au ieșit din cadrul cabinetelor cu uși capitonate și au depășit chiar tonul articolelor care lansaseră cu cîțeva vreme în urmă săgeți ascuțite spre unii din principalii membri ai guvernului.

Floarele au fost încrucișate de data aceasta în arena publică: a fost „perioada interviurilor” care s-au succedat pe nerăsuflăte în decursul a cîtorva zile. Deschizînd ziarul de dimineață, cititorul vest-german era informat într-o zi de președintele U.C.D., Adenauer, că actualul cancelar Erhard și ministrul său de externe, Schroeder, greșesc profund în modul în care tratează relațiile cu Franța, pentru ca într-o altă zi, tot într-un interviu, ministrul de externe să-i ceară lui Adenauer — în timp ce acesta era la Paris — să fie atent și neconcesiv în convorbirile cu de Gaulle. Imediat după aceea s-au putut citi declarațiile lui Gerstenmaier, președintele Bundestagului, care-l acuza pe colegul său creștin-democrat, Schroeder, de deteriorarea relațiilor dintre R.F.G. și Franța. (Declarațiile lui Gerstenmaier au provocat speculații în sensul că ele nu exprimă decât dorința de a-l înlocui pe actualul ministru de externe, ba mai mult, au fost interpretate de oficiul guvernamental *Frankfurter Allgemeine Zeitung* ca o dovadă că el ar viza chiar cancelaria federală, oferindu-se pe sine

ca „o alternativă gaullistă și protestantă”).

Măsura efectelor produse este dată de un editorial al lui *Frankfurter Allgemeine Zeitung* care scria următoarele despre „epidemia interviurilor”: „S-ar părea că U.C.D.-U.C.S. și conducerea sa ar dori sau ar fi chiar hotărîtă să fie înfrînte în alegerile de la sfîrșitul verii lui 1965”. Și, mai departe, ziarul exprimă părerea că, prin reproșurile și criticile reciproce și publice, aceasta și-a făcut mai mult rău decît i-ar fi putut face vreodată opoziția.

Imediat însă după înapoierea lui Adenauer de la Paris s-a încercat a se prezenta opiniei publice — alegătorilor de anul viitor — tabloul unei reconcilieri. Acesta a fost sensul intrunirilor care au urmat una după alta în cursul unei singure săptămîni: ședința conducerii U.C.D., aceea a fracțiunii parlamentare creștin-democrate și întrunirea Bundestagului la „ora de întrebări”, cînd guvernul a trebuit să răspundă celor 14 întrebări ale opoziției social-democrate cu privire la politica sa externă.

Cîteva aspecte semnificative pentru evoluția viitoare a politicii guvernului vest-german se desprind din declarațiile făcute și din amănuntele cunoscute în capitala Republicii federale. Problema prețului unic al cerealelor în cadrul Pieței comune, una din cele mai discutate în cadrul relațiilor franco-vest-germane — și cu largi implicații asupra situației din C.E.E. —, rămîne deocamdată în suspensie. „Ne-am angajat să dăm un răspuns pînă la 15 decembrie, dar nu ne-am angajat și ce răspuns vom da”, a declarat ministrul de externe Schroeder în Bundestag. „Țăranii sînt cei mai buni prieteni ai guvernului și viceversa”, a mai spus ministrul de externe, care și-a exprimat și speranța că se va găsi în cele din urmă o cale multumitoare pentru toți: și pentru francezi, care doresc reducerea prețurilor agricole vest-germane la un nivel comun tuturor țărilor Pieței comune într-un termen mult mai apropiat decît cel dorit de guvernul R.F.G., și pentru țăranii vest-germani considerați a fi cu un milion prea mulți, dar care reprezintă 13 la sută din întregul corp electoral. „Țăranii sînt arbitrii alegerilor și sînt conștienți de importanța lor”, se sublinia într-o analiză a situației politice din R.F.G. publicată de ziarul *Aurore*. Deocamdată, guvernul vest-german nu a dat nici cea mai mică indicație asupra soluției pe care o are în vedere.

În problema forțelor nucleare multilaterale, Schroeder a reluat noul punct de vedere definit de către conducerea U.C.D. cu două zile înainte, imediat după înapoierea lui Adenauer de la Paris. Guvernul R.F.G. își menține adevărată totală la proiectul M.L.F., dar nu mai insistă, ca pînă acum, asupra realizării sale rapide. Schimbarea de atitudine este cu atît mai frapantă cu cît a fost precedată — doar cu cîteva zile înainte — de declarații oficiale în sens contrar. Explicația dată de Schroeder este că se așteaptă proiectul britanic în această problemă. Interpretarea care a circulat în principalele capitale occidentale a fost alta, și anume că este vorba de un aranjament bilateral între Franța și Germania occidentală, prevăzînd uzurarea presiunilor franceze asupra R.F.G. în privința unificării prețurilor cerealelor în cadrul Pieței comune

în schimbul amânării proiectului M.L.F.

Stiri din Paris relatează că președintele de Gaulle i-ar fi declarat lui Adenauer că R.F.G. are de ales între M.L.F. și tratatul franco-vest-german. Existența unui aranjament între Franța și R.F.G. a fost dezmințită de Schroeder în parlament. „I-ar fi fost greu să răspundă în alt mod”, consideră corespondentul ziarului francez *Figaro*. Oricum, există un puternic scepticism în privința posibilităților de manevră care sînt la dispoziția guvernului R.F.G. pentru a împăca pe aliatul său de pe malul sting al Rinului. „...Parisul consideră nimerit să nu supraaprecieze hotărîrea conducerii U.C.D.-U.C.S. (de a renunța la accelerarea M.L.F.) scrie ziarul *Die Welt*. Franța dorește nu o aminare a proiectului, ci să nu se întreprindă nimic care să împiedice definitiv sau pentru un timp îndelungat relațiile de parteneri egali pe care le-ar vrea ea între Europa (occidentală) și America”, arată *Die Welt*. Opoziția social-democrată, declara Barsig, purtătorul de cuvînt al P.S.D.G., după ședința Bundestagului, este nemulțumită că ministrul de externe — în răspunsul său — nu a arătat ce presiuni a exercitat Franța asupra R.F.G. în efortul de a obține sprijinul vest-german în favoarea propriilor sale proiecte.

Una din întrebările cele mai semnificative a fost pusă în aceeași ședință în legătură cu rolul pe care-l va deține de acum înainte Konrad Adenauer. Conducător al aripii creștin-democrate favorabilă unor strînse relații cu Franța, opozant fatis al politicii succesorului său, fostul cancelar este considerat „învîgătorul ultimelor bătălii politice date la Bonn”. Ce funcție va deține deci fostul cancelar, a întrebat un deputat social-democrat: consilier special al d-lui Erhard, ministru cu titlu excepțional, ambasador extraordinar? Erhard a răspuns în Bundestag că între guvern și Adenauer sînt relații similare cu cele întreținute cu oricare dintre deputați. Dar nimeni nu se îndoiește de faptul că acesta și-a făcut reintrarea pe primul plan al vieții politice din Germania oc-

cidentală. De altfel, s-a și anunțat că la ședința de săptămîna trecută a conducerii U.C.D. s-a hotărît „organizarea unor întîlniri mai frecvente între fostul și actualul cancelar, care să asigure o unitate de vederi între șeful guvernului și președintele U.C.D.-U.C.S.”. Această hotărîre survine puțin timp după ce cei doi au formulat unul la adresa celuilalt critici dintre cele mai severe. („Dacă circuitul acesta mai continuă, dau imediat un nou interviu” se povestește că ar fi declarat Adenauer ieșind de la o ședință a fracțiunii creștin-democrate, care a avut loc la începutul acestei luni). Noile raporturi dintre cancelarul Adenauer și Erhard sînt explicate de unii ziariști ca dovadă că acesta din urmă „s-a inclinat din nou în fața necesității de a crea o aparență de unitate a partidului creștin-democrat”. Se pune însă întrebarea cum se va împăca aceasta cu declarația lui Erhard că va continua politica sa externă și cu sprijinul dat de el în Bundestag lui Schroeder tocmai în domeniul relațiilor franco-vest-germane.

În cercurile opoziției social-democrate se consideră că aceasta înseamnă continuarea unei „încurcături insolubile”. Disensiunile interne reflectă poziții diferite față de relațiile Germaniei federale cu principalii săi aliați. În aceste condiții, cu greu se poate întrevedea acum vreo posibilitate ca guvernul să găsească o politică de natură să mulțumească în același timp Statele Unite, Anglia și Franța. Este de presupus că accentul într-o direcție sau alta va fi determinat de situația internă din conducerea U.C.D.-U.C.S., de raportul de forțe dintre exponenții celor două curente principale — adepții apropiierii de Franța și susținătorii fidelității față de S.U.A., care dețin principalele posturi în guvern.

Pentru conducerea creștin-democrată, situația se complică mult prin conjugarea presiunilor externe care se exercită asupra sa din diferite capitale occidentale cu apropierea inexorabilă a anului electoral.

Riana LUPU

La Mülheim pe Ruhr (R.F.G.) a avut loc o demonstrație împotriva participării vest-germane la proiectul forțelor nucleare multilaterale

REFLECTOR

Încă o navă spre Marte

După eșecul lui Mariner III, la sfîrșitul lunii noiembrie se va face o nouă încercare în cadrul programului american de zboruri în direcția planetei Marte. Dacă lansarea va fi încununată de succes, Mariner IV va întîlni „Planeta roșie” peste 230 de zile.

În așteptarea datelor și fotografiilor transmise de Mariner IV, astronomii sînt deja de acord că nu poate fi vorba de existența unor ființe raționale, mai mult sau mai puțin asemănătoare omului, a căror operă ar fi și celebrele „canale”.

Deplasare individuală în Cosmos

Noul program american de lansare în spațiul cosmic a doi oameni prevede

echiparea acestora cu un dispozitiv care va conține un sistem individual de propulsie cu reacție, sub forma unui mic motor rachetă portativ prevăzut cu manete de comandă. În felul acesta, oamenii vor putea părăsi „locuința spațială” și zbura cu propriile lor aripi în vidul interplanetar.

Dispozitivul îi va face independenți de satelit, permițîndu-le să se depărteze de cabina cosmică pînă la o distanță de 350 m și să rămînă în spațiul interplanetar timp de o oră.

Omul viitorului

Antropologii de la Universitatea din Pennsylvania și-au „imaginat” omul viitorului. După afirmațiile lor, schimbările survenite în corpul uman în ultimii 100 000 de ani constituie o bază suficientă pentru a întrevedea transformările din viitorul mai mult sau mai puțin îndepărtat. Omul care va apărea pe pămînt peste 5 milioane de ani va merita pe deplin numele de „homo cerebrointricatus”, omul cu supercreier. Astăzi, se vorbește despre creiere electronice, capabile să rețină milioane de combinații de cifre sau alte date: creierul omului de mîine — susțin savanții americani — va depăși aceste măsuri, care acum ni se par extraordinare. Conversația orală va dispărea: viitorul creier uman va fi telepatic. În fine, după ce va consuma milenii de-a rîndul numai alimente în pilule, omul viitorului nu va mai avea, probabil, stomac sau intestine.

Noul turn al televiziunii londoneze

În partea de nord a cartierului Soho din Londra se construiește din beton alb și sticlă verde un turn al televiziunii britanice. Construcția, înaltă de 188 m, va cîntări în total 13 000 tone și se va termina în 1965. Turnul va servi drept centru de efectuare automată a convorbirilor telefonice la distanță, și stație releu pentru televiziune. După terminarea tuturor lucrărilor și montarea instalațiilor, vor putea fi efectuate concomitent 140 000 de convorbiri la distanță; în același timp vor exista mai bine de 40 de canale de televiziune.

Avion cu etaj

Guvernul american a propus unor companii aviatice să studieze posibilitatea construirii unui avion de pasageri cu etaj, avînd o capacitate de transport de 500 de persoane.

BAGDAD

Din nou
problema kurdă

În vigoare de opt luni, armistițiul încheiat între guvernul de la Bagdad și partizanii kurzi nu s-a dovedit încă a fi preludiul unei păci trainice și al unei rezolvări de durată a conflictului din nordul Irakului. Noi frământări sînt semnalate în ultima vreme în Kurdistanul irakian și dacă zvonurile insistente privitoare la reluarea ostilităților sînt dezmințite, informațiile transmise de corespondenții de presă privitoare la intensificarea presiunilor exercitate de conducătorii kurzi asupra guvernului pentru a obține autonomia par să se confirme.

Citind surse kurde din Beirut, agenția *France Presse* relatează recent despre constituirea unui Consiliu al comandamentului revoluției din Kurdistan care a adoptat „toate măsurile necesare pentru asigurarea autonomiei poporului kurd în cadrul Republicii irakiene”. Ziarul *New York Times* preciza că în urma unei conferințe populare care a avut loc la Ranieh, în nordul Irakului, cu participarea a cîteva sute de delegați, populația kurdă a ales la mijlocul lunii trecute un parlament compus din 43 de persoane (16 din partea partidului democratic kurd, 9 din partea partidului Pejmergea, care se spune că ar constitui nucleul forțelor armate kurde, și 18 reprezentînd restul populației). Parlamentul, care s-a întrunit curînd după alegerea sa în satul Bushkin de lângă Ranieh, a desemnat un comitet însărcinat cu pregătirea unei constituții autonome kurde. *France Presse* adaugă că în același timp conducătorii kurzi au adresat președintelui Aref un memoran-

dum în care sînt expuse amănunțit revendicările populației kurde și modalitățile de aplicare a autonomiei. Copii ale acestui document au fost trimise și conducătorilor altor state arabe.

Răzbate astfel din nou pe primul plan al actualității această problemă a Kurdistanului irakian, care a influențat atît de puternic în ultimii ani evoluția politică a Irakului. Se consideră că prăbușirea regimului lui Kassem și a celui al baasiștilor își are, în mare măsură, originea în războiul din Kurdistan. Eșecul politicii de violență față de poporul kurd, extrem de nepopulară în rîndul irakienilor și cu consecințe dezastruoase pentru economia țării, determinase spre sfîrșitul anului trecut guvernul de la Bagdad să abordeze problema într-un mod mai lucid. Urmarea a constituit-o acordul între guvern și partizanii kurzi privind încetarea ostilităților, încheiat la începutul acestui an, acord care a constituit o primă victorie a mișcării de eliberare kurde și a forțelor progresiste din Irak. Dar o soluție definitivă a problemei nu a fost găsită nici pînă acum.

În urmă cu cîteva luni au avut loc tratative între conducătorii kurzilor și primul ministru, Taher Yehia, pentru soluționarea unor chestiuni în suspensie. Tratativele s-au soldat cu acorduri limitate privind retragerea armatei irakiene din anumite regiuni nevralgice, extinderea predării limbii kurde în școlile secundare, accelerarea dizolvării miliției guvernamentale kurde și modificarea constituției provizorii pentru a marca existența unui popor kurd „a cărui înflorire va fi asigurată paralel cu cea a poporului arab din Irak”. De fapt, unele din aceste acorduri nici nu au fost aplicate. Iar în ce privește satisfacerea revendicărilor de autonomie ale kurzilor, guvernul nu a manifestat nici o grabă deosebită. Există indicii că el caută să evite recunoașterea deplină a drepturilor poporului kurd. Or, așa cum remarcă ziarul *Le Monde*, „populația kurdă a suferit prea mult în ultimii ani de pe urma unui război crud pentru a renunța cu ușurință la revendicări pe care le consideră fundamentale”.

Care sînt în esență aceste revendicări? Într-un articol publicat la sfîrșitul săptămînii trecute în ziarul *Pravda*, Sallah Ahmed, unul din militanții kurzi, le definește astfel:

— crearea unei administrații autonome kurde reunind, sub denumirea de provincie Kurdistan, regiunile în care kurzii formează majoritatea populației. În această provincie răspunderea pentru problemele administrative va trebui să revină kurzilor, în timp ce apărarea, relațiile externe, planificarea ar urma să rămînă în atribuția guvernului central;

— transformarea detașamentelor de partizani kurzi într-o forță polițienească regulată, depinzînd de administrația kurdă;

— decretarea unei amnistii generale a tuturor deținuților politici irakieni și abolirea stării excepționale; înlocuirea actualei constituții provizorii cu o constituție care să recunoască drepturile poporului kurd.

Deși a respins pînă în prezent aceste revendicări, guvernul irakian pare totuși conștient de repercusiunile grave pe care reluarea războiului din Kurdistan le-ar avea asupra situației din țară, într-un moment în care regimul președintelui Aref se află în căutarea unei căi care să-i asigure sprijinul populației.

Tocmai de aceea guvernul încearcă să evite o ruptură totală cu kurzii. Schimbarea de guvern de luni a îngăduit liderilor irakieni să-și reafirme poziția, incluzînd în programul noului cabinet o prevedere referitoare la grăbirea reconstrucției provinciilor din nord și a soluționării problemelor în suspensie, pentru a garanta unitatea națională. Comentînd această parte a programului guvernamental, ziarul *Al Saura Al Arabia*, organul „Uniunii Socialiste Arabe”, singurul partid legal, scrie: „Este o recunoaștere deschisă a realității problemei și a necesității de a-i da o rezolvare justă... Kurzii, care sînt cetățeni cu drepturi depline ai acestei țări, au fost puși în trecut într-o situație anormală”. Ziarul încheie prin a sublinia că regimul actual „dorește în prezent să trateze această problemă în întreaga sa amploare și refuză să angajeze o luptă distrugătoare și fratricidă”.

Indică oare aceste cuvinte dorința guvernului de la Bagdad de a lua în considerare cu mai multă sollicitudine revendicările kurzilor? Răspunsul este încă dificil, cu atît mai mult cu cît ziarul amintit a publicat și în trecut articole care abordau în mod obiectiv și realist problema kurdă, fără însă ca aceasta să-și găsească oglindirea în politica oficială. Stringența problemei este în orice caz dovedită și recente evenimentele nu fac decît să o sublinieze.

N. RATEȘ

LONDRA

Correspondență de la
John GRITTEN

Înfruntări
în parlament

Purtătorii de cuvînt și oficiile de publicitate ale guvernului Wilson afirmă că nu există nici o singură măsură expusă în programul electoral al partidului laburist care — în ciuda faptului că guvernul nu dispune decît de o majoritate de cinci mandate — să nu fi fost pusă în mișcare, angrenată în acțiunile prin care diferitele departamente transformă proiectele în legi parlamentare, urmînd să fie prezentate aprobării Camerei Comunelor.

Este cert că în mesajul tronului cabinetului Wilson nu a ezitat să includă măsuri care se vor lăsa în mod cert de opoziția dură a conservatorilor.

Printre acestea se numără intenția de a prezenta „cît mai curînd posibil” o lege pentru renaționalizarea industriei oțelului, în care lucrează 300 000 de bărbați și femei, și de a constitui o comisie pentru terenurile de construcții cu scopul de a pune capăt speculei care a determinat sporirea excesivă a prețurilor acestor terenuri în multe regiuni ale țării. (Uneori un astfel de teren, valorînd aproximativ 200 de lire acru, s-a scumpit brusc ajungînd pînă la 10 000 de lire, după ce s-a acordat permisiunea de a construi).

Această comisie, împotriva căreia conservatorii vor lupta desigur pas cu

Noul guvern irakian

În noul guvern irakian, condus de generalul Taher Yehia, portofoliile-cheie ale cabinetului au alți titulari. Patru miniștri din fostul cabinet, printre care fostul ministru de interne, Rașid Mosleh, nu mai fac parte din guvern. Comentatorii subliniază numirea ca ministru de externe a lui Naghi Taleb, membru al Comitetului prezidențial comun irako-egiptean, precum și a lui Șoukri Saleh Zaki, fost ambasador la Cairo. Din aceste schimbări observatorii politici trag concluzia întăririi pozițiilor cercurilor politice favorabile recentelor acorduri încheiate de Irak cu R.A.U., acorduri care, după cum se știe, prevăd o coordonare a politicii celor două țări în problemele externe și de apărare.

Într-o scrisoare adresată șefului guvernului, mareșalul Aref a precizat liniile principale ale politicii guvernamentale. Potrivit postului de radio Bagdad, programul noului guvern va avea următoarele obiective: reorganizarea constituțională și instituirea în decurs de un an a unui regim parlamentar; accelerarea reconstrucției în nordul Irakului (regiunile kurde — n.r.), și reglementarea tuturor problemelor legate de garantarea unității naționale; crearea în aproximativ o lună a unui consiliu consultativ, a cărui sarcină va fi asistarea guvernului în unele probleme complexe; consolidarea forțelor armate „care urmează să rămînă totalmente în afara politicii”; aplicarea imediată a acordului semnat la 16 octombrie între Irak și R.A.U.

pas și clauză cu clauză, va fi creată probabil la începutul anului viitor și va începe să acționeze cu un an mai târziu. Competența ei nu se va extinde și asupra terenurilor agricole și nici asupra terenurilor mai mari din împrejurimile orașelor, unde sînt necesare lucrări de dezvoltare a cartierelor de locuințe.

În ce privește industria oțelului, conservatorii au propus un amendament prin care își exprimă regretul în legătură cu faptul că propunerile de naționalizare a acestei industrii sînt „fără legătură cu procesul de modernizare a Angliei și sînt dăunătoare economiei naționale”. Iain Macleod, care a propus acest amendament în numele opoziției, a declarat: „Dacă o asemenea lege ar fi prezentată de către guvern vom încerca să obținem respingerea ei la cea de-a doua citire. Dacă nu vom reuși... vom încerca să-i frîngem gîtul la cea de-a treia citire”. El a adăugat că naționalizarea oțelului constituie „o soluție gen secolul XIX pentru o problemă a secolului XX”.

Vorbînd în numele guvernului, ministrul energiei, Fred Lee, a subliniat că partidul conservator îi acuză pe laburiști că ar anihila capacitatea de concurență în industrie. Dar această capacitate — a spus el — nici nu există, căci în sistemul proprietății particulare industria oțelului acționa în cadrul unor aranjamente prin care se pretindeau prețuri uniforme și aceste prețuri erau fixate de Comisia fierului și oțelului.

Mai mult decît atît, a spus în continuare ministrul, pînă acum doi sau trei ani, „ca urmare a lipsei de entuziasm a industriașilor, capacitatea de producție era neîndeștătoare față de cererile impuse chiar și de politica prin care conservatorii căutau să imprime o creștere în salturi urmată de perioade de stagnare” (așa-numita „stop-go policy”).

Actualii proprietari ai industriei oțelului luau chiar în considerare o scădere a capacității de export a acestei ramuri industriale pentru perioada 1964—1970. Ministrul energiei a arătat că se îndoiește că industria particulară a oțelului ar fi în măsură să se planifice pentru

marile proiecte siderurgice pe care intenționează să le construiască guvernul.

Cu o majoritate de șase voturi, guvernul a respins amendamentul propus de opoziție.

În dezbaterile care a urmat mesajului tronului, George Brown, ministrul pentru problemele economice, a declarat că deficitul balanței de plăți, apreciat la aproape 800 milioane de lire sterline, are „proportii pantagruelice”. Dacă deficitul s-ar menține la proporțiile actuale, a spus Brown, el ar înghiți aproape în întregime rezervele de aur și dolari ale țării. De aceea, trebuie „remediat prin măsuri drastice și imediate”. Nu mai puțin, atît Brown, cît și Callaghan, ministrul de finanțe, precum și Ray Gunter, ministrul muncii, s-au străduit să dea asigurări financiarilor din City și federațiilor de oameni de afaceri că sînt dispuși să colaboreze cu ei.

În urma unor presiuni exercitate mai ales din străinătate, guvernul s-a angajat acum să revizuiască, cel mai târziu pînă în luna noiembrie a anului viitor, noua suprataxă de 15 la sută asupra importurilor, suprataxă pe care atît Brown cît și Callaghan au propus-o ca una din principalele măsuri pentru combaterea deficitului comercial, și să renunțe complet la ea în cursul anului care va urma. În caz contrar este sigur că alte țări vor trece la represalii împotriva comerțului britanic.

O dată ce amendamentul propus de conservatori la legea pentru naționalizarea oțelului a fost respins, devenise sigur că guvernul va putea obține majoritatea în votul asupra mesajului tronului în ansamblul său.

Următoarea ciocnire parlamentară a constituit-o bugetul interimar. Ministrul de finanțe urmărește ca, prin suprataxa pe importuri și prin alte măsuri, să reducă deficitul de anul acesta, apreciat la 791 milioane de lire sterline, cu 140 de milioane.

Deocamdată se consideră că numai o treime din populația țării va trebui să plătească un impozit mai mare pe venituri, ca urmare a acestor măsuri. În schimb, noua taxă pe benzină îi va a-

REFLECTOR

Nu se poate căsători

Deputatul conservator Richard Stanley și-a aminat zilele trecute logodna, adăugînd însă că nu știe cînd se va putea căsători. El nu poate lipsi nici măcar pentru nuntă, și cu atît mai puțin pentru luna de miere, întrucît liderii grupului său parlamentar nu-i permit să absenteze din Camera Comunelor „deoarece partidul conservator are nevoie de toți deputații săi pentru a-și menține presiunile asupra majorității reduse de care dispune partidul laburist”. Speranța lui Stanley este că o dată, în cursul lunilor viitoare, unul din deputații laburiști „va avea treabă” și va lipsi deci cîtva timp din Camera Comunelor, ceea ce-i va da și lui posibilitatea să plece în luna de miere — limitată strict la perioada absenței rivalului său.

Un distrat

La ultimul scrutin, fostul premier britanic sir Alec Douglas-Home a uitat să se înscrie pe listele electorale. În consecință, n-a votat. Se spune că la un centru electoral i s-a strigat: „Home, go home” (Home, du-te acasă).

Nu eu, — soția !

Un deputat francez i-a spus generalului de Gaulle: — „Eu nu sînt gaullist, în schimb soția este”. — „Ciudat, i-a răspuns de Gaulle, ne aflăm exact în aceeași situație”.

Aceeași atmosferă

Robert Shuntz, ceasornicar din orașul britanic Hastings, a găsit într-un ceasornic vechi, care îi fusese adus pentru reparare, următoarea notă: „Reparat în anul 1880. Atmosfera politică este sumbră”. După ce a reparat ceasul, Shuntz a scris și el o notă, pe care a introdus-o în ceas: „Reparat din nou în anul 1964. Atmosfera politică este tot sumbră”.

Nu mai dacă seamănă...

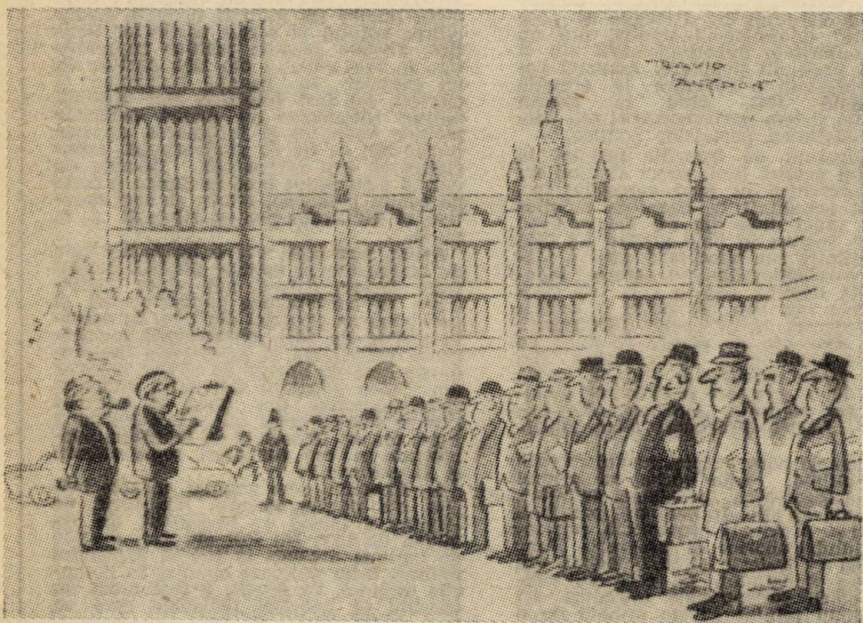
La New York s-a deschis un club. Condiția pentru a fi primit este ca solicitantul să se asemene cu cineva celebru. Pînă acum, clubul are în rândurile sale 11 persoane care seamănă cu D. Eisenhower și 7 cu Churchill...

Ceva nu merge

Săptămînalul uruguayan *Marcha* a publicat o corespondență din Lima în care se arată că președintele Republicii Peru, Fernando Belaunde Terry, este nemulțumit de întîrzierea cu care vin creditele nord-americane acordate în cadrul „Alianței pentru progres”. În legătură cu aceasta, la Lima circulă în prezent o butadă a președintelui Belaunde Terry. Se spune că în timpul recentei vizite a președintelui de Gaulle, președintele peruvian a fost întrebare de unul din membrii delegației oficiale franceze cum merge „Alianța pentru progres”. „Alianța merge bine — a răspuns el — ceea ce nu merge este progresul !”

Nave scufundate

Potrivit datelor publicate de societatea „Lloyds register of shipping”, în cursul anului 1963 în întreaga lume s-au scufundat 254 nave comerciale cu un deplasament total de 496.805 tone. Cele mai mari pierderi de nave le-a suferit Grecia — 22 de nave, cu un deplasament de 89.273 tone. Anglia a pierdut 16 nave cu un deplasament total de 32.175 tone.

LABURISTII IN CAMERA COMUNELOR

O majoritate care reclamă: apelul în fiecare dimineață, prezența obligatorie și transportul gratuit pentru bolnavi

(Din PUNCH-Londra)

Fără „C”

fecta pe cei aproximativ 8 milioane de britanici care posedă autovehicule și există de asemenea primejdia ca oamenii de afaceri să treacă asupra consumatorilor diferența de preț la benzină pentru cele aproape 2 milioane de autovehicule comerciale.

Lucrul acesta s-ar putea întâmpla și cu sporul de cotizații la asigurările sociale pe care funcționarii (ca și patronii) vor trebui să le plătească în primăvara viitoare.

Oamenii de afaceri se laudă de pe acum, în particular, că au elaborat diferite metode de a evita taxa pe corporații pe care Ministerul de Finanțe o va introduce la primăvară. În general domnește părerea că impozitul pe profituri și taxele pe corporații nu vor fi suficiente pentru a restringe profiturile principalelor companii, profituri apreciate la 4 miliarde de lire sterline în cursul anului trecut.

O latură pozitivă a acestor măsuri constă în faptul că populația britanică cu venituri mici — cei 6 milioane de pensionari de vîrstă, cele 600 000 de văduve, cei 400 000 de șomeri și bolnavii — vor beneficia cel mai mult de pe urma bugetului suplimentar laburist. Dar beneficiile sporite de pe urma extinderii serviciilor sociale nu vor fi acoperite pînă în luna aprilie a anului viitor. Guvernul speră însă că ajutorul acordat astfel categoriilor mai nevoiașе va contribui la a determina sindicatele să accepte o politică de restrîngere a veniturilor. Aceasta înseamnă că oamenilor muncii li se cere să renunțe pentru moment la sporurile de salarii, sau chiar la solicitarea unor asemenea sporuri, în schimbul promisiunii că dividendele și profiturile vor fi la rîndul lor reduse în anul viitor.

Luni seara, primul ministru Harold Wilson a rostit primul său discurs de politică externă. Principiile și obiectivele politicii britanice expuse în programul electoral al partidului laburist au fost reafirmate cu multă vigoare și precizie:

1. Primul ministru a preconizat întărirea alianței atlantice și — cu referire la poziția franceză — „suprimarea tendințelor spre separatism și spre slăbire”. Marea Britanie, a arătat Wilson, ar putea renunța la forța sa de descurajare nucleară independentă, dar aceasta s-ar putea realiza numai pe baza unor consultări mai strînse între membrii N.A.T.O. „Ceea ce dorim noi, a spus el, este: nu mai multe degete pe trăgaci, ci nici un deget pe trăgaci”.

2. Harold Wilson a respins categoric ideea unei forțe nucleare vest-europene separate. O asemenea forță ar reprezenta, după părerea primului ministru, un obstacol în calea unor noi acorduri între Est și Vest.

3. Marea Britanie va manifesta inițiativă cu prilejul tratatelor interocidentale care vor avea loc în curînd.

4. Marea Britanie își va manifesta în mod concret atașamentul față de Organizația Națiunilor Unite.

5. Primul ministru a reafirmat necesitatea apărării lirei sterline și a menținerii legăturilor existente între țările Commonwealthului în interiorul zonei lirei sterline.

Londra, 17 noiembrie

Cînd Eugène Deschamps, secretarul general al Confederației franceze a muncitorilor creștini — C.F.T.C. — își citea raportul la congresul acestei organizații, la un moment dat în sala de ședințe au izbucnit vociferări și proteste, întrerupte însă, la rîndul lor, de aplauze pentru orator.

Cu acest moment al ședințelor congresului, în dezbaterile lui au izbucnit divergențele de opinii care au apărut de mult în această centrală sindicală. Care este obiectul disputei? Concluzia unei majorități a conducerii C.F.T.C. că sînt necesare unele schimbări în statutul și denumirea organizației. Ideea acestei transformări constă în suprimarea cuvîntului „creștin” din denumirea confederației (adică scoaterea celui de-al doilea „C” din inițialele sale) și abolirea acelei părți din articolul I al statutului, în care se face referire la orientarea centralei după principiile moralei creștine.

Cum se explică acest proiect — adus spre aprobare în fața congresului — care sînt scopurile lui? Explicația trebuie căutată în efortul conducerii C.F.T.C. de a cîștiga o poziție mai bună în cadrul general al mișcării sindicale din Franța. În afara C.F.T.C. sînt încă două mari centrale sindicale franceze: Confederația Generală a Muncii (C.G.T.) și „Force Ouvrière” (F.O.). Influența acestora este mare, iar capacitatea lor (și mai ales a C.G.T.) de a susține revendicările muncitorilor mai puternică decît cea dobîndită de C.F.T.C.

Examinarea situației C.F.T.C. în acest context va fi dus, în primul rînd, la ideea laicizării organizației. Evident, cu scopul de a-i mări influența printr-o denumire nouă, care să sugereze o orientare în direcția problemelor care preocupă de obicei oamenii muncii. Ineficiența vechii orientări a fost mărturisită, cu destulă claritate, chiar în cuvîntul de deschidere al congresului, rostit de Georges Levard, președintele C.F.T.C. Răspunzînd criticilor formulate în unele organizații ale C.F.T.C. împotriva revizuirii statutului și a inițiativelor centralei (și vrînd să prevină ascuțirea lor în cadrul congresului), Levard afirma: „Renegarea tradiției ar fi o greșală, dar mai degrabă nu trebuie uitat că tradiția poate să ducă la sclerozare”. Tot în acest sens a pledat și Eugène Deschamps: „Creștinii n-au monopolul conștiinței. Ei trebuie să o recunoască și la alții...” Încă înainte de această

referire la „apropierea conștiințelor”, Deschamps afirma în raportul său că, prin existența în C.F.T.C. a unor aderenți de diferite credințe religioase precum și agnostici: „C.F.T.C. nu mai este Confederația franceză a muncitorilor creștini. Ea este deja Confederația democratică a muncii...” Această frază — interpretată și ca o anticipare sfidătoare a votului asupra chestiunii — a declanșat protestele „tradiționalistilor”, precum și aplauzele care l-au susținut pe Deschamps.

Polemica a continuat prin înfruntarea vehementă dintre adepții și criticii noii denumiri a C.F.T.C. „Vrem să-l păstrăm pe „C” — spunea unul din delegații care s-au pronunțat contra schimbării. El este o garanție a evoluției mișcării noastre”.

Cei mai mulți delegați și-au exprimat opinia — în spiritul raportului — că dimpotrivă, „C”-ul este o piedică în calea evoluției. Dar partizanii acestuia s-au menținut pe poziția lor, deși schimbările propuse nu afectează linia generală a confederației, preconizată a fi — ca și pînă acum — potrivnică principiului luptei de clasă.

Votul a arătat că 70,11 la sută din delegați au aprobat noul statut și noua denumire a organizației — C.F.D.T. (Confederația franceză democratică a muncii). Cei care au votat împotriva au părăsit sala congresului, și după o intrunire separată au dat publicității un comunicat în care anunță: „continuarea existenței C.F.T.C. și menținerea integrală a titlului și statutului ei”. Dizidenții, care au ales un consiliu federal, au contestat hotărîrile conducătorilor C.F.D.T. de a rămîne „proprietarii titlului și bunurilor C.F.T.C.” Este probabil — scrie *Combat* — că pentru tranșarea diferendului se va face apel la tribunale.

Pe scurt, disputa „cu sau fără „C” a dus la o sciziune. Iar în legătură cu orientarea C.F.D.T., statutul ei nu s-a modificat și în sens programatic. Deschamps a declarat la congres că este nevoie de „transformări” și „energii democratice”: „Dacă patronatul nu este constrins de clasa muncitoare, el nu acceptă niciodată să-i ofere decît fărîmiturile de la masa sa”. Cum conștient C.F.D.T. să acționeze în fața unei asemenea situații? Disputa în legătură cu „C” a pus în umbră dezbaterile concrete a acestei probleme.

E. P.

După demisia lui Abboud

Armistițiul fragil din Sudan s-a consolidat prin eliminarea totală din scena politică sudaneză a lui Abboud. Constituirea guvernului de tranziție și „coexistența” unor oameni politici noi cu veche autoritate guvernamentală nu a rezistat presiunii populare. Actualul regim reprezintă o revenire la situația din anul 1958, cînd în Sudan exista un sistem parlamentar și era permisă activitatea partidelor politice.

În guvernul de tranziție instalat la începutul acestei luni, sudul statului nu era reprezentat în mod corespunzător. Ziariștii acreditați la Khartum menționau că „nici unul din cei doi miniștri din sud, incluși în noul guvern nu este reprezentativ sau acceptabil pentru majoritatea rebelilor din sud, care cer independență deplină pentru cele trei provincii ale lor, sau cel puțin o constituție federală neînchegată” (*Scotsman*). Același ziar era de părere că dacă va continua menținerea insurgenților din sud în afara tratatelor politice, se va ajunge la o „creștere a violenței”; studenții vor continua „presiunea lor militantă”. Aceste prevederi s-au confirmat.

Problemele care se pun noului guvern sînt multiple. Este vorba, în primul rînd, de rezolvarea „problemei sudului”. După cum se știe, în cele trei provincii din sud — provincia ecuatorială, provincia Nilului superior și provincia Bahr El Gazal — trăiește circa o treime din populația Sudanului. Ea cere ca ridicarea stării excepționale introdusă aci de regimul militar să fie urmată de o garantare a autonomiei locale.

Rezolvarea problemei sudului poate antrena soluționarea unor probleme eco-

nomice ca stagnarea exportului de produse din sud, dificultățile comerțului interior, creșterea cheltuielilor bugetare directe destinate forțelor armate menținute în aceste regiuni.

Un al doilea obiectiv important este înlăturarea totală a armatei din viața politică. El presupune însă un ansamblu de măsuri printre care eliberarea unui mare număr de militari areștați, restabilirea rolului și forței partidelor politice. Fostele partide politice reprezentate în Parlamentul din 1958, partide cu un caracter în general reacționar și clerical, au fost interzise. Dar regimul militar interzisese nu numai partidele politice vechi ci și înființarea oricărei organizații — fie ea studențească, muncitorească sau țărănească. De-abia de curînd s-au putut crea în Sudan o serie de centre sindicale, cîteva cluburi sportive și culturale pentru studenți și a. m. d.

Acum, sudanezii cer o largă libertate de organizare și acțiune politică pentru toate forțele care-și pot aduce contribuția la consolidarea independenței și normalizarea situației din țară. În această ordine de idei, observatorii menționează activitatea și autoritatea crescîndă de care se bucură în rîndul maselor din Sudan Partidul Comunist Sudanesez. Corespondentul din Cairo al Agenției France Presse scria că „acest partid a jucat un rol important în recente evenimente și are numeroși reprezentanți și simpatizanți”.

La Khartum s-au anunțat primele măsuri ale noului guvern. Ministerul de Finanțe a lansat un împrumut de un milion de lire. Au fost eliberați o serie de militari areștați în timpul regimului militar. S-au efectuat epurări în rîndurile armatei. În sfîrșit, a fost creat un consiliu al apărării naționale care va avea în atribuția sa controlul forțelor armate.

S. C.

BRUXELLES

Sesiunea
Consiliului ministerial
al Pieței comune

Calendarul fixa ziua de 16 noiembrie ca termen limită pentru depunerea listelor de excepții în cadrul negocierilor tarifare ale rundei Kennedy. Luni seara, Wyndem White, secretarul general executiv al G.A.T.T. a primit din partea țărilor și organismelor care iau parte la tratative mult așteptatele liste.

Pentru a se ajunge aici, a trebuit să fie depășită la Bruxelles, în Consiliul ministerial al țărilor Pieței comune, una dintre cele mai dificile etape preparatorii. După discuții, pe care toți observatorii occidentali le-au denumit „dure”, reprezentanții țărilor membre ale C.E.E. au căzut de acord, abia în zorii zilei de duminică, cu textul listei comune. Lista reprezintă un text de circa 80 de pagini, în care sînt înscrise produsele industriale la care țările C.E.E. sînt interesate să nu reducă taxele vamale.

Date fiind urmările importante pe care le vor avea soluțiile ce vor fi adoptate, fiecare țară a ținut să precizeze ramurile industriale pe care le consideră mai sensibile față de concurența internațională.

Franța, Italia și Belgia au solicitat înlocuirea unei liste foarte cuprinzătoare. R.F.G. și Olanda, dimpotrivă, au insistat ca lista să fie cit mai scurtă. Rezultatul final s-a concretizat în alcătuirea unei liste de compromis, care se referă la circa 20 la sută din valoarea mărfurilor industriale importate actualmente de către țările Pieței comune, evaluate la aproximativ 6,7 miliarde dolari.

Prima dintre ramurile cuprinse pe listă este industria chimică, (se propun să fie exceptate masele plastice și diverse produse avînd la bază cauciucul). Franța își propune să-și apere industria de tractoare, Italia — pe aceea a turismelor, Belgia — uzinele de asamblare a vehiculelor. Camioanele și autocarele, concurente de industria altor țări occidentale, figurează și ele pe lista excepțiilor. Franța și Italia au arătat că în ultima vreme concurența firmelor americane de automobile s-a accentuat, mai ales ca urmare a înființării de către acestea a unor filiale în țările C.E.E. În fața acestei situații, cele două țări vest-europene producătoare de autovehicule au insistat pentru cuprinderea lor în liste. Trebuie menționat că înscriserea vehiculelor pe lista comună a întîmpinat o vie opoziție din partea R.F.G., deoarece ea este interesată să obțină din partea S.U.A. scutire de taxe la importul de automobile vest-germane.

Printre celelalte produse înscrise pe listele de excepții figurează: textilele, avioanele, reactorii nucleari și uraniul îmbogățit, hîrtia și celuloza, articole optice, electrice și electronice, radiouri, televizoare, mașini electronice de calcul, mașini statistice etc.), minerale și metale (aluminiiu, plumb, zinc, numeroase fero-aliaje, antimoniu, articole din cupru).

Unul din capitolele principale ale listei este cel al produselor industriei mecanice (ceasuri, motoare pentru nave, pompe, material de transport și pentru

lucrări publice, mașini de cusut etc.). Înscriserea acestor produse a suscitat împotrivirea părții vest-germane.

Rezultatul concesiilor reciproce a fost, deci, lista prezentată la Geneva unde vor fi reluate dezbaterile în negocierile G.A.T.T. Prin aceasta a fost depășit debutul propriu-zis al rundei.

Participarea unui important număr de țări, aparținînd tuturor grupurilor de țări ale lumii, conferă negocierilor o însemnătate deosebită. Runda Kennedy își propune un țel concret — reducerea la jumătate a taxelor vamale la toate produsele, în vederea lărgirii și dezvoltării schimburilor comerciale internaționale. Atitudinea fiecărei țări față de reducerea sau nereducerea tarifelor reflectă politica pe care o duce statul respectiv în domeniul comerțului exterior. Totodată, interesele ce sînt în joc în cadrul tratatelor privesc tranzacții comerciale de miliarde de dolari, iar rezultatele la care se va ajunge pot avantaja, sau, dimpotrivă, dezavantaja ramuri industriale întregi.

Chiar dacă detaliile rămîn încă secrete, acum se cunosc, în linii generale, nu numai intențiile Pieței comune, dar și cele ale altor țări participante.

Statele Unite prevăd în lista lor de excepții mărfuri industriale a căror valoare actuală în importul S.U.A. reprezintă circa 8—9 la sută, la care au adăugat însă petrolul, care face obiectul unor legi speciale, ce interzic importul oricărui alt țitel în afara celui provenit din Venezuela. Prin aceasta, excepțiile se ridică la aproape 20 la sută din valoarea importului american, deci echivalează aproximativ cu excepțiile Pieței comune. Printre mărfurile incluse în lista americană figurează produsele industriei chimice, textilele și ceasurile.

Japonia a prezentat o foarte lungă listă de excepții. Unii din experții prezenți la negociere apreciază că ea are un caracter mai mult tactic, scopul ei fiind să determine Statele Unite să lichideze restricțiile privitoare la produsele de export japoneze (textile, aparate electronice, automobile etc.).

Dintre țările capitaliste dezvoltate, cea care a păstrat pînă în ultimul moment secretul cel mai strict asupra listelor de excepții a fost Anglia. În orice caz, experții sînt siguri că lista engleză cuprinde textilele, masele și fibrele plastice, cărbunele, plumbul, zincul.

Lista de excepții a Cehoslovaciei este apreciată ca una dintre cele mai scurte prezentate în cadrul negocierilor. Totodată, Austria, Danemarca, Norvegia, Suedia și Elveția au anunțat că ele nu solicită nici un fel de excepții de la regula rundei (reducerea liniară cu 50 la sută).

Mai sînt de depășit probleme dintre cele mai dificile: confruntarea listelor, acceptarea excepțiilor condiționate, rezolvarea problemei includerii produselor agricole în tratative (ceea ce presupune unificarea prețurilor în cadrul Pieței comune, care, deși discutată la Bruxelles, nu a fost nici acum rezolvată).

Rostul rundei Kennedy este tocmai depășirea acestor dificultăți. Totuși runda nu va rezolva — și nici nu-și propune să rezolve — celelalte probleme ale schimburilor internaționale (discriminările și obstacolele netarifare, aplicarea unui sistem preferențial în favoarea țărilor în curs de dezvoltare etc.).

N. S. STĂNESCU

REFLECTOR

Istoria metroului

La Milano a fost inaugurat cel mai nou metrou: 12,5 km, în întregime subteran. După cum se știe, cel mai vechi metrou se află în Londra: el datează din 1863; are o lungime de 363 km, din care 164 km subteran. Metroul din New York detine recordul în materie de lungime (386 km, dintre care 213 km subteran), stații (509) și linii (38). Se pare că cel mai mulți pasageri îi are metroul din Paris: 60 milioane anual. Lungimea lui — 169 km, subteran — 159 km, stații — 334, linii — 14; inaugurat în anul 1900. Cel mai mic metrou din lume se află la Istanbul: 0,67 km, din care 0,37 km subteran; anul construirii: 1876. Celelalte orașe cu metrou sînt: Liverpool (1886), Chicago (1892), Budapesta (1896), Glasgow (1897), Viena (1900), Boston (1901), Berlin (1902), Philadelphia (1907), Buenos Aires (1911), Hamburg (1912), Madrid (1919), Barcelona (1923), Neapole, Los Angeles, Atena (1925), Sydney (1926), Tokio (1927), Oslo (1928), Osaka, Stockholm (1933), Copenhaga (1934), Moscova (1935), Toronto, Cleveland (1954), Roma, Leningrad (1955), Nagoya (1957), Haifa, Lisabona (1959) și Kiev (1960).

Mumie cu proteză

Cu ajutorul razelor X s-a descoperit o mină de lemn, perfect adaptată la brațul unei mumii egiptene. Această descoperire este prima de acest gen în istoria medicinei. „Mumia cu proteză”, păstrată în muzeul din Darlington (Anglia) datează de aproape 2.000 de ani. Medicii londonezi Gray și Dawson, care au făcut descoperirea amintită, au declarat că este foarte posibil ca această mină să fi fost aplicată corpului după deces. Egiptenii crezînd în metempsihoză, se poate presupune că au înlocuit mina lipsă cu una de lemn de teamă ca nu cumva decedatul, cînd se va reîncarna, să fie ciung. Se poate presupune, însă, că proteza a fost aplicată în timpul vieții omului respectiv, ceea ce face dovada îndemînării chirurgilor din acea epocă și a cunoștințelor lor științifice aprofundate.

Unde se află Edmund Hillary?

Patru alpiști dintr-o expediție neozelandeză au escaladat pentru prima oară săptămîna trecută pîcul Tanserka, situat la o altitudine de 6.600 metri în apropierea vîrfului Everest. Ei au fost însoțiți în această ascensiune extrem de grea de călăuza care l-a condus pe celebrul alpinist Edmund Hillary pînă în vîrfurile Everestului.

Hillary nu a participat la expediție. El nu era însă departe. De cîva timp, el se găsește la poalele Everestului, în micul sat nepalez Namtsche, unde conduce personal un program de construcții de școli pentru copiii călăuzelor și purtătorilor de bagaje cunoscuți sub denumirea de „sherpa”. Pe lîngă materiile obișnuite, vor fi predate cursuri speciale de alpinism și geografia principalelor masive muntoase din Asia.

Curier poștal în Cosmos

Prin lansarea de către S.U.A. în 1965 a satelitului de telecomunicații „Early Bird” pe o orbită aflată la înălțimea de aproximativ 36.000 km se vor pune bazele unei rețele telefonice cosmice care va permite întreținerea unor convorbiri telefonice la orice oră și distanță.

Satelitul va permite efectuarea simultană a 250 de convorbiri telefonice precum și transmiterea de programe televizate și mesaje telegrafice. De asemenea, satelitul de telecomunicații pot prevedea starea vremii, pot constata inundațiile, focurile din păduri, erupțiile vulcanice.

Prin lansarea acestor sateliți, curierul poștal s-ar simplifica la maximum: scrisorile, dactilografiate pe hîrtie standard, — ar fi transformate în impulsuri electrice și ar ajunge la destinație într-o fracțiune de secundă.

TEL AVIV

Criza din partidul Mapai

Împuşcăturile de la frontiera israeliano-siriană evocă gravitatea unor probleme ce-şi conservă de mai mulţi ani caracterul exploziv. Dar în timp ce de pe graniţa însingurată erau culeşi morţii, la Tel Aviv capul de afiş al actualităţii politice îl furnizau disensiunile din conducerea partidului de guvernământ Mapai. Furtunoasa retragere a lui Ben Gurion din forul diriguitor al Mapaiului nu înseamnă împlinirea periodicelor ameninţări ale bătrînului politician de a părăsi scena politică. Ben Gurion este cunoscut prin reacţiile nervoase, prin iritarea cu care întâmpină orice gest de nesupunere faţă de formulele politice pe care el le preconizează. Vehemenţa articolelor sale din *Davar* indică altceva decît intenţia de a abandona lupta politică. Fostul prim-ministru încearcă să-şi impună punctul de vedere, şi orice eşec îl duce la repetarea ameninţărilor cu retragerea.

Demisia lui Ben Gurion, care urmează retragerii din guvern a lui Moşe Dayan, ministrul agriculturii, şi părăsirii Mapaiului de către Perez Lavon, fostul ministru al apărării, dezvăluie criza profundă prin care trece partidul de guvernământ din Israel. Partid de formaţie social-democrată, purtător al curentului reformist în mişcarea muncitorească israeliană, Mapaiul trece prin dificultăţi grave. Unii încearcă să atribuie aceste dificultăţi inerentei uzurii care ar însoţi o îndelungată prezenţă la conducerea statului. Efectiv, popularitatea partidului Mapai se află într-un proces continuu de deteriorare, accentuat în ultimii ani. Cele 42 de mandate de care dispune în *Knesset* (parlamentul israelian, care are 120 de deputaţi) reflectă relativă sa subrezienie. Numai printr-un savant sistem de combinaţii şi alianţe s-a putut încropi o majoritate fragilă.

Divergenţele din Mapai îşi au izvorul în politica acestui partid. Eşecurile interne şi externe permit atât elementelor de stînga cît şi celor de dreapta să critice guvernul şi conducerea mapaisă (fireşte, de pe poziţii diferite). Stînga îi reproşează insensibilitatea faţă de revendicările celor ce muncesc. Dreapta, dimpotrivă, se pronunţă categoric împotriva oricărei intervenţii mai autoritare a statului în viaţa economică. Inflaţia, creşterea preţurilor, mişcarea grevistă sînt numai fundalul pe care se desfăşoară o acerbă luptă între liderii Mapaiului pentru consolidarea poziţiilor personale. Oficial, s-a discutat despre redresarea şanselor partidului în confruntările electorale pentru parlament şi pentru conducerea Histadrutului (Confederaţia Muncii). Ben Gurion şi adepţii săi au cerut modificarea sistemului electoral. Practic, aceasta însemna

înlocuirea actualei reprezentări proporţionale cu un sistem majoritar care, prin îngrădiri la adresa micilor partide, să rotunjească zestrea Mapaiului. În acest fel, argumenta Ben Gurion, s-ar putea constitui în parlament o majoritate mapaisă stabilă. Premierul Eshkol a adoptat un alt punct de vedere: el s-a pronunţat pentru menţinerea actualului sistem, iar pentru a spori şansele mapaiste a propus o alianţă (sau chiar mai mult — o fuziune) cu partidul Ahdut Haavoda, ale cărui tendinţe sînt mai de stînga decît ale Mapaiului. Dreapta mapaisă a lăsat să se înţeleagă că alianţa trebuie concepută ca o înghiţire „totală şi imediată” a partidului Ahdut Haavoda de către Mapai. Problema sistemului electoral şi a alianţei cu Ahdut Haavoda a devenit terenul pe care s-au înfruntat fracţiunile din conducerea partidului. Partizanii lui Eshkol au ieşit învingători, după o dispută în care balanţa a înclinat abia tîrziu în favoarea lor. Atunci a intervenit demisia lui Ben Gurion, furios de eşecul său în încercarea de a-l sili pe actualul premier şi vechi prieten al său să capituleze.

Dar disensiunile din Mapai nu se reduc la disputa Eshkol-Ben Gurion. P. Lavon, care a condus multă vreme mişcarea sindicală şi a deţinut portofoliul Ministerului Apărării, a părăsit Mapaiul şi, împreună cu partizanii săi, a format o grupare „Min Hayesod”. Lavon este considerat, în linii generale, o personalitate cu tendinţe progresiste. Atitudinea sa în problemele politicii Mapaiului i-a atras adversitatea lui Ben Gurion care, fiind prim-ministru, a subminat permanent prestigiul lui Lavon. Utilizînd drept pretext o afacere de spionaj pe teritoriul egiptean cu un epilog nefericit (consumată în 1954, cînd Lavon era ministrul apărării), Ben Gurion a reuşit să-şi înlăture oponentul din funcţiile ministeriale şi sindicale. Cererea lui Lavon ca în sinul Mapaiului să înceteze „izgonirile, boicotul şi demiterile” şi să se asigure o atmosferă democratică în dezbateri şi hotărîri a rămas fără răspuns. Lavon care îşi păstrează influenţa la sate şi printre intelectualii de stînga, nu a mai avut încotro: a ieşit din rîndurile Mapaiului.

Situaţia din Mapai s-a complicat şi prin demisia lui Dayan din postul de ministru al agriculturii. Poziţia sa de dreapta este binecunoscută. Cu reputaţia sa de expert în probleme militare (pînă în 1958 a condus armata israeliană), el se pronunţă pentru angajarea Israelului, în cursa înarmărilor nucleare, pe calea unei colaborări cu Bonnul. Pe plan intern, respinge alianţa cu Ahdut Haavoda şi cere ca întreprinderile industriale să nu fie controlate de guvern, ca programul de construcţii să fie sistat şi să se renunţe la măsurile economice preconizate de guvern, pe care le consideră drept ineficiente. Dayan anunţase de mai multe ori că va părăsi guvernul, însă Ben Gurion l-a sfătuit să renunţe la proiectele sale. Într-un moment oarecum neaşteptat, Dayan a demisionat provocînd o veritabilă surpriză chiar printre amicii săi politici (după părerea ziarului *Hazofeh*). Lavon a comentat cu ironie gestul lui Dayan, afirmînd că „nu va zgudui lumea”.

Neînţelegerile din Mapai n-au atins încă punctul final. Ele pot provoca o scindare a partidului guvernamental. Adepţii săi sînt îngrijoraţi de urmările acestei crize politice într-un moment în care Israelul are probleme presante cu caracter extern. S-ar putea ca existenţa acestor probleme să ducă la un armistiţiu între cei ce se înfruntă în cadrul Mapaiului. Provizoriul unei asemenea formule nu poate să anuleze profunzimea crizei prin care trec Mapaiul şi politica sa.

Eugeniu OBREA

Incidentul de la Dan

În punctul notat pe hartă au avut loc recente incidente de frontieră dintre Israel şi Siria. După cum se vede, el este situat în vecinătatea frontierei israeliano-siriene şi în apropierea frontierei pe care cele două state o au cu Libanul. Este vorba de izvoarele riului Dan, afluent al Iordanului. Incidentele dintre cele două ţări au avut loc în tot cursul lunii noiembrie, agravîndu-se în mod considerabil în ultimele zile.

Radio Damasc a difuzat declaraţia purtătorului de cuvînt militar al Siriei, în care se arată că la 13 noiembrie o patrulă de

blindate şi tancuri israeliene sprijinite de artilerie au încălcat frontiera siriană şi au deschis focul împotriva poziţiilor Siriei. Forţele siriene, se arată în comunicat, au ripostat, deschizînd focul cu arme şi mortiere împotriva poziţiilor israeliene. Forţele militare israeliene, menţionează comunicatul sirian, au trecut la bombardarea din avion a poziţiilor siriene. Schimbul de focuri a continuat pînă la amiază.

La Tel Aviv, un purtător de cuvînt al guvernului a acuzat Siria de încălcarea frontierei şi de bombardarea localităţilor de frontieră.

După cum se ştie, Siria a cerut convocarea Consiliului de Securitate al O.N.U. pentru examinarea plîngerii sale „împotriva agresiunii forţelor israeliene la frontiera cu Siria”. Consiliul de Securitate s-a întrunit la 16 noiembrie. La începutul dezbaterii, secretarul general U Thant a anunţat că a cerut şefului statului major al Comisiei de armistiţiu al O.N.U. în Palestina, generalului Odd Bull, să procedeze la o anchetă asupra incidentelor israeliano-siriene. Această anchetă este în curs, raportul urmînd să fie supus Consiliului de Securitate.

În lumea arabă au avut loc consultări în legătură cu evenimentele de la frontiera dintre Israel şi Siria. Printre altele, Abdel Khalek Hassouna, secretarul general al Ligii Arabe, a sosit la Damasc pentru consultări cu autorităţile siriene.

Comentînd incidentul, ziarul libanez *Al Nahar* scrie că „atacul israelian s-a produs în momentul în care Comisia pentru utilizarea afluenţilor arabi ai Iordanului şi începea reuniunile sale la Beirut”.

ROMA

Correspondență de la
Octavian PALERDuminică:
alegeri
administrative

Există, ca să spun așa, o fizionomie „decorativă” a campaniei ce prefătează alegerile de duminică: avioane (plătite, bineînțeles, de partidele care beneficiază de fondurile necesare) caligrafiind „pledoarii” electorale pe cerul calcaros de noiembrie; trotuare tapisate cu micromanifeste; megafone distribuind apeluri sonore, din mașini, trecătorilor prea grăbiți pentru a urmări voltele spectaculoase ale avioanelor.

Există, apoi, o fizionomie aritmetică, statistică. Sînt chemați la urne 33 de milioane de cetățeni, pentru a alege 125 245 consilieri comunali și 2 232 consilieri provinciali; scrutinul interesează 74 de provincii și 6 767 de comune. S-au calculat pînă și cheltuielile cerute de funcționarea aparatului electoral: 15 miliarde de lire italiene.

Și există, în sfîrșit, fizionomia cea mai importantă, cea care exprimă confruntările politice din actuala campanie. Mă voi opri la aceasta din urmă.

Pînă duminică este anunțat un program încărcat de întîlniri și discursuri care ar putea, eventual, face premature unele aprecieri. O serie de caracteristici s-au decantat însă de-a lungul săptămînilor trecute.

„Ce semnificații atribuieți viitoarei consultări a urnelor?” La această întrebare, formulată de un săptămînal milanez, reprezentanții celor patru partide ale coaliției guvernamentale au dat următoarele răspunsuri:

Mariano Rumor, secretarul partidului democrat-creștin: „Nu e de prevăzut că dintr-un vot cu caracter administrativ ar trebui să se tragă în mod automat concluzii politice”.

Pietro Nenni, vicepreședinte al guvernului și lider al partidului socialist: „Guvernul, parlamentul, nu ar putea face abstracție de rezultatele alegerilor, dacă ele (este o ipoteză puțin probabilă — a afirmat Nenni) ar modifica profund fizionomia politică a națiunii”.

Mario Tanassi, secretar al partidului social-democrat: „Viitorul politicii de centru-stînga nu e legat de rezultatele apropiatelor alegeri administrative”.

Ugo La Malfa, lider al partidului republican: „Deznodămîntul alegerilor de la 22 noiembrie n-ar trebui, cel puțin imediat, să aibă implicații asupra situației politice”.

După cum se vede, declarațiile interpretate de cotidianul *Il Globo* ca o tentativă de atenuare, a priori, a importanței politice a „administrativelor”, — vizează consecințele practice ale votului și nu campania care l-a precedat. Aceasta reprezintă în mod evident un aliaj în compoziția căruia prezența temelor politice este mult superioară celor administrative. Atît de rară și su-

mară este, cel puțin pînă în clipa de față, incidența aspectelor administrative cu dezbaterile politice purtate în presă sau la întrunirile electorale, încît comentatorul unui ziar din Roma s-a întrebă într-o zi, chiar din titlul articolului său: „Dar unde sînt problemele locale?”

Din acest punct de vedere e greu de stabilit o linie de demarcație precisă între alegerile de acum și cele parlamentare. În cuvîntarea rostită duminică la televiziune, premierul Moro a apreciat că „apropiata consultare electorală nu atinge în mod direct gruparea politică guvernamentală și parlamentară, dar o poate totuși influența”.

Interesul corespondenților de presă din capitala Italiei a fost captat în bună măsură de o problemă deosebit de însemnată a campaniei, care a stîrnit un prelungit și neepuizat încă dialog polemic între partidul democrat-creștin și partidul socialist: problema alianțelor. Democrat-creștinii au cerut insistent extinderea și la „periferie” a coaliției de „centru-stînga”, îndemnîndu-i cu alte cuvinte, pe socialiști să renunțe la prezentarea de liste comune cu comunistii. Secretarul P.S.I., De Martino, a revendicat, dimpotrivă, dreptul organizațiilor partidului său de a participa atît la coaliții de centru-stînga, cît și la coaliții de stînga, după situațiile locale. Ulterior, Mariano Rumor a reproșat partidului socialist această hotărîre în termeni pe care o serie de comentatori i-au considerat o presiune deschisă. Duminică, două discursuri au fixat din nou cei doi poli ai polemicii: De Martino a reafirmat libertatea de alegere a alianțelor, în timp ce Scelba, liderul aripii de dreapta a partidului democrat-creștin, a atacat-o.

Referindu-se la această dispută, Luigi Longo, secretar general al P.C.I., a spus la Alessandria că „partidul socialist are dreptul și datoria să-și facă cunoscută opinia asupra anumitor luări de poziție ale democrației creștine referitoare la involuția politicii ei”.

Cifrele ultime ale listelor comune au fost comunicate acum oficial. În localitățile cu o populație sub 5 000 de locuitori, unde aplicarea sistemului majoritar favorizează alianțele electorale, s-au înregistrat 1 678 de liste comune de stînga, prezentate de partidul comunist, partidul socialist și partidul socialist al unității proletare. Numărul listelor mixte de centru-stînga este de 1 710, al celor

de centru 196, iar al celor de dreapta 34. În localitățile unde va funcționa sistemul proporțional (cele cu o populație depășind 5 000 de locuitori), bilanțul listelor mixte este mai redus: 113 pe care figurează împreună diferite partide din coaliția guvernamentală, 113 (tripartite sau bipartite) la care participă partidul comunist, partidul socialist și partidul socialist al unității proletare.

Partidul comunist italian a atras atenția asupra importanței pe care o capătă în actuala campanie electorală constituirea unei unități largi a forțelor de stînga, reunite în jurul unui program de transformări și dezvoltări ale structurilor democratice. „Adevărata temă a acestei campanii electorale, se spunea într-o declarație dată publicității de conducerea P.C.I., constă în a da viață unei noi unități în măsură să stringă în jurul unui program nou toate forțele disponibile pentru o luptă efectivă împotriva dreptei și pentru o politică eficientă de reînnoire. O asemenea politică nu poate lua naștere decît lichidîndu-se orice discriminare împotriva stîngii și stabilîndu-se relații noi între partidele de stînga și între acestea și democrația creștină. Acest proces nou de unitate se maturizează în conștiința masei, or și el trebuie să se afirme cu prilejul alegerilor de la 22 noiembrie printr-un vot care să însemne condamnarea tuturor celor ce vor să se opună acestui proces de unitate”.

„În ce ne privește, se sublinia în continuare în declarația P.C.I. revendicăm pentru organele comunale și provinciale dimensiuni și roluri noi. Aceasta pentru a le afirma ca instrumente și pirghii de control populare, care să acționeze în scopul reînnoirii și dezvoltării structurilor democratice ale țării, împotriva tendințelor birocratice și autoritare caracteristice fazei actuale de expansiune, de consolidare a puterii monopolurilor”.

Partidele din actuala coaliție guvernamentală s-au adresat alegătorilor de pe platforma „centrului-stînga”. În cuvîntarea amintită, primul ministru Moro a spus că guvernul așteaptă „să poată trage din această consultare electorală motive stimulatoare de natură să confirme formula politică pe care se bazează”.

Presa a semnalat însă, în cursul săptămîinii precedente, unele zone de contrast între partenerii coaliției (pe lingă dezacordul deja manifestat în chestiunea alianțelor administrative), exprimate

BOLIVIA. Generalul Rene Barrientos, șeful juntei militare, rostește o cuvîntare de la balconul palatului prezidențial din La Paz

între alții, de fostul ministru socialist Giolitti, care a afirmat că „dezvoltării politice i se opun, mereu mai insidios, inerții și rezistențe provenind chiar din interiorul grupării de centru-stînga”.

În ceea ce privește partidele de dreapta, acestea au anexat vechilor sloganuri anticomuniste lungi diatribe împotriva centrului-stînga, pretinzînd o mutare spre dreapta a axei politice.

Un prim act al alegerilor administrative s-a consumat duminică. În nordul peninsulei, în Trentino-Alto Adige, aproape 500 000 de alegători au fost chemați la urne, cu o săptămînă înainte față de celelalte regiuni ale Italiei, pentru a desemna Consiliul regional. În preajma acestui debut al consultării electorale, presa italiană a considerat că el nu întrunea trăsăturile obișnuite ale unui „test”, problemele locale ale regiunii respective avînd un relief pronunțat. Din compararea rezultatelor scrutinului înregistrate la Trentino-Alto Adige în ediția precedentă din 1960 a alegerilor administrative și în cea actuală, se poate trage totuși o primă concluzie în așteptarea votului de duminică viitoare. Ce indică această comparație? O diminuare a numărului de voturi obținute de partidul democrat-creștin, de partidul socialist, partidul republican și de neo-fasciști. Iar, pe de altă parte, un spor al numărului de voturi obținute de partidul comunist, partidul social-democrat și partidul liberal.

Săptămîna aceasta, cronica obișnuită din ziarele italiene a discuțiilor de la Montecitorio (sediul Camerei Deputaților) și Palazzo Madama (sediul Senatului) a dispărut. Parlamentul și-a suspendat lucrările, luînd o scurtă vacanță pînă după alegerile administrative. Deputații și senatorii sînt angajați acum în faza concludivă a campaniei electorale. După pauza de sîmbătă vor urma operațiile de vot care se vor închide luni 23 noiembrie, la amiază.

Roma, 17 noiembrie 1964

BUENOS AIRES

Corespondență de la
José M. HERRERA

Intențiile peroniștilor

Numele lui Juan Domingo Peron începe să fie pronunțat tot mai des în legătură cu proiectul lui de a reveni în Argentina. S-ar putea chiar ca, într-adevăr, el să fi părăsit Madridul. Dar toate știrile din ultimele zile, prin care se anunță acest lucru, sînt cît se poate de controversate. În fața acestor știri contradictorii, guvernul argentinian a ținut o sedință cu participarea miniștrilor militari, în urma căreia un purtător de cuvînt oficial a declarat că nu deține nici un fel de informații cu privire la prezența lui Peron în America Latină. Juan Palmero, ministrul de interne, a declarat că au fost luate toate măsurile în vederea unor provocări posibile și că guvernul a făcut tot ce consideră necesar pentru menținerea liniștii publice.

În același timp, ministrul de externe al Republicii Peru, vorbind în numele guvernului său, a apreciat drept indezirabilă eventuala prezență a lui Peron în țara sa. Pe aeroportul din Lima gărzii speciale sînt puse în stare de alarmă, pentru a zădărnici eventuala încercare a acestuia de a intra în țară.

De fapt, liderii partidului justițialist (actualul nume al partidului peronist) din Argentina sînt cei care cultivă aceste zvonuri. Pentru a face să crească agitația politică din țară ei au nevoie dacă nu de Peron cel puțin de umbra lui. Exponenții acestui curent politic au practicat mereu, îndeosebi în ultima vreme, o politică de opoziție sistematică împotriva guvernului lui Arturo Illia, cu intenția vădită de a declanșa o criză de regim.

În ultima vreme, atît Vandomer cît și Framini, conducătorii celor două fracțiuni mai importante ale peronismului de azi, își concentrează întreaga lor activitate spre realizarea unui obiectiv unic: reîntoarcerea lui Peron. Pentru început s-a hotărît ca, în prima etapă de înlăptuire a acestui plan, Peron să ajungă într-o țară vecină cu Argentina. La Santiago, însă, Manuel Algarbe a fost tratat cu indiferență, guvernul chilian refuzînd să-l primească în țară pe Peron. Aceeași atitudine au manifestat-o Brazilia, Paraguayul (deși Peron este cetățean de onoare al acestei țări) și Uruguayul.

Cei care agită în Argentina ideea înapoierii lui Peron o prezintă ca și cum prin realizarea ei masele de țărani și muncitori ar scăpa de lipsuri și de șomaj. E vorba deci de tendința liderilor peroniști de a folosi nemulțumirile maselor în scopurile lor politice, de a le oferi un element de coeziune în vederea alegerilor parlamentare din martie anul viitor. După ei, acest element nu poate fi altul decît același Peron. Iar dacă nu, umbra lui. Acționînd în conformitate cu această premisă, Peron a anunțat de mai multe ori întoarcerea (cel tirziu pînă la sfîrșitul anului), înregistrîndu-și vocea pe discuri, pe bandă de magnetofon și instruiindu-și adepții de la Madrid mai mult să ascundă decît să clarifice adevărul în legătură cu domiciliul său. Evocînd mereu anul 1940 și primii ani din decada următoare, cînd mișcarea peronistă s-a bucurat de influență și popularitate datorită prosperității economice favorizate de neutralitatea Argentinei în cel de al doilea război mondial, liderii curentului peronist încearcă să împiedice polarizarea forțelor politice progresiste argentinene. Dar în Argentina începe să se afirme o altă direcție de coeziune a forțelor politice și sociale. Acest al doilea tip de coeziune a putut fi identificat în timpul manifestațiilor sindicale din vara și toamna acestui an, cînd muncitorii cu simpatii peroniste au luat parte la acțiunile pentru reforme democratice, fără să lege revendicările lor de revenirea lui Peron.

Trebuie adăugat că — în acest context — liderii C.G.T. — cea mai mare organizație sindicală a muncitorilor argentinieni — nici nu au putut acționa deschis pentru revenirea lui Peron.

Conducătorii peroniști caută să identifice aspirațiile maselor cu persoana sau ideile lui Peron. Dar Peron, cît timp a fost în fruntea țării, nu s-a identificat cu aceste aspirații, iar după o perioadă de demagogie socială a guvernat într-un mod dictatorial, antipopular. Populația muncitoare a Argentinei n-a uitat acest lucru. Cu toate acestea, adepții fostului președinte nu renunță la planul lor de a întoarce înapoi roata istoriei. La 13 noiembrie, sub președinția lui Antonio Caffiero, fost ministru în guvernul lui Peron, a avut loc o reuniune a conducătorilor peroniști care a elaborat un vast plan de agitație în favoarea înapoierii fostului președinte al Argentinei. Se pare însă că nu se va putea trece peste forțele care se împotrivesc revenirii lui Peron. E vorba în primul rînd de faptul că mișcările democratice acționează în favoarea unor reforme economice și sociale pentru a căror înlăptuire revenirea lui Peron nu este nici pe departe o garanție. Se face simțită și opoziția puternică a armatei.

Buenos Aires, 17 noiembrie

Comitetul consultativ pentru aplicarea științei și tehnologiei în acțiunile de dezvoltare, organism creat pentru a contribui la programele O.N.U. și ale instituțiilor specializate de asistență a țărilor în curs de dezvoltare, și-a început cea de-a doua sesiune de lucrări. În fotografie (de la stînga la dreapta): Nicolae Cernescu, profesor la Institutul agronomic din București, președintele Asociației internaționale pentru științele solului, Mamadou Aw, ministrul lucrărilor publice, telecomunicațiilor, minelor și energiei din Mali, președintele Federației inginerilor și tehnicienilor africani, și Svend Aage Andersen, profesor la Universitatea din Copenhaga.

STEFAN JEDRYCHOWSKY

despre :

■ dezvoltarea colaborării economice romîno-polone

■ însemnătatea schimburilor tehnico-științifice între cele două țări

■ direcțiile principale de dezvoltare a comerțului exterior al Poloniei.

Stefan Jedrychowsky, membru al Biroului Politic al C.C. al Partidului Muncitoresc Unit Polonez, președintele Comisiei de Planificare de pe lângă Consiliul de Miniștri, ne-a vizitat țara cu prilejul discuțiilor care au avut loc la București între delegațiile organelor centrale de planificare din R. P. Romîna și R. P. Polonă, avînd drept obiectiv stabilirea cadrului colaborării economice și al livrărilor reciproce la principalele categorii de mărfuri dintre cele două țări pe perioada 1966-1970. Revista LUMEA a solicitat șefului delegației poloneze interviul ale cărui răspunsuri le publicăm :

Cum apreciați importanța protocolului semnat la București în ansamblul relațiilor economice polono-romîne ?

În conformitate cu hotărîrile organelor C.A.E.R. din anul 1964, au avut loc discuții, în două etape, între organele centrale de planificare ale R. P. Romîne și R. P. Polone cu privire la colaborarea economică și schimburile de mărfuri în anii 1966-1970. Protocolul semnat la București în ziua de 5 noiembrie însumează discuțiile purtate pînă în prezent privind colaborarea între ambele părți și, de aceea, el prezintă o mare importanță pentru țările noastre.

Însemnătatea protocolului semnat rezultă și din faptul că ambele părți au fost de acord ca rezultatul discuțiilor, cuprins în textul protocolului și în anexe, să fie luat în considerare la elaborarea planului de perspectivă al dezvoltării economiei naționale a ambelor țări. El va constitui baza pentru încheierea acordului comercial de lungă durată, pe anii 1966-1970.

În ceea ce privește rezultatul discuțiilor, se apreciază că livrările polono-romîne vor fi în anul 1970 cu aproximativ 94 la sută mai mari decît în 1964. În întreaga perioadă dintre 1966 și 1970 schimburile vor depăși cu circa 70 la sută rezultatele obținute în anii 1961-1965.

Merită subliniat faptul că livrările reciproce de mașini și instalații vor crește de mai mult de două ori. Aceasta ca un rezultat al adîncirii, specializării și cooperării producției industriale a ambelor țări. Etapa următoare a lucrărilor poate contribui la o creștere și mai apreciabilă a livrărilor reciproce în ramura industriei constructoare de mașini.

Principalele hotărîri ale protocolului semnat prevăd că industria romînească va livra Poloniei locomotive Diesel electrice, cargouri maritime, mașini-unelte,

utilaje pentru industria chimică și de construcții etc. Polonia va livra Romîniei motoare Diesel pentru vase, agregate navale, motoare de înaltă tensiune, utilaj minier, mașini-unelte pentru prelucrarea fierului și lemnului, utilaje pentru construcții și drumuri, vagoane de pasageri, lifturi, precum și alte mașini și utilaje.

Se prevede, de asemenea, o creștere în continuare a volumului de materii prime și semifabricate. Romînia va livra Poloniei produse petroliere cu un înalt grad de distilare, printre care uleiuri și benzine speciale. Polonia va livra Romîniei coals metalurgici și produse laminate. În afară de aceasta, în cadrul colaborării industriilor siderurgice din ambele țări, s-a stabilit un schimb bilateral avantajos de produse laminate și țevi. S-a prevăzut de asemenea o creștere importantă a volumului de produse chimice schimbate între țările noastre.

Comerțul cu mărfuri alimentare și de consum va ajunge în anul 1970 la un nivel de 53 milioane zloti-deize (de fiecare parte) ceea ce înseamnă o dublare față de anul 1964. Într-o mare măsură va crește de asemenea și schimbul de servicii între ambele părți, printre care și turismul.

Merită subliniat faptul că în protocol părțile au stabilit, de comun acord, că produsele ce vor constitui obiectul livrărilor reciproce să fie la un înalt nivel tehnic, corespunzător produselor similare mondiale, ceea ce este în interesul ambelor țări.

Cum se dezvoltă colaborarea tehnico-științifică între R. P. Polonă și R. P. Romîna ?

Colaborarea tehnico-științifică între Polonia și Romînia a fost începută încă de multă vreme. La prima sesiune a Comitetelor de colaborare tehnico-științifică polono-romîne, care a avut loc între 19-24 aprilie 1951 la

Varșovia, au fost puse jaloanele întăririi acestei colaborări. De atunci, au avut loc 14 sesiuni anuale. Colaborarea cuprinde schimbul de documentație tehnică, practică a specialiștilor, precum și schimburi de experți. Colaborarea tehnico-științifică dintre Polonia și Romînia a cuprins, în ultimul timp, aproape toate ramurile principale ale economiei naționale din cele două țări. Pe noi ne-a interesat îndeosebi cunoașterea experienței Romîniei în domeniul industriei petroliere, chimice și al instalațiilor de foraj. Partea romînă s-a interesat de industria noastră siderurgică, a mașinilor-unelte, industria chimică, minieră, de construcții și ușoară.

Independent de formele de colaborare științifică de pînă acum, în mod reciproc s-a acceptat o nouă formă de colaborare, directă, între resoartele sau institutele de cercetări științifice din ambele țări. Rezultate pozitive în această formă de colaborare tehnico-științifică au și fost obținute între Ministerul Industriei Chimice din partea R. P. Polone și Ministerul Industriei Petrolului și Chimiei din partea R. P. Romîne, precum și între ministerele Construcțiilor și Industriei Materialelor de Construcții și ministerele Forestiere și de Industria Lemnului din ambele țări.

Efectele pozitive ale colaborării tehnico-științifice dintre Polonia și Romînia sînt evidente și constituie un deosebit ajutor în modernizarea tehnologiei și dezvoltarea industriei din ambele țări.

În cadrul colaborării tehnico-științifice au fost școlarizați în anul 1962, în Polonia, 16 ingineri romîni siderurgici. Perioada de școlarizare a durat șapte luni. Pe baza reciprocității, partea romînă a primit pentru școlarizare 16 ingineri minieri și șapte ingineri chimiști. Perioada de școlarizare a durat două luni. Pînă la sfîrșitul anului 1964, Romînia mai primește încă 28 de ingineri chimiști de la întreprinderile petrochimice din Plock pentru școlarizare, pentru a se îndeplini angajamentul ce decurge din principiul reciprocității.

Una din numeroasele teme științifice realizate în Polonia pentru industria Romîniei a fost experimentarea cărbunelui romînesc necocsificabil după metoda poloneză și cu instalații poloneze. În mod reciproc la a 13-a sesiune a Comitetelor de colaborare tehnico-științifică polono-romîne, s-a luat angajamentul de a se retopi în Romînia o cantitate de 300 tone concentrate de aramă în cuploare cu flacăra.

Rezultate destul de avantajoase a adus ultima sesiune, cea de a 14-a, care a avut loc între 28-29 septembrie la București, în care au fost prezentate peste 150 de propuneri de către delegația poloneză. Partea romînă a acceptat pentru realizare 105. Acesta este un număr record, căci în sesiunile anterioare niciodată nu se depășea acceptarea a 50 la sută din propuneri. Trebuie să menționăm că la această sesiune Romînia a arătat multă înțelegere față de necesitățile părții poloneze.

În colaborarea noastră cu Romînia, un fapt pozitiv îl constituie de asemenea schimbul de documentație tehnică într-o permanentă ascendență.

Care sînt direcțiile principale de dezvoltare a comerțului exterior polonez ?

Direcțiile de dezvoltare a comerțului exterior al R. P. Polone sînt determinate de cifrele acceptate în Directivele planului de cinci ani de dezvoltare a economiei naționale în anii

1966—1970. La baza alcătuirii planului de dezvoltare a comerțului exterior stă necesitatea satisfacerii trebuințelor noastre în industrie, în ceea ce privește materiile prime de bază, semifabricate și o serie de materiale, precum și cerințele agriculturii privitoare la îngrășăminte chimice, furaje, cereale, antidiunatori, ca și nevoile în ce privește importul acelor mașini și utilaje pe care, în baza diviziunii internaționale a muncii, nu tindem să le producem în țară. Creșterea volumului vânzărilor noastre prezintă o dinamică după cum urmează:

(În procente)		
1960 față de 1955	1965 față de 1960	1970 față de 1965
Tranzacții în general		
142,8	154,0	141,0
Import		
141,6	149,6	135,8
Export		
144,1	159,0	146,0

Ritmul de creștere mai rapid al exportului nostru decît al importului, între anii 1966 și 1970, decurge, printre altele, din necesitatea achitării împrumuturilor externe făcute în anii anteriori. Aceste sume, pe care Polonia le are de plată, grevează mult balanța noastră de plăți.

Structura mărfurilor importate prevăzută în Directivele planului cincinal se prezintă conform tabelului 1.

Tabelul 1

			(Indici de creștere)	
1960	1965	1970	1965 față de 1960	1970 față de 1965
Importul în general				
100,0	100,0	100,0	149,6	135,8
din care:				
Mașini și instalații				
27,1	34,1	33,9	188,2	131,6
Combustibil, materii prime și materiale				
51,5	47,7	53,9	138,7	152,6
Bunuri de consum agrare				
16,0	12,4	7,3	155,8	84,3
Bunuri de consum industriale				
5,4	5,8	4,9	159,2	125,1

Tabelul 2

			(Indici de creștere)	
1960	1965	1970	1965 față de 1960	1970 față de 1965
Exportul în general				
100,0	100,0	100,0	159,0	146,0
din care:				
Mașini și instalații				
28,0	35,9	45,3	203,5	172,4
Combustibili, materii prime și materiale				
43,8	34,2	28,5	124,0	127,8
Bunuri de consum agrare				
18,1	15,8	10,5	139,3	103,7
Bunuri de consum industrial				
10,1	14,1	15,7	222,9	149,2

Așa cum rezultă din cele de mai sus, importul nostru prezintă multe schimbări: în 1970 se prevede o creștere mare a importului de combustibili, materii prime și materiale, față de 1965 (cu aproape 53 la sută), ceea ce face să crească ponderea lor în totalul importului de la 47,7 la sută în 1965 la 53,9 la sută în 1970. Creșterea aceasta este impusă în principal de mărirea livrărilor pentru industria noastră siderurgică și de creșterea livrărilor de combustibili, produse chimice, îngrășăminte chimice, materii prime textile. Importul de mașini și instalații, conform Directivei planului, va crește în 1970 cu aproximativ 32 la sută față de 1965, menținându-se totuși importul la un nivel ceva mai mic decît în 1965. În afară de aceasta, se prevede creșterea importului de bunuri industriale de consum cu 25 la sută. Scăderea importului de bunuri agricole de consum cu aproximativ 16 la sută, ca și ponderea acestuia în totalul importului de la 12,4 la sută la 7,3 la sută, este legată de limitarea gradată a importului de cereale, în legătură cu Directivele de creștere a recoltei proprii de cereale în următorii cinci ani.

Structura mărfurilor prevăzute pentru export se prezintă conform tabelului 2.

Directivele în ceea ce privește exportul prevăd în continuare o creștere rapidă a exportului de mașini și instalații în 1970, față de 1965, cu 72 la sută; partea acestei grupe în exportul total crește de la 35,9 la sută la 45,3 la sută. Se prevede, de asemenea, o creștere cu 49 la sută a exportului bunurilor de consum industrial, contribuția acestuia la exportul total sporind de la 14,1 la sută în 1965 la 15,7 la sută în 1970. Exportul

de combustibili, materii prime și materiale va trebui să crească într-un ritm relativ mai lent (28 la sută), printr-o scădere simultană a participării sale la ansamblul exportului (de la 34,2 la sută la 28,5 la sută). Exportul de bunuri agricole de consum va fi menținut în general la un nivel neschimbat, dar partea sa în exportul total scade de la 15,8 la sută în 1965 la 10,5 la sută în 1970.

Printr-o creștere de 41 la sută, în 1970, a volumului total de mărfuri în comparație cu 1965, tranzacțiile cu țările membre C.A.E.R. cresc cu 50,7 la sută, din care importul cu 49,6 la sută, iar exportul cu 51,8 la sută. O asemenea creștere a volumului de schimburi cu țările C.A.E.R. va fi posibilă datorită strînsei colaborări economice în cadrul C.A.E.R., precum și datorită diviziunii internaționale socialiste a muncii și, decurgind din ea, specializării și cooperării.

Contribuția țărilor membre C.A.E.R. în importul și exportul Poloniei poate fi ilustrată prin următoarele date (în procente):

1960	1965	1970
IMPORT		
100,0	100,0	100,0
Țări socialiste		
63,5	66,2	73,8
din care, țări C.A.E.R.		
58,2	63,8	70,3
Restul țărilor		
36,5	33,8	26,2
EXPORT		
100,0	100,0	100,0
Țări socialiste		
62,6	62,8	67,2
din care, țări C.A.E.R.		
55,2	59,3	62,7
Restul țărilor		
37,4	37,2	32,8

Din datele de mai sus rezultă că participarea țărilor membre C.A.E.R. crește considerabil, atât la import, cit și la export.

Se prevede de asemenea ca volumul tranzacțiilor cu țările capitaliste să fie cu 21 la sută mai mare în 1970 decît în 1965. Relațiile noastre cu țările capitaliste se vor baza pe principiul avantajului reciproc. Vom importa din țările capitaliste materii prime și alte mijloace de producție, produse alimentare (cereale, grăsimi), mașini și instalații. Exportul nostru în aceste țări va cuprinde, alături de produsele agricole de consum, și produse industriale, printre care mașini și instalații.

Directivele planului prevăd de asemenea o creștere importantă a volumelor de schimburi comerciale cu țările în curs de dezvoltare din Asia, Africa și America Latină. Vom livra acestor țări mașini și instalații, bunuri de consum industriale și altele. Vom importa, alături de mărfuri tradiționale, și produse fabricate de către tinerele lor industrii.

Vom acorda în continuare acestor țări în curs de dezvoltare credite pentru a cumpăra din Polonia obiective industriale complete, mașini și instalații, în condiții accesibile, lucru care le va ajuta cu siguranță în procesul de industrializare pe care îl înfăptuiesc.

A XIII-A SESIUNE U.N.E.S.C.O.

Încă din 1958, la terminarea construcției, liniile moderne, impresionante, ale palatului U.N.E.S.C.O., situate la câțiva pași de turnul Eiffel, au înscris imediat sediul Organizației Națiunilor Unite pentru educație, știință și cultură printre monumentele Parisului. Astăzi, turistul care vizitează Luvrul și Panteonul, trece pe sub Arcul de Triumf sau se plimbă noaptea prin Montmartre, nu uită să adauge itinerarului său și o oprire la sediul importante organizații internaționale. Aci, ghizi pricepuți dau toate amănunțele privind clădirea — începând cu autorii proiectelor și terminând cu artiștii celebri care au decorat-o, între care se numără Picasso, Miró etc.

Am remarcat însă, începând din 1963, o modificare importantă în prezentarea făcută palatului: ghizii au adăugat elemente care se leagă mai puțin de arhitectură și mai mult de numărul țărilor făcând parte din U.N.E.S.C.O. Cum în vecinătatea imensei clădiri turiștii descoperă mașini răscolind febril pământul, până la adâncimi de zeci de metri, schele și ziduri în construcție, vizitatorilor a început să li se explice că numărul membrilor U.N.E.S.C.O. (inițial 70) a crescut mereu, astfel că vechiul palat — dacă timp de câțiva ani i se putea da acest atribut — s-a dovedit neîncăpător. De aceea, o nouă construcție a devenit necesară.

O dată cu cea de-a XIII-a Conferință generală, a cărei desfășurare ia sfârșit joi 19 noiembrie, argumentarea ghizilor a căpătat și mai mult relief: astăzi 117 state fac parte din U.N.E.S.C.O. La fiecare doi ani, în zilele lui octombrie și noiembrie, când au loc sesiunile Conferinței generale și țări de pe toate continentele își trimit aici reprezentanții, sediul U.N.E.S.C.O. se animă și mai mult: burnusul se află în bună vecinătate cu costumul de cea mai perfectă croială englezească, iar pitoreasca îmbrăcăminte a femeilor din îndepărtata Indie atrage atenția ca și costumul celor care au coborât din podișurile Cordilierilor. Tot furnicarul acesta de oameni, delegații ale guvernelor celor 117 țări, observatori ai organizațiilor interguvernamentale, ai instituțiilor specializate ale O.N.U. (F.A.O., O.M.S. etc.) precum și numeroși reprezentanți ai organizațiilor internaționale neguvernamentale din domeniul educației, științei și culturii, care primesc subvenții de la U.N.E.S.C.O. și execută programe în colaborare cu aceasta, fac un amplu și fructuos schimb de experiență, o muncă susținută caracterizând lucrările conferinței. Anul acesta pe ordinea de zi a sesiunii s-au aflat două mari grupe de probleme: organizatorice și financiare, precum și discu-

tarea programului pe exercițiul viitor (1965—1966).

La fiecare sesiune, Consiliul executiv, compus din 30 de membri, se reînnoiește în proporție de jumătate. În toamna aceasta, pentru cele 15 locuri vacante au candidat reprezentanți ai 19 țări. În Consiliul executiv au sporit locurile reprezentanților afroasiatici. Țările socialiste, care aveau în precedentul Consiliu executiv 3 mandate (U.R.S.S., Polonia, România), și le-au menținut, fiind realeși reprezentanții U.R.S.S. și R.P.R., iar în locul Poloniei, Ungaria. Reprezentantul țării noastre, Athanasie Joja, a obținut, din 111 voturi exprimate, 103, ceea ce reprezintă un sufragiu cvasi-unanim.

Sedinte lungi, dezbateri vii și interesante au fost necesare pentru adoptarea bugetului U.N.E.S.C.O., Conferința generală fiind chemată să studieze și să orienteze sumele acestuia. Dată fiind extinderea activităților organizatorice, în special în domeniul educației și științei, în slujba țărilor în curs de dezvoltare, directorul general al U.N.E.S.C.O., René Maheu, a cerut un spor de aproximativ 9 milioane de dolari. (Bugetul pe 1963—64 era de 40 de milioane dolari, cel pentru 1965—66 va fi de 49 milioane dolari, ceea ce reprezintă o creștere de 23 la sută). S.U.A., Franța, R.F.G., Canada s-au împotrivit sporului, votând împotriva bugetului propus de René Maheu. Majoritatea participanților la Conferința generală, printre care și R. P. Romîna, au votat pentru acest spor.

Discuții tot atât de aprinse, cu prezentarea de amănunte privind experiența diferitelor țări, de idei noi, s-au purtat cu prilejul dezbaterii programului organizației pentru perioada 1965—1966. Accentul este pus pe educație, științele exacte și naturale, științele sociale, umane și activitățile culturale. S-au analizat și probleme referitoare la circulația informației, iar pe ordinea de zi a figurat un alt punct important propus de U.R.S.S.: „Rolul U.N.E.S.C.O. în promovarea coexistenței și colaborării pașnice între state cu sisteme sociale și economice deosebite.”

În ceea ce privește educația, s-a acordat o atenție prioritară planificării sistemelor de învățământ, formării cadrelor didactice, construcției de localuri, producției de manuale; de asemenea, s-a analizat activitatea de ajutorare a țărilor în curs de dezvoltare în domeniul învățământului, în special sub aspectul bazei materiale și metodelor, a formării de specialiști etc. Foarte importantă este lansarea unui plan experimental (1965—1970) de lichidare a analfabetismului, ca un prolog la marea campanie de alfabetizare universală care va începe în 1970. Încă din 1960, O.N.U. recomandase ca

U.N.E.S.C.O. să întreprindă un studiu menit să analizeze posibilitatea de organizare a unei asemenea campanii. Directorul general, René Maheu, a prezentat Conferinței un plan experimental care va fi aplicat în 8 țări cu procentaje de 70 la sută analfabeți.

Un element important și care a bucurat mult pe reprezentanții țării noastre — inițiativa aparținându-ne — a fost aderarea celei de-a XIII-a Conferințe generale U.N.E.S.C.O. la propunerile consacrate educației tineretului, o serie dintre recomandările formulate la Conferința internațională de la Grenoble din vara trecută fiind reluate de data aceasta la Paris. Conferința generală a votat în unanimitate o recomandare a țării noastre, având drept coautoare Franța, Mali, Maroc, Mexic, India, Iugoslavia, Pakistan, prin care se cere Adunării Generale O.N.U. să elaboreze și să adopte la cea de-a XIX-a sesiune o Declarație privind promovarea în rândurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare.

În programul U.N.E.S.C.O. pentru anii care urmează, științele exacte și naturale capătă o pondere mult mai mare ca până acum, acordându-li-se aceeași prioritate ca și educației. Faptul acesta reiese mai ales din majorarea fondurilor ce li se alocă: cu 34 la sută mai mult ca pentru perioada 1963—64.

În ceea ce privește științele sociale, umane și activitățile culturale, se semnalează îndeosebi proiecte cu privire la tendințele actuale ale cercetării științifice în domeniul științelor sociale și umane. Pentru anii 1965—66 acestea se vor referi la sociologie, economie, antropologie, psihologie. Se prevede de asemenea elaborarea unor studii-anchete de cercetări pentru aprecierea mutuală a valorilor culturale în cadrul proiectului de schimburi culturale Orient-Occident, care se va încheia în 1966. U.N.E.S.C.O. va colabora, pentru a realiza aceste proiecte, cu organisme științifice internaționale. Un loc deosebit îl ocupă la acest capitol valorificarea culturii africane și difuzarea ei în lume. De asemenea U.N.E.S.C.O. va colabora cu Asociația internațională de studii sud-est europene de la București pentru dezvoltarea studiilor balcanice.

Delegația țării noastre a avut în cadrul Conferinței o activitate susținută, manifestată divers, și care a atras atenția asupra importanței acordate de țara noastră activităților U.N.E.S.C.O. Delegația română și-a adus contribuția la proiectele și inițiativele menite să întărească acțiunea nobilă a U.N.E.S.C.O. pentru afirmarea păcii, a cunoașterii și înțelegerii internaționale.

Tudor VORNICU

Reportaj
pe
glob

PAKISTAN

Existența Pakistanului ca stat abia depășește 17 ani. Istoric, teritoriul său constituie leagănul uneia din cele mai vechi și înfloritoare civilizații. Începute acum patru decenii, săpăturile de la Harappa și Moenjodaro, cetatea moartă, au scos la lumină unele din cele mai uluitoare ruine descoperite în secolul nostru. Oamenii care trăiau în aceste locuri își construiau orașe impunătoare, cu străzi largi și case din cărămidă, cu un vast sistem de canalizare, cu numeroase băi publice și imense grânare. Îmbrăcămintea lor de bumbac era împodobită cu giuvaeruri din aur, fildeș sau argint.

Era înfloritoare epocă a civilizației Văii Indusului. Era acum 5000 de ani.

Dar confortabilul avion al societății pakistaneze P.I.A., care ne poartă de la Karachi, din sud, la Peshawar, în nord, ne sustrage cu ostentație de la meditațiile istorice pentru a ne aduce în contact cu realitățile concrete ale Pakistanului contemporan. Amabila stewardesă ne servește cu răbdătoare, dar ritmică alternanță, cind o ceașcă de cafea, cind o hartă a Pakistanului, cind un suc de portocale, cind un documentar economic. E plăcut și e util. Deocamdată însă, prioritatea o are peisajul peste care zburăm și care ne fascinează. Avem avantajul de a putea cuprinde, într-un răstimp de trei ore, cite ceva din particularitățile esențiale ale fizionomiei geografice a țării.

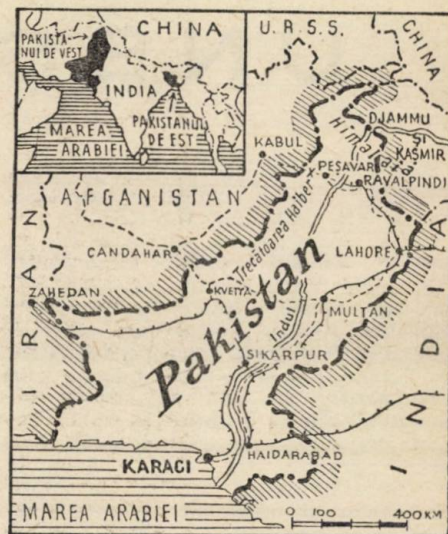
Cîndva,
pe la
Khyber

Ce va dăinui oare cel mai mult în amintire? Deșertul cu platouri înconjurat de dealuri crenelate, mozaicul culturilor de cereale, bumbac sau trestie de zahăr, Indusul, unduindu-se prin văi ca lăme și păduri misterioase, sau platourile înalte, cu fâgașuri umbrite și luminișuri dese, vestind apropierea vestitei trecători de la Khyber?

Legendarul Khyber, cu vîrsta sa milenară, cu nesfîrșitele sale caravane de războinici. Arienii și grecii, sciții și hunii, persii și arabi, mongolii și tătarii și, mai apoi, francezii, portughezi, englezi. Legendarul Darius al perșilor și-a făcut din Indus hotarul de răsărit al imperiului

său. Dar imperiul său n-a durat. Peste 200 de ani a venit tînărul Alexandru, căruia încă din viață i se spunea cel Mare. A cucerit întîi Taxila, fără bătălie, căci *raja*, stăpînul regatului care ocupa teritoriul de azi al Punjabului, i s-a închinat, cu oaste și averi. Taxila era în acele vremuri un lăcaș al artelor și învățăturii. Ruinele străzilor și palatelor vechi ale Taxilei pot fi încă văzute și astăzi, la 20 de mile depărtare de Rawalpindi. Și după falnicul macedonean au venit alții, mereu alții, mereu mai numeroși. Au trecut cu toții pe aici, aducîndu-și zeii și obiceiurile, armele și artele. Unii au rămas zeci de ani, alții sute. Au distrus și au construit. Mărturiile prezenței lor dăinuie și astăzi: temple și moschei, orașe și canale, forturi și palate, grădini și arene, sculpturi în marmură și picturi pe piatră.

Dintre toate civilizațiile care s-au succedat pe aceste meleaguri, cea mai îndelungată și cea mai înfloritoare a fost cea arabă. Istoriei ei, de peste 800 de ani, i-a pus capăt dominația britanică. Dar timpurile s-au schimbat. Popoarele asuprite încep lupta grea pentru eliberarea națională. Sutele de milioane de oameni ai „Indiei britanice” impun stăpînitorilor acordarea independenței. La 14 august 1947 ia ființă, ca stat independent, Pakistanul. Particularitate unică: țara e formată din două părți distincte: Pakistanul de vest (803 477 km² și 43 milioane locuitori) și Pakistanul de est (141 152 km² și 51 milioane locuitori). Între ele, pe o distanță de 1 700 km se întinde teritoriul indian. 86 la sută din locuitorii țării sînt musulmani, criteriul principal al despărțirii de India. În prima etapă a existenței sale, Pakistanul are statut de dominion în cadrul Commonwealthului britanic, guvernator general fiind Mohamed Ali Jinnah, conducător de frunte al luptei de eliberare. Republica Islamică Pakistan este proclamată la 23 martie 1956, președinte provizoriu fiind ales Iskander Mirza, pînă atunci guvernator. Peste doi ani, în octombrie 1958, acesta transferă toate puterile feldmaresalului Mohammed Ayub Khan, comandantul suprem al armatei. Conform noii constituții, elaborată sub conducerea lui Ayub Khan, președintele este conducătorul statului și al guvernului. În atribuțiile sale intră și numirea miniștrilor și a guvernatorilor celor două provincii: Pakistanul de vest și Pakistanul

de est. Organul legislativ este Adunarea Națională, formată din 156 de deputați. Președintele și deputații sînt aleși pe termen de 5 ani de către un colegiu electoral format din 80 000 de persoane desemnate în baza votului tuturor cetățenilor adulți.

În zilele în care începeam scurta vizită în Pakistan, președintele Ayub Khan se afla în nordul țării, la Peshawar.

„Eu sînt pentru dezvoltarea țării și consolidarea independenței ei...”, a declarat el în cadrul unui mare discurs inaugurînd campania electorală. (În martie anul viitor vor avea loc alegeri, opoziția oprindu-se asupra unui candidat comun, Fatima Jinnah, sora primului guvernator al statului după dobîndirea independenței.) Discursul președintelui Khan a constituit un amplu și aspru rechizitoriu al perioadei premergătoare anului 1958, cînd viața politică și economică a țării era marcată de o primejdioasă instabilitate, „de haos și dezordine generală”.

Prefaceri

Campania electorală este astăzi elementul dominant în viața politică a țării, iar virulența ei a surprins nu numai pe observatorii străini ci și pe pakistanezi înșiși. Liderii opoziției, dintre care mulți au deținut funcții de cea mai mare răspundere în perioada de 11 ani premergătoare venirii la putere a președintelui Ayub, îl învinuiesc pe acesta de impunerea unor „legislații nedemocratice”, de „oprimare” a celor care nu sînt de acord cu regimul. Re-

plica actualului conducător este la fel de necruțătoare. Acuzând pe șefii guvernelor precedente de „ruinarea țării”, de „cea mai îngrozitoare infometare” a populației, de „cerșeală” la străini, de „îmbogățire personală”, el aduce în fața ascultătorilor săi date și fapte pentru a demonstra realizările regimului său și a le compara cu anarhicele condiții ce prevalau în trecut. „Imitarea altora, în special a Occidentului, este un rău cronic al societății noastre, spune de asemenea președintele Ayub. Și noi imităm numai lucrurile rele ale altora, nu și cele bune”.

Dezvoltarea anevoioasă a Pakistanului își are originea în cauze multiple dar evidente. În primul rând, tarele moștenirii din perioada colonială: o agricultură înapoiată, dominată de relații pur feudale la sate, lipsită aproape total de mijloace moderne de lucrare a pământului; industria — inexistentă, dacă facem abstracție de unele întreprinderi manufacturiere; o populație, în proporție de aproximativ 90 la sută rurală, victimă a unei sărăcii cumplite, măcinată de ravagiile analfabetismului și bolilor; absența dureroasă a unor cadre calificate în principalele domenii ale activității economice și sociale. Apoi, orientarea politică a regimurilor și guvernelor care s-au succedat în ritm latino-american: dependență totală de ajutorul străin, alocarea a peste jumătate din buget cheltuielilor implicate de participarea intensă la diferite pacte militare, printre care C.E.N.T.O. și S.E.A.T.O., încercări singeroase de reprimare a nemulțumirilor populare.

Toate acestea au grevat puternic asupra dezvoltării Pakistanului pe calea consolidării independenței și progresului.

Totuși, țara nu putea rămâne cu totul străină de marile prefaceri pe care le

înregistra, paralel, omenirea. Numeroase influențe și exemple și-au croit făgaș tot mai larg, sprijinite de curente interne de opinie mereu mai hotărât exprimate în favoarea progresului național.

Pături din ce în ce mai numeroase, aparținând tuturor categoriilor sociale, au creat, prin variate forme de manifestare, un front protestatar revendicând modificări substanțiale în structura economică și orientarea politică a țării. Două planuri cincinale, în ciuda evidențelor lor lacune, au urnit totuși din loc inertă stare de lucruri, schițând modificări vital necesare în configurația economică a țării. O reformă agrară, deși limitată, a restrâns atotputernicia sistemului feudal și a creat premise pentru ridicarea nivelului producției agricole. De la 12 234 000 tone în 1947—1948, producția de cereale a crescut la 15 811 000 tone în 1962—1963. Producția de iută, una din cele mai vechi și constante bogății ale Pakistanului, cunoaște la rîndul ei importante creșteri și modernizări în procesul ei de valorificare. Pakistanul dă peste 40 la sută din producția mondială de iută, 12—15 la sută din cea de orez și 6—7 la sută din cea de bumbac. De la aproximativ 180 000 tone în 1947—1948, producția de bumbac a crescut la aproximativ 320 000 tone în 1962—1963. Au fost create și dezvoltate numeroase fabrici de textile, ciment, zahăr, celuloză. Explorările pentru descoperirea și valorificarea resurselor naționale constituie o preocupare centrală. Au început să fie exploatate minele de antimoniu de la Chitral, de crom de la Hindobogh, de gaze la Sui, în Balukistan. Potențialul energetic al țării este valorificat deocamdată prin hidrocentralele de la Warsak, pe riul Kabul, și Mangla și Rasul, pe riul Jhelum.

Pe scară tot mai largă se desfășoară prospectările petrolifere și sînt în continuă extindere irigațiile.

Pentru dezvoltarea în viitor a Pakistanului a fost elaborat un plan de perspectivă pe 20 de ani, cu obiective de importanță excepțională ca, de pildă, dublarea venitului pe cap de locuitor, crearea a 27 000 000 noi locuri de muncă, eliminarea disparităților între Pakistanul de vest și cel de est, lichidarea dependenței față de ajutorul economic străin. O primă etapă a acestui program de perspectivă o constituie al 3-lea plan cincinal (1965—1970) considerat în cercurile conducătoare ale țării drept crucial. Totalul cheltuielilor, apreciate la 10 420 000 000 dolari, cuprind atît investiții particulare cît și de stat, ultimele avînd o pondere mai mare. Printre alte prevederi, investițiile consacrate industriei se ridică la 30 la sută, iar educației, sănătății și învățămîntului, la 20 la sută.

La populația sa de 90 milioane locuitori, Pakistanul avea 1 200 de medici în 1947, față de 16 000 cît se prevede că va avea la sfîrșitul celui de al 2-lea cincinal. Celor două universități existente în 1947, în Punjab și la Dacca, li s-au adăugat alte opt care, împreună cu cele aproximativ 52 000 de școli primare și 6 800 școli secundare, sînt angajate în luptă strînsă pentru lichidarea uneia din cele mai dezastruoase calamități — ignoranța.

Dezvoltarea Pakistanului pe calea progresului nu s-a desfășurat numai în domeniul economic și cultural. O interesantă evoluție înregistrează orientarea politicii externe a țării.

De cîtiva ani, în presa pakistaneză a început să se vorbească despre necesitatea unor reînnoiri în linia prea unilateral orientată spre cîteva puteri occidentale și interesele economico-strategice ale acestora. Dezavantajele unei asemenea poziții au fost citate concret pe planuri diverse: în sectorul economic, dependența într-o altă de mare măsură de capitalul american și de relațiile comerciale cu Occidentul era pusă în opoziție cu valorificarea resurselor proprii ale unor țări cu istorie și structură asemănătoare și cu larga lor rețea de legături economice și comerciale, lipsită de discriminări politice; pe teren politic, a început să se constate cu oarecare surprindere izolarea în fapt a țării în raport cu prezența mereu mai activă, multilaterală, a altor state în relațiile internaționale. Eficiența și sensul participării într-un mod atât de exclusiv la pactele C.E.N.T.O. și S.E.A.T.O. au început să fie puse sub semnul întrebării. Stadiului, poate șovăielnic, al declarațiilor le-au succedat unele acțiuni concrete: înmulțirea contactelor cu țările socialiste și încheierea cu acestea a unor acorduri — comerciale sau de altă natură (pot fi citate în acest sens tra-

tatul comercial și acordul de frontieră semnate anul trecut cu R. P. Chineză, prezența în U.R.S.S. a unor grupuri de medici și tehnicieni pentru specializare și acordul sovieto-pakistanez privind explorările petrolifere în Pakistan, încheierea, tot în 1963, a unui acord cultural cu Iugoslavia, stabilirea de relații diplomatice la rang de ambasadă cu R.P. Po'lonă și R. P. Romîni); apoi, luări de poziție mai nuanțate în foruri mondiale ca O.N.U. sau Conferința de la Geneva pentru comerț și dezvoltare; reafirmarea în cadrul unor comunicate comune, inclusiv recentul comunicat romîno-pakistanez, a atașamentului regimului actual din Pakistan față de ideea dezarmării generale și totale și a unei largi colaborări continue între state aparținînd unor grupări diferite; eforturile de creare a așa-numitului „triunghi vest-asiatic” (Pakistan, Iran și Turcia) apreciat în presa apuseană ca o „mișcare de dizidență” din partea acestor trei principali stilpi asiatici ai C.E.N.T.O.

Firește, nu este vorba de o modificare radicală, care să vizeze principiile de bază și atașamentele profunde ale conducătorilor Pakistanului față de politica ce a călăuzit de la crearea sa orientarea externă a țării. Se poate însă vorbi de căutări tinzînd spre adaptarea la condițiile internaționale actuale și de abordarea într-un mod nou a problemelor proprii.

Pe la mijlocul lunii trecute, ministrul de externe al Pakistanului a discutat la

Londra problema relațiilor țării sale cu alianțele militare ale regiunii asiatice. „Răminem membri ai S.E.A.T.O. și C.E.N.T.O.”, a spus el, dar „nu ne împingeți într-o situație dificilă”. Precizarea viza afirmațiile făcute în Occident în legătură cu „incompatibilitatea” acordurilor semnate de Pakistan cu R. P. Chineză și apartenența la aceste pacte.

Într-o foarte recentă declarație, ministrul de externe Z. A. Bhutto a susținut necesitatea recunoașterii drepturilor R. P. Chineze la O.N.U. și a definit relațiile dintre Pakistan și R. P. Chineză ca „o magnifică demonstrație” a politicii de prietenie pe care țara sa o promovează cu toți vecinii săi.

Mult comentată în presa occidentală a fost poziția Pakistanului față de situația din Vietnamul de sud care, apreciază *The Christian Science Monitor*, „contribuie la scoaterea în evidență a modului deosebit în care Pakistanul și Statele Unite consideră problemele Asiei de sud-est, precum și neîncrederea care umbrește în prezent relațiile lor”. Concret, părerea președintelui Ayub Khan este că pentru situația din Vietnamul de sud „trebuie căutată o soluție politică și nu militară”.

„Această poziție, continuă ziarul, este determinată în parte de dorința Pakistanului de a avea pace în această regiune și de faptul că el își dă seama că orice conflict aici va prejudicia interesele economice, diplomatice și de altă natură ale Pakistanului. Această poziție este, în parte, rezultatul atitudinii actuale a Pakistanului în politica externă”.

Vizita delegației guvernamentale romîne, condusă de președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, a ocupat în acele zile de octombrie un loc de seamă în coloanele presei pakistaneze care a răspuns în felul acesta interesului manifestat de poporul acestei țări față de noua Romînie și oamenii ei. Dacă cel mai mare oraș al țării, Karachi, și-a pierdut titlul de capitală, el își păstrează în schimb toate atributele unui oraș în plin avînt, mereu mai populat, mereu mai modern. El și-a primit oaspeții romîni în decorul generos al bulevardelor sale largi, al unor somptuoase construcții sculptor de albe, al unor grădini de basm. Dar el i-a primit mai ales cu sponțana și sincera prietenie a locuitorilor săi.

Scurta noastră călătorie în Pakistan ne-a îngăduit să fim martorii efortului pentru construirea unui drum mai larg spre o viață de progres și bunăstare. Într-un manual școlar, găsit printr-o bizară întimplare în hotelul în care locuim la Karachi, am citit următorul îndemn adresat tinerelor vlăstare ale țării, îndemn care sintetizează aspirațiile întregului popor de pe malurile bătrînului Indus: „Noi avem credința că, în anii care vor veni, țara noastră va prospera, că vom fi bogați, că vom avea multe fabrici, că fiecare va putea munci și că hrana va ajunge tuturor, că nu vor mai fi cocioabe și fiecare va putea trăi decent. Nu trebuie să uităm că Pakistanul cere tuturor fiilor și fiicelor sale să se unească în jurul său, cu inima deschisă, cu brațul puternic și surîsul pe buze, pentru a-l ajuta să meargă înainte, mereu înainte”.

George SERAFIN

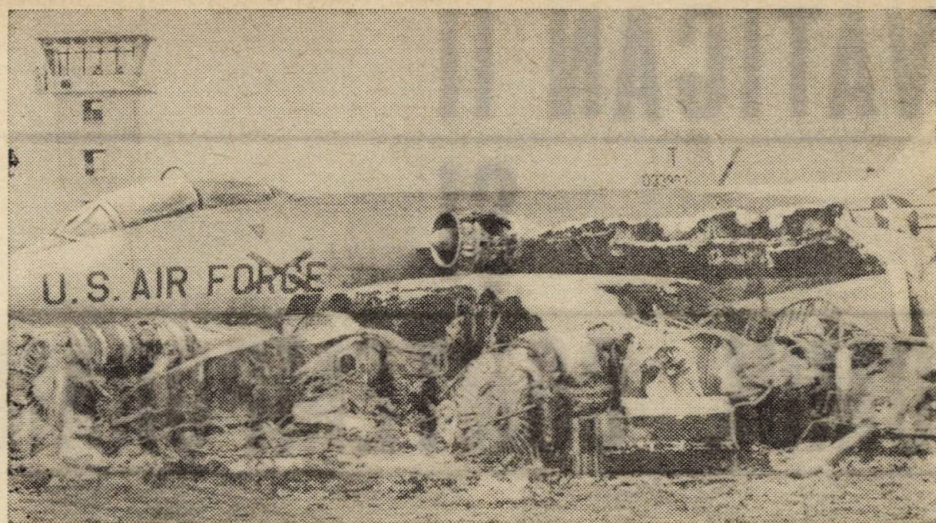

Construcții moderne la Karachi

In Vietnamul de sud

Mult timp nu s-a știut aproape nimic despre partizanii sud-vietnamezi. Recent, ziaristul australian Wilfred Burchett a furnizat câteva amănunte prețioase asupra acestor trupe patriotice. Fotoreportajul pe care-l publicăm în pagina II-a a copertei revistei noastre este deosebit de revelator în această privință.

Pentru războiul de guerilă pe care-l duc în mijlocul junglei, vietnamezii sînt organizați în mici formații mobile de 12 oameni, dispunînd de cîte două puști mitraliere. Fiecare formație e subdivizată în grupe de cîte trei oameni, pentru a se putea dispersa cu maximum de rapiditate. Armele lor? Cele mai multe și mai eficiente sînt capturate chiar de la americani. Altele sînt confecționate ad-

Bombardiere americane B 57 distruse pe aerodromul de la Bien Hoa

hoc: „măciuci zburătoare“, prevăzute cu țepi de bambus, care explodează în tăcere, carabine, mitraliere, pistoale — fabricate în arsenale improvizate. Terenurile, împinzite de curse invizibile, sînt minate: elicopterele nu pot ateriza pe ele. Galerii subterane pe kilometri întregi servesc de refugiu oamenilor care au organizat o ambuscadă. Majoritatea soldaților sînt tineri: între 16 și 25 de ani. Mijlocul de transport favorit: bicicleta. Pentru ridicarea nivelului ideologic și cultural al trupelor, instructori politici și ansambluri de cîntece și dansuri își fac simțită activitatea pînă în suburbiile Saigonului. Femeile-soldați nu participă decît în mod excepțional la lupte: ele sînt infirmiere, bucătărese sau servesc ca oameni de legătură. Distanțele se măsoară în mod rudimentar dar infailibil: copii, al căror pas a fost etalonat, sînt folosiți ca... ingineri hotarnici.

Bineînțeles, trupele de partizani se bucură de simpatia și ajutorul populației civile, care le trimite bani, alimente și oameni.

Imperiul inexpugnabil al acestor trupe care dau dovadă de un fierbinte patriotism, de o mare tenacitate morală, de o inepuizabilă inventivitate în materie de procedee și arme de luptă, este jun-

gla. În unele cazuri, pădurea se apropie pînă la 1 km de bazele americane. Din adîncul ei de nepătruns, ochi nevăzuți urmăresc fiecare mișcare a inamicului care se simte tot timpul observat, izolat, pus în imposibilitate de a riposta. E indiscutabil că războiul din Vietnamul de sud constituie pentru americani o aventură lipsită de orice perspectivă.

Este pe deplin justificată întrebarea ziarelor americane a doua zi după atacul efectuat de trupele patrioților sud-vietnamezi împotriva bazei americane de la Bien Hoa: „Vom putea oare să câștigăm acest război?“ Întrebare legitimă și deosebit de actuală. 20 000 de experți militari americani, armament modern, 700 milioane dolari anual — iată în ce măsură s-au angajat americanii în Vietnamul de sud. Cu toate acestea — așa oăm se vede din harta alăturată — trupele de partizani stăpînesc o mare parte din teritoriul țării bucurîndu-se de sprijinul efectiv a două treimi din populație. Bilanțul ultimului atac, asupra bazei de aviație de la Bien Hoa, este concludent: 5 bombardiere americane de tipul „B-57“ distruse, alte 15 avariate, 6 morți și 32 răniți.

Ziaristul australian Wilfred Burchett (cu ochelari) de vorbă cu comandanți ai Frontului Național de Eliberare.

VATICAN II ȘI OMUL CONTEMPORAN

Cînd un înalt prelat catolic, analizînd un document la tribuna unei importante adunări de fețe bisericești, apreciază că textul respectiv „a fost conceput în păcat, în păcatul de clericalism” — revenind încă și insistînd: „Clericalismul este păcatul originar” al documentului în cauză — cititorul neavizat al dării de seamă în care sînt reproduse asemenea cuvinte are de ce fi nedumerit. Cînd mai află că o altă personalitate ecleziastică afirmă la aceeași tribună: „Clericalismul, iată inamicul numărul unu al Bisericii”, iar o a treia declară: „Telul acestui conciliu este să renoveze și să reformeze Biserica. Prima noastră sarcină constă în a libera Biserica de clericalism” — nedumerirea aceluiași cititor neavizat devine perplexitate. Ia primul Larousse care-i pică în mină, ca să vadă în ce constă păcatul de „clericalism” și parcurge în grabă cele citeva rînduri: „Clericalism. Ansamblu de opinii favorabile imixtiunii clerului în afacerile publice și private”. Abia nu înțelege: cei trei prelați — monseniorii Carter (Canada), Kozłowski (Rhodesia de sud), D'Souza (India) — preconizează oare ca de aci încolo catolicismul să înceteze a-și exercita influența în „afacerile publice și private”? Căci tribuna de la care au vorbit este aceea a conciliului ecumenic Vatican II*).

Dimpotrivă, problema căreia Vatican II este chemat să-i caute răspunsuri este tocmai aceea a căilor pe care catolicismul ar putea să-și recapete influența acolo unde aceasta este în regres, s-o mențină acolo unde există, s-o amplifice dacă și unde se poate — în condițiile unei lumi contemporane, firește nu în întregime „atee și marxizată” (cum spunea, hiperbolizînd, pentru a alarma auditoriul, un demnitar apostolic care-și exercită păstoria în Guineea portugheză), dar ale unei lumi în care marxismul și ateismul (marxist sau nu) oștișcă neîncetat teren. În această perspectivă se definește și „clericalismul” denunțat ca păcat grav de cei trei prelați citați la începutul articolului: vehemența lor se îndreaptă împotriva tendinței tradiționaliste — care s-a manifestat la conciliu în unele cuvîntări, în unele redactări — de a se referi exclusiv la activitatea fețelor bisericești, ignorînd concursul pe care acestea l-ar putea avea din partea unor laici, mai apti să devină o punte către opinia publică necatolică. Nu este de altfel singurul punct în care s-au produs înfruntări — între partizanii unor modificări care să apropie Biserica ro-

mano-catolică de realitățile cotermporane (în unele privințe, spun ei, acolo unde este vorba despre norme stabilite de Vatican I, întîrzierea e „numai” de aproximativ o sută de ani — în altele de mai multe secole) și apărătorii statu-quo-ului cu orice preț. Iar faptul că lucrările conciliului se desfășoară în limba latină nu a împiedicat controversele să fie uneori foarte ascuțite.

Prima sesiune a lui Vatican II a avut loc în 1962; cea de a doua, în 1963; cea de a treia a început la 14 septembrie și se încheie la sfîrșitul acestei săptămîni; va urma o a patra, la o dată care încă nu a fost fixată. Convocat de predecesorul actualului papă, acest conciliu ecumenic nu este nici măcar al douăzecilea în mai mult de un mileniu și jumătate: primul conciliu a avut loc la Niceea, în anul 325. Ceea ce dă măsura, pe de o parte, a conservatismului rigid cu care în general biserica a întâmpinat transformările aduse de trecerea timpului situațiilor istorice și gîndirii omenești (în afară de cazuri rarissime, conciliile au pronunțat condamnări), pe de altă parte a importanței evenimentului. Cu atît mai mult cu cît, convocîndu-l, Ioan XXIII se asocia preocupărilor unui mare număr de cardinali și episcopi — îndeosebi dintre cei a căror activitate se desfășoară nu în interiorul Vaticanului, ci în lumea largă și care astfel pot urmări mai îndeaproape pulsul lumii contemporane. Pe baza experienței lor directe și a concluziilor care li se impuneau, s-a cristallizat în sinul ierarhiei bisericii catolice o tendință spre renovări și adaptare. Singurul mod, spun partizanii acestor reforme, de a sluji

prestigiul bisericii catolice este de a vorbi oamenilor de azi, despre problemele lor de azi, într-un limbaj de azi. În acest scop, ei preconizează mai multă suplețe nu numai pe plan psihologic, dar și în anumite domenii teologice, și în structura organizatorică a conducerii (în sensul unei descentralizări). E greu de precizat care din ultimele două puncte — teologia sau descentralizarea — a indignat mai tare pe unii membri influenți ai administrației vaticane. Fapt este că în timp ce papa Ioan nu-și ascundea interesul pentru aceste deziderate, o parte din colaboratorii săi imediați le opuneau o rezistență crispată. Pentru aceștia — printre care cel mai cunoscut este faimosul cardinal Ottaviani — forța și gloria și prestigiul bisericii catolice, apostolice și romane stau în neclintirea ei.

Cu toate acestea, conciliul a fost convocat. În mod paradoxal, Vatican II este un involuntar omagiu adus gîndirii atee, creației libere de constrîngerii bisericești, definitive în lumea contemporană care exercită o crescîndă influență asupra întregii vieți sociale, intelectuale, politice. Cam așa cum conciliul de la Treenta — care, acum aproape 400 de ani, (1545—1563) aducea schimbări în viața bisericii catolice și chiar în organizarea Sfîntului Scaun — era un omagiu involuntar adus Reformei. Cam așa deci, dar în mai mare. Pentru că acum patru secole, în joc era autoritatea spirituală (și nu numai spirituală) a Vaticanului pe continentul european. Acum tehnica a scurtat distanțele geografice și timpul necesar difuzării ideilor: e vorba de lumea întreagă, cu vaste continente, cu miliarde de locuitori.

Schema 13 reabilitează dragostea

Dealtminteri, documentul pe care comentatorii l-au numit „schema-vedetă” a conciliului (ceea ce noi am numi un referat se numește în limbajul conciliar o „schemă”) se întitulează „Biserica în lumea contemporană” și își propune, după expresia unui corespondent, să răspundă „nevoilor legitime ale secolului”. Din cele patru mari capitole care alcătuiesc acest document, ultimul, despre „Sarcinile creștinilor în lume”, este fără îndoială acela care a făcut pe membrii cei mai conservatori ai conciliului să declare că schema 13 „se ocupă de lucruri care nu privesc biserica”. Declarație pripită și stingace, dacă ținem seamă de faptul că acest capitol abordează domenii care privesc foarte îndeaproape viața oamenilor: probleme ale căsătoriei și familiei, ale culturii, ale vieții economice și sociale, ale relațiilor internaționale și păcii. Fără îndoială, de altfel, intenția autorilor a fost tocmai aceea de a demonstra că bisericii nu-i sînt străine nici unele din preocupările și întrebările și frămîntările care își au izvoarele în asemenea probleme, că le studiază cu înțelegere, cu dorința de a înlesni rezolvarea lor.

Ce fel de înlesnire și către ce fel de rezolvare, este cu totul altceva. În problema familiei, de pildă, s-a înregistrat un oarecare pas înainte. De unde învățătura tradițională a bisericii catolice desemna ca scop al căsătoriei procrearea, punînd nenumă-

Sala de ședințe a Conciliului

* Vatican I a avut loc în anii 1869—1870 și a proclamat dogma „infallibilității papale”.

rate perechi în situația de a alege între ascetism și perspectiva de a avea copii (pentru întreținerea și creșterea cărora deseori nu puteau fi asigurate nici cele mai elementare condiții) și suscitând astfel nenumărate drame intime, schema 13 reabilitează dragostea. Cind prevederile ei au fost puse în discuție, cardinalul Suenens (Belgia), unul din inițiatorii schemei, se adresa conciliului: „S-a pus prea mult accentul pe acea frază din Geneză care spune: «Creșteți și vă înmulțiți!». Există și o altă frază: «Ei vor fi doi într-un singur trup». Cardinalul Léger (Canada) a făcut senzație declarând: „Adevăratul scop al căsătoriei este dragostea conjugală, cu suflet și trup... Unirea soților este un scop adevărat și legitim al căsătoriei, chiar dacă nu e legată de procreare”. În ciuda intervenției cardinalilor Ottaviani și Browne, conciliul s-a raliat poziției expuse în schema discutată: dreptul de a hotări dacă și cind să aibă copii aparține soților. Dar în ceea ce privește mijloacele pe care biserica ar consimți să le accepte pentru reglementarea nașterilor, nu s-a luat încă nici o hotărîre...

Pentru că nicăieri mai departe nu vom avea prilejul să vorbim de locul pe care Vatican II l-a acordat femeii, ne vom permite să menționăm aici strania desfășurare pe care a avut-o apariția „auditoarelor” în incinta conciliului. La 8 septembrie, Paul VI anunța hotărîrea sa ca un număr de femei — reprezentante ale marilor ordine monastice și reprezentante ale unor organizații catolice importante — să asiste în calitate de invitate la lucrările celei de a 3-a sesiuni. Surprinsă, o anumită misoginie, tradițională în biserica romană, a cedat, pare-se, cu greu. La 12 septembrie, invitațiile nu ajunseseră încă în mâinile destinatarilor. La 15 septembrie Paul VI le adresa în adunare un salut oficial, dar „sorores carissimae” continuau să lipsească. Abia la începutul lui octombrie prezența lor începe să apară în relatările corespondenților.

„Condamnarea lui Galileu trebuie anulată!”

Insistînd ca procrearea să nu fie considerată drept singurul criteriu al căsătoriei creștine, cardinalul Suenens exclamă: „Vă implor să nu facem din nou un proces al lui Galileu. Ajunge Bisericii unul”. Înaltul prelat belgian rostea astfel un nume care în multe conștiințe catolice este izvor de frămîntări. Avea să-l rostească din nou în cursul dezbaterilor episcopul coadjutor al Strassbourg-ului, Elchinger — dar de astădată nu ca o metaforă, ci pentru a revendica reabilitarea marelui condamnat: „Cazul lui Galileu rămîne un simbol în istoria timpurilor moderne. Și să nu ni se spună că face parte din istoria veche. Condamnarea acestui om n-a fost niciodată anulată. Mulți savanți atribuie Bisericii, astăzi, atitudinea teologilor care, cu patru veacuri în urmă, au condamnat pe acest mare și onest savant. Ar fi un gest elocvent dacă Biserica, în acest an care marchează al patrulea centenar al nașterii lui Galileu, ar accepta cu umilință să-l reabiliteze. Lumea de azi așteaptă din partea Bisericii altceva decît bune intenții. Așteaptă acte”.

Pasionata pledoarie a prelatului alsacian încheia astfel o analiză foarte exigentă nu numai a ceea ce el desemna ca insuficiențe ale schemei privind ra-

porturile actuale ale bisericii romane cu cultura, dar a acestor raporturi înseși: „Valorile culturii nu par să fie luate destul de în serios de către Biserică. O opinie publică destul de largă socotește că Biserica romană, în ciuda serviciilor pe care le-a adus odinioară culturii, dă astăzi în acest domeniu dovada unui spirit îngust; că o stăpînesc atitudini de frică, reflexe apologetice de apărare; că se situează la marginea avîntului cultural al timpurilor moderne”. Urmează o serie de întrebări: „Nu cumva avem tendința de a vroi să dirijăm autoritar și strîm domeniul culturii, recunoscîndu-i în silă autonomia la care are dreptul? Nu practicăm cumva acel imperialism dogmatic care te determină să te pronunți rapid și peremptoriu asupra tuturor rezultatelor cercetării, ca și cum a fi slujitorii credinței ne-ar da competență în toate domeniile? Nu întreținem cumva o frică morbidă față de raționalism și de spiritul critic, fără a recunoaște ce au ele sănătos?”.

În numele unor preocupări asemănătoare, episcopul de Arras (Franța), Huyghe, și episcopul auxiliar al Coloniei (R.F.G.), Cleven, au cerut desființarea „Indexului” (*). „Cînd cineva face ceva nou, a declarat cel dintîi, de îndată Biserica îi impune niște legi. Cînd un preot caută metode noi, de asemenea i se impun legi. În consecință tot ce e nou apare ca obiect de suspiciune. Indexul condamnă cărțile fără a-i asculta pe cei interesați... Să începem prin a instaura în interiorul Bisericii un dialog care să se desfășoare într-un climat de prietenie, de încredere, de libertate — abia după aceasta ne vom putea adresa lumii”.

Bogați și săraci, război și pace

În aceeași ședință, episcopul de Cuenavaca (Mexic), Arces Mendes, vorbea cu incisivă ironie despre tendința de a „crea păcătoși” decretîndu-se păcate grave orice mici abateri de la normele postului de vineri, de pildă, sau ale repaosului duminical. Cu o zi înainte, episcopul de Belley (Franța), Fourrey, dăduse termenului o altă rezonanță, serioasă, socială: „Trusturile sînt poate utile, dar se îmbogățesc din mizeria muncitorului și acesta este un păcat foarte grav”. Repartiția inechitabilă a resurselor, împărțirea oamenilor în bogați și săraci, a țărilor în bogate și sărace au fost deseori evocate în cursul lucrărilor conciliului. Evocate, nu dezbătute. Capitolul pe care schema 13 îl consacră acestor probleme este destul de laconic și a reținut atenția comentatorilor, mai cu seamă prin următoarea declarație: „Regimurile de apropiere, producție și distribuție pot fi foarte variate. Biserica nu este

* Index Romanus, catalog al cărților interzise de Biserica Catolică. A citi, fără a fi în prealabil autorizat de episcop, o lucrare înscrisă în Index constituie pentru credincioși un păcat grav. Creat în 1557, Indexul a apărut în cea mai nouă ediție a sa în 1948 — dar este completat cu grijă și ținut la zi. Să menționăm că au figurat în Index opere de Pascal, Spinoza, ambii Alexandre Dumas, Dictionarul Universal Larousse al secolului XIX. Operele complete ale lui Sartre au fost interzise în 1948, ale lui André Gide (cu o inexplicabilă întârziere) în 1952, două volume ale Simonei de Beauvoir în 1956.

legată de nici un sistem economic anume”. Precizarea reprezintă o recunoaștere implicită a caracterului înechitabil al regimurilor bazate pe exploatare cu care Biserica arată astfel, indirect, că nu dorește să fie solidarizată.

În dezbateri s-au făcut remarcați de data aceasta mai cu seamă prelații din țări în curs de dezvoltare care au vorbit patetic și uneori cu o reală forță de analiză despre dificultățile economice ale acestor țări. A fost în schimb mai redusă participarea „tenorilor” (cum se spune la Roma), a acelor cardinali și episcopi care au adus contribuții numeroase și originale la dezbaterile punctelor anterioare ale schemei: sînt în general prelați care, desfășurîndu-și activitatea în țări cu o puternică prezență protestantă (în R. F. Germană de pildă, în țările nordice) sau cu puternice curente de gîndire atee (Franța), au o privire mai clară, mai critică asupra raporturilor dintre biserica romană și lumea de azi.

Capitolul următor oferea conciliului prilejul de a face un răsunător act de prezență în miezul chiar al preocupărilor contemporane, în problema păcii și a războiului. „Vatican II va merge tot atît de departe sau mai departe ca enciclica *Pacem in terris*?” întrebau titlurile ziarelor în momentul în care dezbaterile abordau acest punct. Luînd ca punct de reper tot celebra enciclică a lui Ioan XXIII, cardinalul Alfrink, arhiepiscop de Utrecht (Olanda), declara: „Ceea ce se spune în enciclică despre dezarmare este spus într-un mod mai pozitiv decît în schema 13”, reproșînd documentului în discuție că nu condamnă în mod destul de categoric nici armele atomice, nici războiul în general. Fără îndoială, în curcile eclesiastice se consideră că arhiepiscopul de Utrecht dă enciclicei *Pacem in terris* o interpretare mult mai absolută decît ceilalți exegeți. Dar nu a fost singurul care a exprimat critici în ceea ce privește limitele textului propus: în același sens au vorbit episcopul Ancel din Lyon, episcopul Guilhem din Laval, patriarhul Maximos al bisericii catolice orientale. Au existat și intervenții mai reticente: episcopul auxiliar al Washingtonului, Hannan, de pildă, sau arhiepiscopul Beck de Liverpool, cărora dezarmarea atomică nu le apare ca o sarcină foarte urgentă a omenirii. Acest punct de vedere nu a găsit mulți aderenți, a fost primit cu răceală, dar fără să dea loc la mari dezbateri. În general examinarea acestui punct al schemei s-a desfășurat rapid și sumar: opt oratori vorbind cîte zece minute fiecare, alți zece înscrisi la cuvînt rugați să-și depună intervențiile în scris, totul s-a petrecut, nota un corespondent, „ca și cînd Vatican II s-ar fi temut de această chestiune arzătoare a păcii și războiului”. Firește, nu se pot încă trage concluzii, poziția conciliului este în curs de elaborare, schema se va întoarce la autorii ei spre a fi amendată în intervalul intersesional, ținîndu-se seama de observațiile pe care le-a suscitată. Dar se pot înțelege reflecțiile cu care, în *Le Monde*, André Fontaine încheia un articol intitulat „Conciliul și bomba”: „Prea multă vreme biserica a binecuvîntat armatele și a celebrat Te Deum-uri a doua zi după măceluri. Conciliul, acum, o spală de multe din vechile compromisuri. N-ar putea să-l șteargă și pe acesta?”

Florica SELMARU

O NOUĂ FAZĂ DE CRIZĂ

LUNA aceasta se împlinesc 10 ani de când Organizația Tratatului Atlanticului de Nord ieșea cu greu din prima criză politică mare din cei cinci ani de existență pe care îi împlinise atunci: moartea tratatului Comunității Defensive Europene, provocată de francezi.

Astăzi, N.A.T.O. intră într-o nouă „fază de criză” în legătură cu proiectul forței nucleare multilaterale (M.L.F.), patronat de S.U.A. și se pot face multe comparații neplăcute cu evenimentele petrecute în urmă cu un deceniu. Astăzi situația este mult mai gravă pentru simplul motiv că Franța este condusă de un președinte hotărât să impună schimbări în structura N.A.T.O.

Comparațiile în alte direcții între criza C.D.E. din 1954 și criza M.L.F. din 1964 nu sînt deloc încurajatoare. În primul rînd, ambele proiecte aveau la bază aceeași concepție: integrarea, prin tratat, a forțelor militare.

Tratatul C.D.E. urma să creeze o „armată europeană” cu o uniformă unică și un drapel unic. M.L.F. urmează să creeze același gen de flotă — de data aceasta cu participarea directă a S.U.A., cu proprietatea, finanțarea și administrarea comună a unei flote de vase de suprafață.

De fapt, printre principalii autori ai celor două planuri figurează chiar același american — Robert W. Bowis, care, din 1950 pînă în 1951 a fost consilier juridic al Înaltei Comisii a S.U.A. din Bonn, în timp ce se redacta proiectul de tratat al C.D.E., iar astăzi este directorul Școlii de Studii Internaționale Superioare a Universității Harvard și consilier permanent al Departamentului de Stat.

În 1950, tratatul C.D.E. și-a început scurta viață într-o atmosferă de puternică împotrivire și scepticism amar, în special în Franța, britanicii preferînd, firește, să rămînă cu totul în afara lui — poziție asemănătoare cu cea adoptată față de M.L.F. Dar, pînă în 1954, C.D.E. devenise un instrument al politicii externe americane, așa cum a ajuns să fie M.L.F. la sfîrșitul anului 1964.

Cînd guvernul S.U.A. se hotărăște pentru o politică, el pornește ca o navă cu toate pinzele sus. Apoi intră în acțiune Serviciul de Informații al S.U.A., care dezlănțuie o furtună de publicitate pentru a menține vîntul prielnic.

Unul din primele acte ale lui John Foster Dulles ca om de stat, atunci cînd și-a preluat funcția în 1953 a fost de a da un ordin care „punea călușul în gură” tuturor misiunilor diplomatice americane din Europa în problema C.D.E. Ambasadorilor li s-a spus că, după părerea S.U.A., nu există alternativă la C.D.E. și că orice discuție despre posibilitatea eșecului ei nu va face decît să dăuneze șanselor ei de succes. Nu există altă politică decît C.D.E. și

Europa trebuie s-o ratifice. Apoi s-a ivit amenințarea lui Dulles cu „reconsiderarea tragică”.

De la război încoace, americanii au manifestat adesea mult mai multă înflăcărare decît vest-europenii pentru integrarea Europei, și corespondenții de presă puteau deosebi de obicei pe „integraționiștii devotați” din rîndul oficialităților americane prin expresia vagă care li se întipărea pe față atunci cînd conversația ajungea la C.D.E.

Cînd C.D.E. s-a prăbușit, britanicii sub conducerea lui Anthony Eden au prezentat formula, aplicată apoi, de a aduce R.F.G. în N.A.T.O., a controla reînarmarea ei, a menține unitatea alianței și a-l scoate pe Dulles din mîngîhinea „considerării tragice”. Astăzi, prin M.L.F., S.U.A. au evitat greșeala lui Dulles de a adopta o politică de „nealternativă”. Ele au adoptat de la început poziția că, dacă cineva are o idee mai bună decît M.L.F. pentru a le da vest-germanilor un vot în materie de arme nucleare, s-o expună.

Dar pe măsura trecerii timpului, poziția S.U.A. în favoarea M.L.F. s-a înăspriț; și poziția Franței de a impune schimbări în N.A.T.O. s-a înăspriț de asemenea. De Gaulle nu vrea să aibă nimic de-a face cu „integrarea” și dacă se va realiza forța multilaterală, el pare hotărît să scindeze alianța între un bloc „integrat” și un bloc „neintegrat”.

În această situație, noul guvern laburist urmează calea lui Eden din 1954, cu unele idei care, speră el, vor reduce intensitatea apropiatei crize și vor oferi poate o soluție de compromis. În esență — așa cum a fost cazul cu formula britanică după eșecul C.D.E. — ideea ar fi de a pune accentul pe acorduri de colaborare mai strînsă în vederea aducerii armelor nucleare sub un comandament comun mai degrabă, decît a crea „forța integrată” M.L.F.

Firește, M.L.F. poate deveni realizabilă. Și armata europeană ar fi putut deveni realizabilă. Acum cîteva zile a fost publicată o fotografie înfățișînd șapte berete diferite de marinari puse laolaltă pe o masă. Forța multilaterală este o mare experiență de „întimitate” și este foarte fotogenică. Dar în urmă cu zece ani, din C.D.E. s-au desprins două învățăminte: în primul rînd că integrarea militară provoacă probleme politice și practice cu totul diferite de cele provocate de simpla integrare economică, și, în al doilea rînd, că în diplomatie există totdeauna o alternativă.

Don COOK

THE OBSERVER

LONDRA

WILSON GĂSEȘTE UN NOU SPRIJINITOR

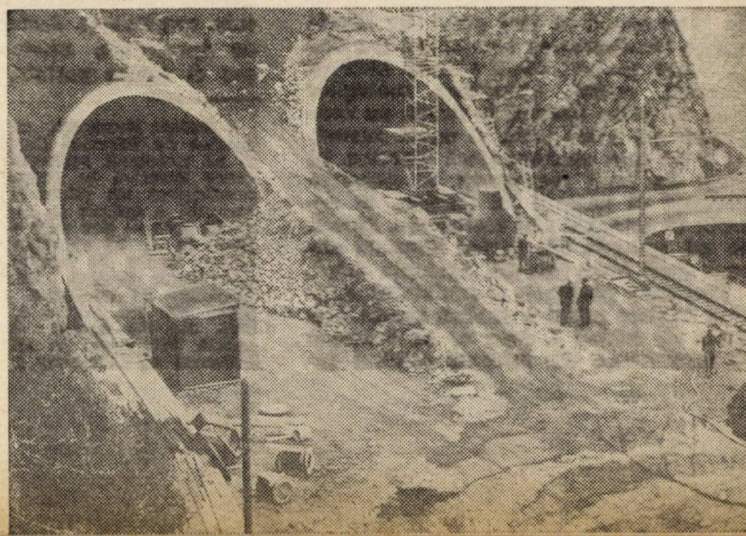
EVENTIMENTUL cel mai semnificativ și surprinzător din primele 100 de zile ale guvernării lui Wilson nu s-a produs la Whitehall sau la Westminster. El s-a produs la Casa Albă de la Washington. Mai mult decît orice s-a spus sau s-a făcut săptămîna trecută în țară, un calcul diplomatic complicat de cealaltă parte a Atlanticului ar putea să ofere primului ministru adevăratul mare succes politic de care are nevoie guvernul său.

În termeni simpli, este vorba de următorul lucru: recunoașterea de către președintele Johnson a faptului că politica externă americană în următoarele cîteva luni va depinde într-o măsură extrem de mare de primul ministru britanic. Atunci cînd dorește mult un anumit lucru, Johnson este dispus să plătească un preț ridicat. Factorul nou și potențial senzational în politica britanică în cursul acestei perioade-cheie — perioadă în care opinia publică engleză va aprecia capacitatea lui Wilson ca om de stat — este că președintele Americii este profund interesat într-un succes al guvernului laburist.

Johnson nu îndrăznește să insiste pentru realizarea planului său de a atrage Germania occidentală în clubul nuclear decît dacă acest plan ar fi realizat într-un asemenea mod încît să reducă la minimum temerile sovietice. Aci este punctul în care rolul britanic devine crucial. La Washington se recunoaște că nu mai poate fi vorba de a se insista pentru o forță nucleară bilaterală vest-germano-americană. O asemenea evoluție ar face o impresie dezastruoasă la Moscova. Americanii recunosc acum că participarea britanică este nu numai de dorit. Ea a devenit absolut esențială.

Aceasta a consolidat în mod incalculabil poziția de negociere britanică la Washington, și nu este exagerat să se spună că Wilson a fost informat de președintele Johnson că poate obține

ELVEȚIA
Pe șoseaua dintre
Lucerna
și
stațiunea de
sporturi de iarnă
Engelberg,
a fost terminată
construcția unui
tunel
dublu
lung de
700 metri
și
în întregime
căptușit
cu aluminiu

practic mină liberă să elaboreze împreună cu vest-germanii o soluție britanică pentru viitorul colaborării nucleare europene, cu garanția că orice soluție rezonabilă la care s-ar ajunge se va bucura de sprijinul recunoscător și entuziast al Americii.

Guvernul Wilson a acceptat această răspundere în ciuda dificultăților complexe pe care le implică pe plan militar, diplomatic și politic, cu rezultatul că Johnson nu numai că i-a făgăduit lui Wilson un sprijin economic generos în lichidarea dificultăților balanței de plăți engleze pe termen scurt, ci a făcut totodată aluzie la acel gen de sprijin politic pe care Eisenhower l-a acordat cîndva lui McMillan.

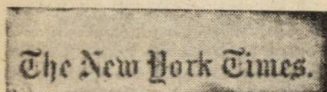
Dacă Wilson își va îndeplini misiunea pe lingă R.F.G., este de așteptat ca Johnson să reacționeze printr-o vizită spectaculoasă la Londra, inclusiv o convorbire televizată cu „bunul prieten Harold” la Downing Street, urmată probabil de acordul ca Wilson să viziteze Moscova în calitate de emisar al Occidentului, pentru a explica noile aranjamente nucleare.

Există două obstacole principale. În primul rînd, prezența în cabinetul lui Wilson a patru adepți ai dezarmării unilaterale, a căror opoziție față de orice deget vest-german pe trîgaci este notorie.

Cel de-al doilea obstacol îl constituie, firește, suspiciunea vest-germană față de partidul laburist.

Chiar și numai aceste obstacole psihologice, fără a mai menționa dificultățile diplomatice și militare fundamentale, ar putea foarte bine să zădărnicească cele mai bune eforturi ale lui Wilson. Dar dacă ele ar fi încununate de succes, consecințele politice s-ar dovedi a fi de importanță excepțională pentru Anglia.

Peregrino WORSTHORNE

INGRIJORARE CRESCÎNDĂ FAȚĂ DE M.L.F.

INSISTENȚA Statelor Unite față de crearea flotei nucleare multilaterale în ciuda opoziției Franței provoacă îngrijorare atât în rîndurile autorităților militare occidentale, cît și în rîndurile unor personalități oficiale americane importante.

Presiunile exagerate în favoarea proiectului de constituire a forțelor multilaterale ar putea dăuna întregului sistem militar occidental.

Fără a se pronunța dacă generalul de Gaulle are sau nu dreptate cînd se opune proiectului, majoritatea conducătorilor militari aliați subliniază că se tem de consecințele pe care le-ar avea nesocotirea punctului de vedere al președintelui Franței.

Puțini sînt militarii vest-europeni, inclusiv cei francezi, care cred că Franța se va retrage cu adevărat din Pactul Atlantic. Dar oficialitățile militare occi-

dentale se tem serios că Franța și-ar putea limita în mare măsură dorința de a colabora la unele din proiectele militare integrate ale N.A.T.O. De aceea, sursele militare și-au exprimat satisfacția față de faptul că s-a hotărît extinderea termenului limită — fixat pentru sfîrșitul anului acesta de către Washington și Bonn — pentru semnarea tratatului M.L.F.

În același timp, unele oficialități militare importante au subliniat că crearea unei asemenea flote constituie un proiect pur politic, cu o valoare militară discutabilă și care ar urmări doar să satisfacă dorințele partenerilor vest-europeni de a participa la controlul asupra armelor nucleare.

„Nu ar fi o ironie a soartei — observa de pildă un ofițer superior occidental — dacă eforturile deosebite ale Statelor Unite în vederea creării M.L.F. ca un mijloc pentru consolidarea Europei ar duce la destrămarea alianței existente?”.

În unele cercuri militare aliate și americane atitudinea Statelor Unite în problema flotei nucleare multilaterale este comparată cu sprijinirea călduroasă de către America a proiectului unei armate unite vest-europene acum 10 ani (proiectul C.D.E.). Proiectul respectiv fusese, după cum se amintește în aceste cercuri, inspirat de îngrijorarea generală în Occident față de posibilitatea dezvoltării unei noi armate naționale vest-germane. Multe din punctele de vedere care exprimau această neliniște și care sugerau constituirea unei armate vest-europene integrate erau formulate de francezi. Statele Unite au sprijinit cu entuziasm această propunere, au trasat un cadru concret pentru o asemenea armată integrată vest-europeană, și au devenit exponentul principal al proiectului pînă cînd parlamentul francez l-a respins scoțîndu-l astfel din discuție. A urmat atunci crearea armatei vest-germane.

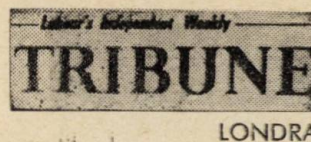
În momentul de față se pare că toată lumea este de acord că din punct de vedere militar flota multilaterală are o valoare discutabilă.

„Trebuie făcută o deosebire categorică între posibilitatea și dezirabilitatea sau necesitatea unui proiect”, a subliniat unul dintre militarii americani, arătînd că America a sprijinit din punct de vedere militar constituirea unei asemenea flote pentru a răspunde pretențiilor vest-germane. Însă — a subliniat el — este discutabil dacă din punct de vedere politic această flotă ar fi de dorit, ținînd seama de opoziția Franței.

Sursele militare americane par să manifeste mult mai multă simpatie față de atitudinea Franței decît manifestă oficialitățile de la Washington. Aceste surse respectă de asemenea în mai mare măsură decît oficialitățile de la Washington progresele realizate de Franța în domeniul nuclear.

În ce privește pretențiile nucleare ale Germaniei occidentale, una din sursele militare citate arăta că, mai devreme sau mai tîrziu, va trebui să se decidă dacă Germaniei federale trebuie să i se acorde încredere în ce privește crearea unei asemenea forțe sau dacă, dimpotrivă, ar trebui luate unele măsuri pentru a menține în continuare interdicțiile actuale. Nu este însă deloc sigur că a sosit momentul cînd trebuie luată o asemenea decizie, spun sursele citate.

Jack RAYMOND

ALEGERILE DIN GUYANA BRITANICĂ

NU AM TERMINAT încă cu problemele noastre coloniale. În Guyana Britanică, necesitatea cea mai acută este aceea de a se amîna alegerile. Acest lucru ar putea părea absurd, dar în Guyana nu se pune problema unui popor care „nu este încă copt pentru independență”, ci a unui popor a cărui libertate de alegere a fost viciată de interese ce urmăresc ca această independență să nu fie obținută niciodată.

Data alegerilor generale din Guyana (7 decembrie) a fost fixată de guvernul conservator, prin guvernatorul britanic, cu un an înainte de data stabilită pentru aceste alegeri. Primul ministru, Cheddi Jagan, nici nu a fost întrebare.

Legea electorală a fost întocmită în mod intenționat în așa fel încît să-l împiedice pe Jagan să cîștige o majoritate satisfăcătoare. A fost impus un sistem de reprezentare proporțională, care nu ar fi tolerat niciodată în Anglia, și întreaga țară a fost transformată într-o arenă electorală. S-a pornit de la ideea că nici un partid nu va izbuti să cîștige singur autoritatea necesară. Se speră într-un „compromis”, bazat pe o coaliție, astfel încît noul guvern să servească interesele capitalului străin și ale programului american „anticomunist”, care constă în cunoscuta politică mioapă de a ducere la putere a unor guverne militare, pentru a împiedica reformele sociale și economice în America Latină. Noul sistem și data alegerilor au fost anunțate de guvernatorul britanic într-o perioadă de lupte rasiale puse la cale de oponenții lui Jagan.

Metoda de înregistrare a alegătorilor, care s-a desfășurat într-o perioadă de tulburări acute, a dat loc la numeroase abuzuri. Alegătorii nu au fost înregistrați pe baza unei numărări din casă în casă, ci li s-a cerut să se deplaseze la birourile districtuale, ceea ce, în regiunile rurale, a constituit adeseori un lucru dificil. Li s-a cerut, de asemenea, să prezinte certificate de naștere și de botez, pe care mulți alegători nu le posedă.

Guvernul laburist are acum posibilitatea să pregătească Guyana Britanică pentru aceste alegeri importante pe o bază care să fie în mod vădit cinstită și echitabilă. Prima sarcină este aceea de a se garanta că alegerile au loc într-o atmosferă cît mai lipsită cu puțință de încordări rasiale, fie că acestea ar avea un caracter spontan sau ar fi puse la cale din afară. În al doilea rînd, este esențial să se acorde unui viitor guvern puternic șansa de a guverna și nici un alegător să nu fie lipsit de dreptul de vot.

MOSCOVA

O ACȚIUNE FĂRĂ PERSPECTIVĂ

TOTUL atină de un fir de păr. Aceasta este concluzia la care ajung în mod inevitabil ziaristii occidentali prezenți în Vietnamul de sud. De fapt nu este vorba numai de ziaristi. Statele Unite s-au împotmolit în aventura lor militară din peninsula indochineză de așa natură încât nu se pot sprijini nici măcar pe cirmuitoarii marionete de la Saigon. Lucrul acesta este evident tuturor.

Ziaristii și observatorii politici nu au pur și simplu timp să înregistreze numele noilor conducători și generali sud-vietnamezi care apar pe scena politică a Saigonului. Destul de recent, ambasadorul american Taylor a declarat că generalul Nguyen Khanh „rămâne figura dominantă în politica Vietnamului de sud”. Acum Khanh și-a dat demisia. Locul său a fost ocupat de fostul primar al Saigonului.

Nu trebuie să credem însă că ambasadorul Taylor a vorbit în zadar. El intenționează să-l mențină și pe viitor pe Khanh ca „figură dominantă a armatei sud-vietnameze”. După cum se vede, Khanh și-a păstrat pozițiile sale în armată. Sarcina lui este consolidarea armatei-marionetă sud-vietnameză ca singurul sprijin real al Pentagonului în Vietnamul de sud.

În fruntea guvernului de la Saigon se află o persoană civilă, de profesie învățător. Tot „persoană civilă” este și noul președinte. Dar nici nu a apucat bine noul premier să-și ocupe funcția și între guvernul „civil” și generalul Khanh au apărut „fricțiuni potențiale”. La Saigon au început din nou demonstrațiile antiguvernamentale.

Cu zece ani în urmă, folosindu-se de înfrângerea militară a Franței în Indochina, Statele Unite au hotărât să pătrundă în această regiune. Calculul a fost următorul: S.U.A. dispun de o mașină militară mult mai puternică, ele dispun de bazele militare din Filipine și din Japonia, de flota a VII-a. Dar baza acestui calcul era profund greșită. Cupa înfringerii băută de Franța a trebuit să fie băută și de Statele Unite. Acum în S.U.A. sînt căutate motivele acestor înfringeri.

Predecesorul lui Taylor la Saigon, ambasadorul Cabot Lodge, scria în revista *Life*, după demisia sa, că americanii nu au reușit să găsească sprijin în Vietnamul de sud, și că marionetele care se schimbă „cu viteză cosmică” n-au nici o legătură cu poporul vietnamez. Păreri asemănătoare le-a exprimat în numărul din octombrie al revistei *Foreign Affairs* generalul american Eduard Lundstair. În ultimă instanță, generalul propune însă un întreg program de acțiune, și anume ajutorarea vietnamezilor în stabilizarea guvernului de la Saigon, chiar dacă acesta este provizoriu. Alegerile promise de sud-vietnamezi trebuie amânate. (Într-adevăr,

cum s-ar putea organiza alegeri dacă două-treimi din teritoriul țării se află de fapt sub controlul patrioților sud-vietnamezi). El propune crearea unui nou consiliu al bătrînilor, trimiterea la sate a unor comisii pentru verificarea situației etc. În acest program lipsește o singură idee. Ideea care ar putea să se opună cu eficiență patriotismului național al poporului Vietnamului de sud.

Dar această idee care lipsește nici nu poate exista pentru că numai poporul hotărăște ce sistem, ce mod de viață poate să adopte.

Oameni de tipul lui Cabot Lodge și generalul citat de noi sînt destui în Statele Unite. Ei înțeleg că mașina militară a S.U.A. s-a înglodat în Vietnamul de sud profund. Și asta nu numai în junglă, ci și în orașe. Dar acești oameni mai încearcă încă să găsească o ieșire prin redistribuirea pionilor politici din Vietnamul de sud.

Acum la Saigon se află un „guvern civil”. Dar lucrul nu se schimbă cu nimic dacă în spatele lui se află același Khanh și în spatele ambilor, intervenționistii americani. Nici armata, nici armamentul, nici „baza politică” creată de intervenționistii străini nu pot obliga poporul Vietnamului de sud să sprijine marionetele americane, fie ele îmbrăcate în uniformă militară sau în haine civile.

Trebuie schimbați însă nu pionii ci jocul însuși.

Acum cîțiva ani, regiunea cea mai tumultuoasă din Indochina era Laosul. Încă de pe atunci era evident că singura cale pentru încetarea războiului în Indochina este retragerea tuturor trupelor străine de pe teritoriul Indochinei. Lucrul acesta este valabil și acum. Popoarele Vietnamului de sud, Laosului, Cambodgiei cer pe bună dreptate să se asigure neamestecul în afacerile interne ale țărilor lor, garanția totală a independenței și suveranității lor naționale.

Cu alte cuvinte, trebuie îndeplinite acordurile de la Geneva.

Olga CECIOTKINA

O nouă Jeanne d'Arc
(Din LIBERATION)

Süddeutsche Zeitung

MÜNCHEN

ACT DE DECES PENTRU 36 DE ABATAJE

ARĂTĂTORUL ceasului pătrat de la intrarea în abatajul „Amalie” din Essen indică ora 22. Se schimbă tura. Muncitorii intră în hala bine iluminată și predau portarului carnetele pe care acesta poartă tura de noapte. Omul din spatele geamului le arată muncitorilor o circulară: „Conducerea uzinelor metalurgice și miniere „Rheinhausen A.G.” a hotărât să anunțe societății de raționalizare sistarea lucrului în abatajul „Amalie”. Muncitorul o citește în drum spre garderobă. El ține în mînă „actul de deces” al abatajului său.

Viitorul a 60 000 de mineri a devenit nesigur. Fiecare al treilea abataj din regiunea Ruhr urmează să fie închis. Vor fi aruncați în stradă un număr de muncitori egal cu cel al locuitorilor orașului Bayreuth.

Lupta între cărbune și petrol pentru locul celui mai important furnizor de energie în R.F.G. se desfășoară pe spina acestor mineri. În 1950, 92 la sută din energia folosită în țară mai era furnizată de cărbune, în timp ce cota-parte a petrolului nu se ridica decît la 4 la sută. Opt ani mai tîrziu petrolul își cucerise o cotă-parte de 15,4 la sută. Cărbunele nu mai dădea decît 80 la sută din energia folosită. Industria minieră a trebuit să-și dea seama că nu va putea să facă față multă vreme concurenței petrolului, decît în cazul unor măsuri de raționalizare decisive. Cărbunele trebuia să ajungă pe piață la același preț ca petrolul.

Pentru ca întreprinderile să devină mai productive, ele au fost mecanizate. Forța de muncă umană, scumpă și rară, a putut fi înlocuită însă numai în abatajele cu poziție favorabilă. În decursul unor asemenea măsuri de raționalizare, de la începerea crizei de desfacere și pînă în anul 1964, a fost sistată în R.F.G. producția a 37 de abataje mari și mijlocii, precum și producția a 122 abataje mici. Deși numărul punctelor de extracție sub pămînt se micșorase cu circa 50 la sută, producția a rămas constantă.

Concomitent însă au fost aruncați în stradă circa 200 000 de mineri, care au fost nevoiți să-și caute noi locuri de muncă. A avut loc un mare marș de protest spre Bonn, la care au participat 58 000 de mineri. Abatajele au rămas închise, iar minerii șomeri au fost angajați în abatajele mari nou create sau au găsit de lucru în întreprinderi industriale. Spiritele s-au liniștit.

În prezent există pericolul unui nou marș spre Bonn, deoarece dispariția abatajelor continuă. Măsurile de raționalizare au determinat guvernul federal să încurajeze societățile miniere în a continua sistarea producției în abatajele mai puțin rentabile pentru a-și asana situația economică. Printr-o lege care

a intrat în vigoare la 31 septembrie 1963 s-a promis societăților miniere un premiu de 25 de mărci pentru fiecare tonă de antracit neextrasă.

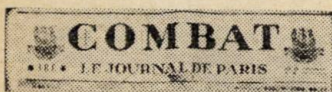
În timp ce la societatea de raționalizare din Essen seoseau declarațiile prin care se anunțau abatajele prevăzute pentru încetarea lucrului, spiritele minerilor se înfierbintau din ce în ce mai mult. Aceștia se temeau pentru locurile lor de muncă.

În general societățile miniere par a dori să arunce toată vina pentru mizeria actuală pe umerii guvernului federal și ai societăților petroliere. „Nu stadiul înapoiat al abatajelor noastre, ci prețurile ruinator de scăzute ale societăților petroliere poartă vina pentru faptul că noi am fost eliminați din ce în ce mai mult de pe piață”, afirmă societățile miniere, care cer Bonn-ului ca guvernul federal să închidă robinetul petrolului. Ministrul economiei, Schmücker, refuză însă categoric limitarea importului. El dorește să determine societățile petroliere să nu mai elimine cărbunele de pe piață. Ministrul dorește ca societățile petroliere să facă acest lucru de bună voie.

Industria minieră din Ruhr consideră însă că asemenea tratative nu au nici un rost: „Am făcut experiențe atât de proaste în această privință, încât putem renunța la ele”. Deși societățile petroliere au promis în repetate rânduri să nu-și dezvolte exagerat rafinările, până în prezent ele nu și-au respectat promisiunea.

Neliniștea în rindurile minerilor este accentuată și de faptul că până în prezent nu au fost făcute cunoscute numele diferitelor abataje care urmează a fi închise. La conferința de presă care a avut loc la Essen, dr. Burckhardt a făcut cunoscut în fața a 150 ziariști numai numărul abatajelor pentru care s-a cerut „un act de deces”. Este vorba despre 36 de abataje. De aceea numeroși mineri își pun îngrijorați întrebarea dacă și mina lor va fi afectată de aceste măsuri.

Wolfgang KUBALLA

PARIS

APARIȚIA UNEI OPOZIȚII

LUMEA s-a obișnuit să vadă în țările în curs de dezvoltare, mai ales în Asia, guverne bine consolidate, capabile să țină în frâu fără prea mare greutate o opoziție prea divizată pentru a nu fi nepotincioasă. Dar astăzi, în urma propagandei și a anumitor exemple, ca și în urma unei evoluții normale, asistăm la un nou fenomen care s-ar putea generaliza: ofensiva maselor, nerăbdătoare să beneficieze de nivelul de viață mai ridicat ce ar rezulta din abolirea diferen-

țelor foarte mari și nedrepte între abundența claselor stăpînitoare și viața celor nevoiași.

Trezirea popoarelor asiatice se poate observa în mic și în cursul campaniei electorale pakistaneze.

Experiența e cu atât mai remarcabilă cu cât, de la instalarea la putere a lui Mohammed Ayub Khan, la 7 octombrie 1958, partidele din opoziție, condamnate la inactivitate, păreau paralizate.

Pentru a realiza o resurrecție a opoziției era necesară o „profetă a libertății” care să ia conducerea mișcării. E vorba de Fatima Jinnah, sora fondatorului statului.

Ofensat, dacă nu chiar îngrijorat de succesele ei, președintele Ayub a atacat-o într-un discurs, reproșându-i vîrsta înaintată și ignoranța în problemele interne și externe esențiale.

E adevărat că Fatima Jinnah numără 72 de primăveri și că în ultimul deceniu ea a avut prea puține contacte cu viața și cercurile politice. Aceasta n-a împiedicat-o să-și electrizeze partizanii, ca o adevărată Jeanne d'Arc septuagenară.

Fatima Jinnah, referindu-se la tezele fratelui său, acuză regimul actual de violarea principiilor democratice în scopul consolidării bazelor actuale ale republicii și apare ca purtătorul de cuvînt al opoziției coalizate. Aceasta este compusă din următoarele cinci partide:

1. „Consilierii Ligii musulmane” — care se pretind singurii și adevărații moștenitori ai vechii Ligi musulmane (denumire pe care partidul marelui Ayub și-a adjudecat-o).

2. „Liga poporului” (Awami) înființată de Suhrawardy care a încercat în zadar (pînă la moartea sa în 1963) să înjghebeze un front comun al partidelor opoziției cu tradiție, în special, în Pakistanul de est.

3. „Partidul național Awami”, fracțiune dizidentă a Ligii Awami.

4. „Partidul Nizam-I-Islam”, organizație prin excelență religioasă, cu tendințe reformatoare.

5. „Jamaat-I-Islam”, partid al ortodoxiei musulmane.

Deși cele cinci partide și-au fixat un program compus din nouă puncte, singura lor teză comună este ostilitatea față de Ayub Khan și hotărîrea de a-l răsturna.

În ciuda atacurilor serioase ale adversarilor săi, guvernul nu pare primejduit nici acum nici în viitorul apropiat. Chiar în cazul în care opoziția nu s-ar destrăma după primele ciocniri cu guvernul, procesul electoral e atât de lung și de complicat încît lasă destul timp președintelui Ayub pentru a ieși victorios din această încercare.

Într-adevăr, după o primă consultare a populației, în cursul căreia cetățenii au desemnat un colegiu electoral de 80 de mii de membri, acesta va alege un nou președinte în februarie, iar pe membrii adunării legislative în aprilie și mai 1965.

Georges ANDERSEN

REFLECTOR

Drama Braziliei

În broșura intitulată „Brazilia, țară cheie în a treia lume”, Edouard Bailby vorbește despre acest stat cu o simplitate cu atât mai atrăgătoare cu cât pune în valoare bogata informație pe care autorul a acumulat-o în cei 15 ani pe care i-a petrecut în această țară.

Cîteva cifre îl ajută să calculeze amploarea dramei braziliene: 20 la sută din copiii brazilieni mor înainte de a atinge vîrsta de un an; dintre supraviețuitori, unul din doi nu merge la școală. Coeficientul general al mortalității este de 12 ori mai mare decît în Statele Unite, subliniază Bailby. 2 la sută din întreprinderile industriale produc 58 la sută din valoarea globală a producției. 3 la sută din proprietățile agricole reușesc 62 la sută din totalul terenurilor particulare.

Vitralii vii

Pentru punerea în scenă a dramei religioase „Cartea lui Iov” actorii unui teatru din Kentucky au fost machiați și costumați, în acest mod original care imită, pe viu, stilul vitraliilor.

Imagine falsă

În *Le Monde*, recenzînd cartea „Operația Barbarossa” în care Paul Carell cuprinde perioada agresiunii împotriva Uniunii Sovietice, André Fontaine ironizează încercările autorului de a înfrumuseța imaginea armatei hitleriste. „Nici un cuvînt, subliniază André Fontaine, despre atrocitățile care au însoțit campania militară sau despre politica dusă față de populația civilă”.

„4 zile în noiembrie”

este titlul filmului documentar montat de asociația cineaștilor din Dallas. El este alcătuit din ultimele imagini cinematografice ale președintelui Kennedy.

25 de biografii

Robert Aron și François Mauriac semnează două noi biografii ale generalului de Gaulle, purtînd același titlu: „De Gaulle”. Ele au ridicat la 25 numărul biografiilor dedicate omului de stat francez.

O carte politică

Christian Herter — care a fost urmașul lui John Foster Dulles la Departamentul de Stat și care conduce în prezent delegația americană la „runda Kennedy” — a publicat de curînd un succint volum intitulat „Spre o comunitate atlantică”. „Mai degrabă decît idei foarte originale” apreciază un recenzent, cartea conține un rezumat precis și clar al poziției autorului.

U.S. News & World Report

VA FI OARE ÎMPĂRȚITĂ CANADA ?

CONDUCĂTORII Canadei sînt prinși în focalul unor dezbateri serioase asupra modalității de a evita o dezmembrare a țării.

Unitatea celor zece provincii pare să fie pe cale de dispariție. Problema Canadei franceze este doar o latură a dificultăților.

Vizita reginei Elisabeta a Marii Britanii în Canada era menită să consolideze unitatea. Dar ea a părut să grăbească mai curînd procesul de dezintegrare.

O provincie se ridică împotriva alteia, o regiune împotriva alteia, un grup etnic împotriva altui grup etnic. Se aud certuri violente despre „drepturile statelor” și a treia parte, franceză, a națiunii amenință cu secesiunea. Parlamentul federal a devenit un focar de dispute. Canada arată tot mai puțin ca o confederație și tot mai mult ca o colecție de provincii independente, fiecare mergînd pe propria sa cale. În multe din aceste provincii se vorbește deschis despre o eventuală uniune cu S.U.A.

În cursul celor opt zile ale vizitei regale, la mijlocul lunii octombrie, regina, a constatat că nu mai era în siguranță în propriul ei regat. Extre-

miștii franco-canadieni îi amenințau viața. În timpul vizitei regale la Quebec, au fost arestați 32 de demonstranți care cereau despărțirea Canadei de Marea Britanie. Regina și însoțitorii ei au întâmpinat ostilitate față de Quebec și mai multă apatie în provinciile de limbă engleză.

Încordarea de astăzi are rădăcini adînci în această țară uriașă, a doua ca mărime după Uniunea Sovietică. Peste două treimi din cei 20 milioane de locuitori ai Canadei sînt îngrămădiți în sud, la circa o sută de mile de granița cu S.U.A. Oamenii ei sînt despărțiți unii de alții prin munți, ape, distanțe și divergențe ascuțite de păreri.

Barierele geografice naturale din America de Nord împart Canada în cinci regiuni distincte: regiunea maritimă, Quebec, Ontario, regiunea preriilor și Columbia britanică. Cele două popoare care au întemeiat Canada s-au unit în urmă cu aproape un secol împinse numai de teamă față de imperialismul S.U.A. Mindrilor canadieni francezi le este încă imposibil să uite că Franța și-a pierdut pozițiile în America de Nord în urma victoriei britanice din 1759.

În multe privințe acest război nu s-a terminat niciodată. În capitala franco-canadiană, Quebec, domnește convingerea profundă că englezii canadieni nu și-au ținut promisiunea de a le acorda francezilor un rol de parteneri egali. Majoritatea canadienilor francezi doresc cel puțin o nouă constituție canadiană care să pună capăt la ceea ce ei numesc „cetățenia de clasa a doua”. O minoritate beligerantă vrea secesiunea. Unii sprijină această cerere prin acțiuni teroriste.

În rîndurile canadienilor de origine britanică, care reprezintă 44% din poporul Canadei, se intensifică sentimentele antifranceze. Imigrația a adăugat

noi elemente compuse din germani, italieni și alții. Mai mult de un sfert din populația Canadei are astăzi altă origine decît cea engleză și franceză.

Din punct de vedere economic, progresul Canadei este inegal. Spre deosebire de o mare parte a țării, patru mici provincii maritime: Terra Nova, Insula Prințul Edward, Noua Scoție și New Brunswick — au rămas într-o stare de depresiune, luptîndu-se din greu cu problemele unei economii slabe, ale unui șomaj paralizant și ale unei populații în descreștere.

Bogatul Ontario, cea mai populată din toate provinciile, domină economia cu masiva sa concentrare de industrii și mine. Canadienii englezi din Ontario sînt invidiați de toți, și sînt acuzați că se îmbogățesc pe spinarea altora.

Trei state subpopulate din prerii — Manitoba, Saskatchewan și Alberta — sînt grînarul țării. Toate trei încearcă să iasă din cercul cultivatorilor de grîne, străduindu-se să se întrecă una pe alta în dezvoltarea unor resurse ca nichelul, potasiul și petrolul.

Pe coasta de vest, izolată de restul țării prin Munții Stîncosi, Columbia recoltează boğății din energia hidroelectrică, păduri și minereuri. Piete și interesele acestei regiuni se află tot mai mult dincolo de graniță, în S.U.A., în statele de pe coasta de nord-vest a Oceanului Pacific.

Nordul friguros al Canadei se întinde de-a curmezisul teritoriului Yukon și al teritoriilor din nord-vest, ambele administrate de guvernul central din Ottawa prin înalți comisari. Populația ambelor regiuni nu atinge 40.000.

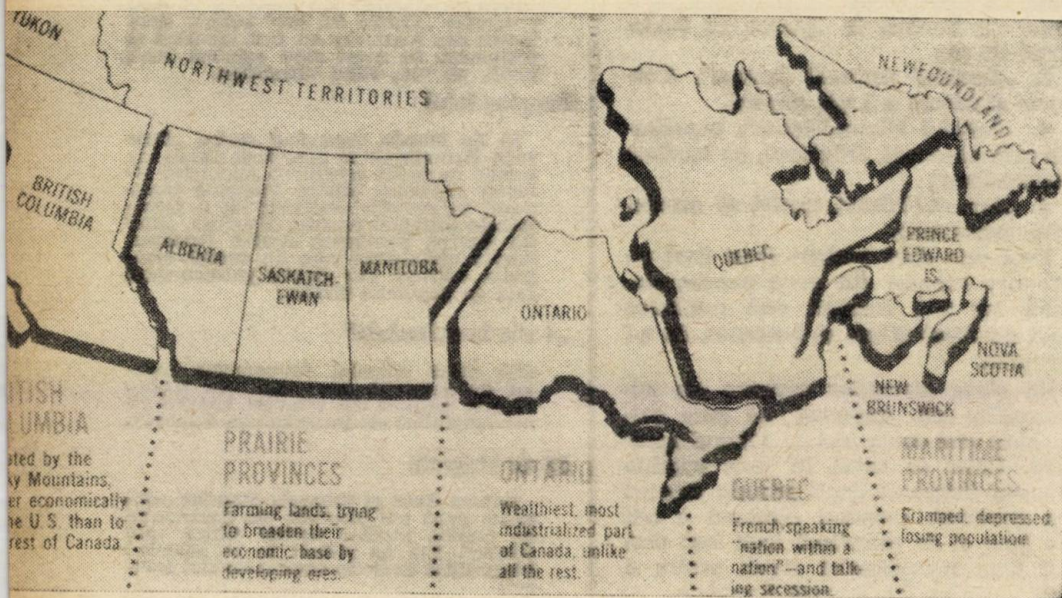
Una din cauzele care favorizează tendințele de dezmembrare rezidă în refuzul de fuzionare al diferitelor grupuri naționale. În afară de francezii din Quebec, mai există în provincia Ontario comunități separate: germane, italiene și slave. Islandezii s-au grupat în provinciile de prerie. Mulți locuitori din Columbia britanică se mîndresc că sînt „mai englezi decît englezii”.

Tensiunile religioase sînt de asemenea în creștere; 64% din populația Canadei este romano-catolică. Protestanții de diferite denumiri își apără cu înverșunare pozițiile, suspectînd tot timpul pe romano-catolici.

Sciziunea politică sporește confuzia și divizarea din țară. Cinci partide diferite se luptă pentru puterea politică și nici unul nu define majoritatea în parlament. Țara nu are nici un imn național propriu, nici un drapel național, în afară de cel bazat pe drapelul britanic și respins de mulți canadieni francezi. Dar orice schimbări constituționale trebuie să fie făcute prin intermediul parlamentului britanic. Aprobarea este automată, dar procedura îi irită pe canadienii francezi. După ce regina a părăsit Canada, o conferință a provinciilor federale a căzut de acord să renunțe la această practică, dar schimbarea va necesita cel puțin un an.

Între provincii amenință să izbucnească un război comercial. Studii economice arată că în provincii se acordă prime de pînă la 15% la cumpărături pentru a sprijini industriile locale, împotriva „importurilor” din alte provincii canadiene.

Directorul unei companii dintr-o provincie canadiană a remarcat: „Ne este mai greu să ne vindem produsele

PROVINCIILE CANADIENE

Columbia britanică	Provinciile de prerie	Ontario	Quebec	Provinciile maritime
Munții Stîncosi o despart de restul țării. Din punct de vedere economic este mai aproape de S.U.A. decît de restul Canadei	Ținuturi agricole, care încearcă să-și lărgescă baza economică prin dezvoltarea industriei extractive	Cea mai bogată și mai industrializată regiune a Canadei	„Un stat în stat” care vorbește franceză și se gîndește la secesiune	Inghesuite, în depresiune economică. Populația le părăsește

în unele din provinciile noastre, decât în Algeria sau Venezuela”.

Dacă în cele din urmă provincia Quebec s-ar separa, teoria multor lideri canadieni este că treptat, Canada ar cădea bucată cu bucată în mâinile S.U.A. În primul rând vor căuta să se unească cu S.U.A. cele patru provincii maritime, apoi cele trei provincii de prerie și Columbia britanică și, în cele din urmă, Quebecul însuși care, după cum consideră majoritatea economiștilor, „nu va putea merge de unul singur.”

Primul ministru Lester Pearson se străduiește să mențină Canada unită pe baza unui program de „federalism cooperatist”. Dar programul său pare să întărească provinciile în detrimentul guvernului central.

Optimiștii care speră că țara lor poate rămâne unită îi depășesc ca număr pe pesimiști. Dar majoritatea este de acord că criza Canadei este acută, că primejdia de dezintegrare este foarte reală.

ZURICH

DE LA

AFACEREA SPIEGEL

LA

AFACEREA JAGUSCH

DR. HEINRICH JAGUSCH, membru al Curții federale de justiție din Karlsruhe, a cerut să fie pus în retragere.

În numărul său din 4 noiembrie *Der Spiegel* publicase articolul unui „prominent penalist german” care, sub pseudonimul „Judex”, se întreba dacă acuzația de trădare adusă cu 2 ani în urmă revistei *Der Spiegel* din Hamburg se va transforma într-un „nou caz Ossietzky”. Articolul merita fără îndoială atenție, deoarece era îndreptat împotriva unei legislații penale și a concepției juridice care îi stă la bază și care pune semnul egalității între „trădarea unor secrete prin presă” și activitatea agenților plătiți. „Cel care face ca un lucru important, dar opac, să devină transparent, se spune printre altele în articol, cel care, în interesul colectiv, aduce o lumină asupra tendințelor și ambițiilor politice, cel care vrea ca poporul să-și spună cuvântul atunci când este vorba de hotărâri fundamentale, poate irevocabile, acționează în mod onest, chiar dacă greșește, și acuzația de trădare de țară nu poate să-l atingă”.

Sint ideii foarte serioase care trebuie cumpănite, și este meritoriu faptul că au fost formulate cu atita ascutime de un jurist distins. Cu atât mai mare a fost senzația când, săptămîna trecută, ziarul *Süddeutsche Zeitung* l-a identificat drept autor al articolului pe Jagusch. Căci actualul președinte al celei de a patra sec-

ții penale a Curții federale de justiție a deținut pînă de curînd funcția de președinte al secției a treia penale și ca atare a participat la procesul intentat lui *Der Spiegel*. Mai mult încă: Jagusch a fost considerat multă vreme nu numai ca un judecător fără prea mari înclinații „liberale”; el se bucura chiar de fama că ar fi deosebit de sever.

Și mai ciudat apare însă faptul că și-a ales tocmai revista *Der Spiegel*, implicată în acest proces de trădare, drept tribună a noilor sale păreri. Poziția lui Jagusch a devenit însă de nesușinut atunci cînd, după apariția articolului în *Süddeutsche Zeitung*, el a contestat, în fața președintelui Curții federale de justiție, că ar fi autorul acestui articol. Cîteva zile mai tîrziu a recunoscut însă acest lucru și ulterior a tras consecințele, prezentîndu-și cererea de pensionare.

Într-o scrisoare adresată președintelui Curții federale de justiție, Heusinger, Jagusch își justifică acțiunea prin grija sa pentru bunăstarea publică și prin mustrările sale de conștiință. El spune că are remușcări pentru faptul că n-a fost în măsură să recunoască mai din vreme și „în toată amploarea lor” lipsurile actualei legislații. De aceea, el s-a considerat obligat să dea publicității ideile sale sub un pseudonim, în scopul ca aceste idei „să fie discutate pentru ele însele”. Din aceleași motive și pentru a menaja „secretul publicistic” — a ales și calea dezmințirii, pe care acum o recunoaște drept falsă.

Motivele lui Jagusch nu trebuie puse la îndoială. Contradicția dintre concepțiile sale actuale și practica sa judecătorească anterioară este desigur frapantă, dar nu este vorba de o lipsă de onestitate. Faptul că și-a făcut cunoscute ideile tocmai în *Der Spiegel* a fost o greșeală, dar ea poate fi explicată prin necesitatea resimțită de judecător de a face și în fața acuzatului un gest autocritic concret pentru propria sa participare la o procedură judecătorească, pe care în prezent o respinge net.

Dar chiar cel care aprobă sau înțelege comportarea lui Jagusch consideră condamnatul faptul că el nu a avut de la început curajul cetățenesc ca, după dezvăluirile din *Süddeutsche Zeitung*, să recunoască ceea ce a făcut, și că a preferat să mintă Curtea federală de justiție. Aceasta nu devalorizează argumentele sale concrete. De multă vreme, justiția politică din Republica federală este privită cu neîncredere de numeroși democrați și Jagusch a întărit acum aceste suspiciuni.

Ar fi desigur fals dacă ne-am concentra atenția exclusiv asupra „cazului” judecătorului pornit pe o cale greșită, în loc de a lămuri fățiș problemele pe care le-a ridicat. Marea reformă a dreptului penal, tergiversată de la o legislatură la alta, nu mai poate aștepta mai ales în chestiunea delictelor politice, dacă se ține seama că paragrafele privind protecția statului din actualul cod au fost trecute prin parlament în 1950—1951, fără o examinare suficientă. În acest complex intră și prevederea de a institui pentru aceste chestiuni extrem de delicate o singură instanță — Curtea federală de justiție — lipsindu-i pe împriuinții politici de posibilitatea obținerii unei revizuirii în fața unei a doua instanțe. Nu fără motiv vorbește Karl Hermann Flach în *Frankfurter Rundschau* despre „atmosfera otrăvită” din justiția politică.

REFLECTOR

A preferat să doarmă

Pentru prima oară în istoria Statelor Unite, unei persoane i-a fost refuzată acordarea cetățeniei americane deoarece... a adormit. Întimplarea s-a petrecut săptămîna trecută în fața unui tribunal din Seattle (statul Washington) unde avea loc ceremonia naturalizării inginerului englez Albert Smith. Judecătorul William Beeks a întrerupt brusc lectura textului obișnuit spunînd: „Se pare că se află aici o persoană care este mai interesată să doarmă decât să obțină cetățenia”. Apoi el a ordonat grefierului să șteargă numele lui Smith de pe lista celor ce urmau să fie naturalizați.

Un lac... de ceai

După unele statistici, în Anglia se consumă anual 3,8 miliarde litri de ceai. Cu această cantitate s-ar putea umple un lac pe care să navigheze 50 de vapoare mari.

Medalia Brigitte Bardot

Monetăria franceză a hotărît să bată o medalie de aur cu efigia actriței Brigitte Bardot. Această hotărîre constituie un omagiu adus actriței, care prin filmele sale a adus Franței cantități de devalute echivalente cu aproximativ întreaga valută obținută din exportul automobilelor „Renault”.

Șosele luminiscente

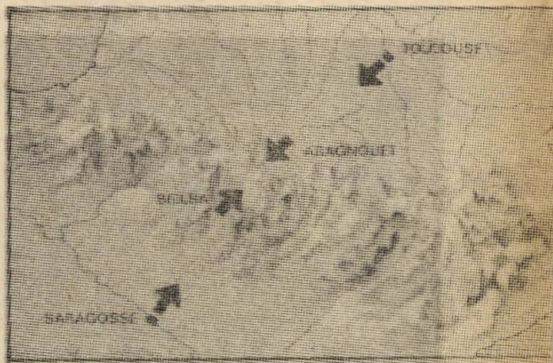
Un inventator german a pus la punct un amestec de oxizi metalici și asfalt, care are proprietatea de a fi extrem de dur și... luminos. Acest amestec va fi folosit pentru construirea de șosele vizibile în timpul nopții.

Două milioane oameni de știință

Dacă la începutul secolului nostru numărul oamenilor de știință din întreaga lume era de 15 000, în prezent el depășește 2 000 000: un cercetător la 1 500 de oameni. După unele calcule, în anul 2 000 numărul oamenilor de știință va ajunge la 20—30 de milioane.

Tunel prin Pirinei

Se proiectează construirea unui tunel prin munții Pirinei, care va lega două importante centre industriale: Toulouse și Saragossa. Al treilea ca importanță din Europa, acest tunel va înlesni intensificarea schimburilor comerciale dintre Madrid și Europa de vest și

nord. Construirea unui asemenea tunel fusese prevăzută încă sub cel de al doilea Imperiu, cînd ministrul de finanțe, Achille Fould, îl convinsese pe Napoleon al III-lea de rentabilitatea proiectului. Se așteaptă ca lucrările să se termine în 1967. Lungimea sa va depăși 3,5 km (1,8 km pe teritoriul francez și 1,7 km pe cel spaniol).

O NOUĂ TEORIE ASUPRA EVOLUȚIEI

În cercurile științifice se discută o concepție radical nouă asupra evoluției. După modul în care este prezentată de doi oameni de știință din Texas, ea ar explica apariția bruscă în urmă cu aproximativ 600 de milioane de ani a princi-palelor specii ale regnurilor vegetal și animal.

Nu există de fapt informații asupra modului în care au apărut aceste specii. Primul capitol al istoriei evoluției lipsește pe de-a-ntregul. Noua teorie afirmă că evoluția unui mare număr de specii care au populat pământul — plante, pești etc. — s-a produs în cadrul a două „revoluții” gigantice de durată relativ scurtă.

Potrivit acestei ipoteze, fiecare din „revoluții” a fost provocată de o creștere a conținutului de oxigen al aerului. Oxigenul, în special sub forma lui cu 3 atomi, ozonul, a anihilat efectul fatal al razelor ultraviolete.

După părerea unui mare număr de oameni de știință, creșterea cantității de oxigen din atmosferă a fost un produs al vieții înseși — datorindu-se procesului cunoscut sub numele de fotosinteză.

O expunere foarte documentată a noii teorii a fost pregătită de dr. Lloyd V. Berkner și dr. Lauriston C. Marshall. Dr. Berkner este directorul Centrului de cercetări din Sud-Vest, cu sediul în Dallas, iar dr. Marshall, fizician, este directorul personalului științific de la Centrul de Studii avansate din Sud-Vest.

În prezent, toată lumea este de acord că pământul era inițial lipsit de atmosferă, așa cum este Luna astăzi, dar vulcanii au erupt gaze, inclusiv vapori de apă, într-o cantitate suficientă pentru a umple oceanele și a produce un înveliș de „aer”.

Savanții sînt de acord că aerul inițial se deosebea radical de cel de astăzi. Vulcanii nu produc oxigen și aerul inițial era dominat de compuşii ai hidrogenului. De aceea el era permeabil pentru radiația solară ultravioletă, care în prezent nu mai ajunge pe pământ. Observații efectuate recent în spațiul cosmic au permis să ne documentăm asupra naturii luminii solare, așa cum este ea înainte de a fi filtrată de către atmosferă. Este clar că această lumină este bogată în radiații ultraviolete, care sînt mortale pentru toate formele de viață cunoscute.

Această lumină nu numai că pătrunde în aerul inițial, dar străbatea chiar 5-10 m din adîncimea oceanelor. De aceea, după părerea dr. Berkner și dr. Marshall, viața nu ar fi luat naștere în oceane. Ei sînt de părere că ea a apărut, probabil în mod independent, pe fundul unui mare număr de lacuri adînci care

ar fi putut fi încălzite de activitatea vulcanică larg răspîndită pe atunci.

Astfel, în decursul celei mai mari părți a istoriei pământului, viața nu exista decît sub formă embrionară în aceste lacuri, sub forma algelor, ciupercilor și bacteriilor primitive. Cele mai vechi fosile ale unor asemenea alge datează de două sau trei miliarde de ani; totuși, după cum indică fosilele, forme de viață diversificate nu au apărut decît în urmă cu aproximativ 600 milioane de ani.

Ceea ce i-a pus în incurcătură pe oamenii de știință este această apariție bruscă a vieții sub forme diverse. Se presupunea că fosilele mai vechi au fost distruse sau că formele de viață anterioare nu aveau cochilii sau schelete suficient de rezistente pentru a lăsa urme. Totuși, plantele și animalele mai puțin „consistente” își lasă și ele amprente.

Potrivit noii ipoteze, atunci cînd erupția vulcanilor a creat continente iar apoi lacuri nu prea adînci de o întindere considerabilă, plantele aflate pe fundul lacurilor au sporit lent conținutul de oxigen al aerului pînă cînd, ajungînd la 1% din nivelul actual, el a fost suficient pentru a filtra aproape toate razele ultraviolete mortale. De acum înainte, acestea din urmă nu mai puteau otrăvi decît cîteva centimetri din apa oceanelor, și viața, care fusese pînă atunci microscopică, a erupt în toate direcțiile evoluției.

Ritmul a crescut rapid, deoarece noul nivel de oxigen era suficient pentru respirație. Anterior, viața fusese nevoită să-și ia energia din fermentație; acum însă, oxigenul putea fi folosit pentru „arderii” în modul în care îl folosește corpul nostru, adică printr-un proces de 30-40 de ori mai eficient decît fermentația.

Erupția vieții oceanice a sporit fotosinteza și nivelul oxigenului a crescut suficient de mult pentru ca uscatul să poată fi locuit. Aceasta a dus la apariția unor păduri mari și fotosinteza a devenit atît de largă încît aerul avea o cantitate de oxigen poate de 10 ori mai mare decît în prezent. Cantitatea de bi-oxid de carbon din aer, care acționează ca geamurile unei sere pentru a menține căldura pământului, a scăzut și urmarea a fost perioada glaciară permiană, din urmă cu 250 milioane de ani.

Frigul a redus fotosinteza; a urmat un ciclu lent, a cărui intensitate s-a redus treptat, dar poate că nu s-a terminat încă.

Potrivit dr.-ului Berkner și dr.-ului Marshall, concepția unei evoluții îndelungate, lente a primelor specii ale regnurilor vegetal și animal este „profund înrădăcinată în întreaga literatură a geologiei și paleontologiei”. Ideea că această evoluție s-a putut produce de fapt în numai cîteva milioane de ani pare să impună o nouă examinare a proceselor evoluției.

(Din New York Times)

În orașul Bagnols-sur-Cèze (în sudul Franței), peste 5 000 de persoane au participat la o manifestație împotriva armelor atomice și pentru dezvoltarea programelor de cercetări și aplicare a energiei atomice în slujba păcii.

Scurt interviu CU RENÉ CLAIR

„Prin definiția sa, filmul se adresează milioanei de oameni ai muncii, care nu au posibilitatea să-și procure un volum pe hirtie japoneză de lux, cu tiraj limitat, numerotat, semnat, să spunem, Paul Valéry...”

Cinematograful trebuie să fie un bun al poporului! Acest adevăr l-am învățat de la Chaplin în zilele debutului meu. A reuși cît mai bine în arta cinematografică pentru un număr cît mai mare de spectatori, iată misiunea noastră!”

(René Clair: „60 de ani de cinema”, în revista Les Lettres Françaises — ianuarie 1955).

Sînt aproape zece ani de cînd prestigiosul cineast francez a scris aceste rînduri. Ele ne apar astăzi ca o sinteză a ideilor și concepțiilor sale cu privire la rolul educativ, la menirea cinematografului. Să vrem să disociem aceste păreri de realizările sale ar fi imposibil. Întreaga operă cinematografică a lui René Clair este în ultima analiză chintesență unui spirit generos, a unui artist neîntrecut care și-a dăruit fără rezervă arta sa oamenilor.

L-am rugat pe cineastul francez să ne spună care este părerea sa cu privire la schimburile cinematografice între țările din Est și Vest, ca mijloc de apropiere și cunoaștere reciprocă a valorilor culturale ale popoarelor. O altă întrebare a noastră s-a referit la viitorul filmului francez și al cinematografului. Iată răspunsul său:

— Ar fi de dorit ca schimburile cinematografice între toate țările lumii să se efectueze în mod cît mai intens fără nici un fel de restricții.

Viitorul filmului francez ca și viitorul oricărei cinematografii din indiferent ce țară va depinde în mod evident de condițiile economice, sociale și politice, care nu se pot prevedea cu precizie.

Acest viitor va depinde în egală măsură de condițiile tehnice. Am impresia că peste puțină vreme ceea ce numim noi astăzi „cinema” va suferi anumite transformări sub influența televiziunii.

La curent cu inițiativa A.C.I.N., care a organizat cu conțutul Cinematocii Franceze o „Retrospectivă René Clair” în lunile noiembrie-decembrie la București, cineastul francez ne-a transmis următoarele:

— Sper să vin în curînd în România și voi fi bucuros de a avea prilejul să mulțumesc cineastilor și cineaților romîni pentru primirea cordială pe care au făcut-o filmelor mele.

George CUIBĂȘ

ÖSTEN UNDEN:

„Reflecții asupra politicii externe”

De un secol și jumătate, pământul Suediei nu a mai cunoscut flăcările războiului; de tot atâta timp trupe suedeze nu au participat la operații militare, cu excepția prezenței unor unități suedeze la diferite operațiuni militare ale O.N.U. Care este importanța poziției de neutralitate a Suediei, care sunt semnificațiile și implicațiile acestei poziții?

Un răspuns, dacă nu integral, în orice caz extrem de interesant, îl putem găsi în cartea profesorului Östen Unden, fost ministru de externe al Suediei timp de 17 ani, personalitate bine cunoscută în arena diplomatică internațională contemporană. Östen Unden a activat peste patru decenii în diplomatie. În 1920 a fost locțiitorul delegatului suedez la Societatea Națiunilor. În 1925, după înțetarea din viață a lui Branting, unul dintre liderii de atunci ai social-democrației suedeze și reprezentantul Suediei la S.N., Unden îi succede în fruntea delegației țării sale. După cel de-al doilea război mondial, i s-a încredințat portofoliul afacerilor externe în momentul cind guvernul a fost format de către partidul social-democrat. Activitatea sa în această perioadă este legată mai cu seamă de eforturile depuse pentru a împiedica atragerea țării sale în blocul militar N.A.T.O. Cu acest prilej, el a pus în practică teoriile elaborate spre sfîrșitul celui de-al doilea război mondial cu privire la politica suedeză de *ne-alianță*. Teoria ne-alianței a fost elaborată și dezvoltată practic de Unden atît în perioada cît a condus Ministerul Afacerilor Externe cît și, ulterior, cînd s-a consacrat învățămîntului superior.

În cartea sa, profesorul Unden analizează minuțios politica externă de neutralitate a Suediei, arată rolul pe care consideră că țara sa trebuie să-l joace în viața internațională, pledează cu putere de convingere în favoarea promovării unor relații normale între toate statele lumii, acordă o deosebită atenție problemei dezarmării și susține în continuare ideea creării unor zone denuclearizate pe teritoriul Europei. Pentru înțelegerea mai deplină a actualei poli-

tici a Suediei, autorul face o incursiune în istoria mai îndepărtată a țării. Sînt trecuți în revistă ultimii 150 de ani, nebulurați de purtarea vreunui război pe teritoriul țării sau de participarea Suediei la vreun conflict.

Referindu-se la condițiile specifice în care a trăit și acționat în acest timp poporul suedez, Unden scrie: „Tocmai politica noastră de neutralitate a constituit o condiție a păcii noastre îndelungate, neîntrerupte. Din această cauză, este evident, politica de neutralitate a prins rădăcini atît de adînci la poporul suedez. Cu siguranță că o altă politică ne-ar fi implicat în război. Dacă, de pildă, în 1914, Suedia ar fi fost aliată cu Germania — o asemenea politică a avut adepți între 1905—1914 — desigur că noi am fi fost atrași în primul război mondial. Dacă Suedia ar face și ea parte din Pactul Atlantic și ar izbucni un război mondial, țara noastră ar fi implicată în război chiar din prima zi. Posibilitatea ca noi să rămînem în afara unui război general viitor, presupune ca noi să nu fim aliați pe plan militar cu vreo grupare de mari puteri”.

Politica externă a Suediei nu este pe placul unor cercuri politice din Occident și a fost criticată de anumite grupări de dreapta suedeze. Unden răspunde cu argumente convingătoare celor care au cerut în repetate rînduri Suediei să renunțe la politica sa tradițională, din cauza așa-zisei primejdii de izolare. Neutralitatea — răspunde autorul — nu împiedică Suedia să participe activ la viața internațională, nu o împiedică nici să facă parte din O.N.U. (ceea ce nu este cazul Elveției, țară care promovează de asemenea o politică de neutralitate). Pentru Suedia, neutralitatea, sau mai precis spus, politica de *ne-alianță*, nu constituie o metodă de izolare în arena internațională, arată Unden. Tocmai pentru a demonstra aceste afirmații, o bună parte a studiilor cuprinse în volum consemnează și explică participarea Suediei la activitatea O.N.U.

O bună parte a cărții profesorului Unden examinează problema eventualei înzestrări a Suediei cu arma atomică. Subiectul este abordat în mai multe părți

ale lucrării și i se acordă o atenție deosebită, datorită faptului că de-a lungul anilor s-au purtat în citeva rînduri controverse între partenerii și adversarii înarmării nucleare a țării. Unden cercetează această problemă din punct de vedere atît militar cît și politic, cîntărind avantajele și dezavantajele care ar decurge din adoptarea uneia sau alteia dintre hotărîri și ajunge la concluzia clară că o înarmare nucleară a țării sale ar fi și inutilă și neoportună. „Pentru țara noastră, scrie el, este mai important să micșoreze riscurile sale de război decît să-și întărească apărarea militară... Astfel, Suedia a apreciat că securitatea sa este sporită în urma faptului că noi nu participăm la alianța atlantică, cu toate că apartenența noastră la aceasta ar fi însemnat o forță militară sporită... Neparticiparea la alianțe constituie totodată o expresie a punctului de vedere că, în ceea ce privește Suedia, considerentele politice și nu cele militare au fost determinante atunci cînd ne-am hotărît să urmăm politica externă pe care am urmat-o”.

Studiind problema înzestrării Suediei cu armament nuclear, Unden ia în considerare nu numai punctul de vedere al țării sale, ci, deopotrivă, ansamblul situației internaționale. El subliniază în acest sens cît este de important să se asigure nediseminarea armamentului nuclear, precum și rolul pozitiv pe care l-ar avea o interdicere completă a experiențelor cu armele nucleare. „În Adunarea Generală a O.N.U. domnește o părere larg răspîdită că interzicerea experiențelor cu armele nucleare (Unden se referă aici la interzicerea tuturor experiențelor — n.a.) ar avea o mare însemnătate din multe puncte de vedere. Această părere a adoptat-o și guvernul suedez...”

În aceeași ordine de idei, Unden analizează mai amănunțit unele dintre propunerile prezentate în cadrul O.N.U. în vederea împiedicării diseminării armamentului nuclear, oprindu-se mai îndelung asupra propunerii prezentate în 1961 de Suedia. „Această rezoluție — scrie Unden referitor la rezoluția prezentată de Suedia — preconizează înființarea de zone denuclearizate pe calea unor acorduri între statele respective”. După cum se știe, pornindu-se de la rezoluția propusă de delegația suedeză, secretarul general al O.N.U. a trimis o scrisoare statelor membre ale Organizației, pentru ca acestea să-și comunice punctul de vedere în legătură cu poziția pe care ar dori s-o adopte în problema împiedicării diseminării armelor atomice. Guvernul român a dat un răspuns pozitiv scrisorii secretarului general al O.N.U. arătînd că măsurile întreprinse de către O.N.U. sînt în spiritul propunerilor formulate de R. P. Romină încă în 1957—1959.

În lucrarea sa, Unden reproduce largi extrase din răspunsul suedez la scrisoarea secretarului general al O.N.U. După ce se afirma că guvernul suedez ar saluta cu cea mai mare satisfacție încheierea unui acord universal privind interzicerea armelor nucleare și împiedicarea producerii depozitării și folosirii lor, în scrisoarea de răspuns se arăta: „Chiar dacă acest obiectiv este îndepărtat, anumiți pași pe drumul către el trebuie făcuți încă de pe acum. Un astfel de pas îl constituie crearea de zone denuclearizate prin angajamente din partea statelor respective și prin acorduri între acestea. Astfel de zone ar urma să aibă

o mare importanță, ca o contribuție la destinderea politică, mai ales dacă ele ar acoperi teritorii mai mari și dacă ar îngloba puteri care dispun de surse militare puternice, dar care nu au arme atomice proprii. Documentul menționat preciza că guvernului suedez i se pare cel mai potrivit ca acordurile privitoare la crearea zonelor denuclearizate să fie încheiate în baza unui acord al marilor puteri privitor la încetarea experiențelor cu arme nucleare, și arată: „În fine, ar urma ca puterile nucleare, prin acorduri, să se angajeze ca, în cazul în care ar izbucni un război, să nu expună statele aparținând unei zone denuclearizate unor atacuri cu arme nucleare. Firește, astfel de acorduri ar fi de dorit și ar fi importante. Dar guvernul suedez nu doarește să facă din promisiuni de acest fel condiții pentru colaborarea sa la crearea unei zone denuclearizate în Europa, printre altele și pornind de la ideea că formarea unei astfel de zone, chiar și fără garanții de felul arătat, constituie o contribuție la destindere”. Este de remarcat și aici faptul că unele prevederi, într-o formă asemănătoare, figu-

rează și în cunoscutele propuneri românești din 1957—1959, privitoare la crearea unei zone libere de arma nucleară în Balcani.

La sfârșitul lunii martie 1964, la Stockholm mai multe organizații care luptă pentru pace s-au reunit într-o conferință scandinavă pentru studierea acestui plan și a propunerilor președintelui Finlandei, Urho Kekkonen, privind crearea unei zone denuclearizate în nordul Europei, propunere care dezvoltă și concretizează planul Unden.

Răspunzind unor critici ai politicii externe suedeze, cartea profesorului Unden reafirmă convingerea lui profundă că Suedia trebuie să ducă o politică externă în conformitate cu obiectivele pe care și le-a fixat. El conchide astfel: „În mod neîndoiește, fiecare popor urmează să judece prin prisma propriei sale experiențe și, luând în considerare o serie întreagă de factori naționali, să hotărască ce politică externă vrea și poate să ducă într-o situație internațională dată”.

Eugen PHOEBUS

ADRIAN COMĂNESCU:

„Pactul de neagresiune și securitatea internațională”*)

Se spune deseori că dezarmarea este problema-cheie a situației internaționale, problema de rezolvare a căreia depinde îmbunătățirea radicală a relațiilor interstatuale. Într-adevăr, efectuarea dezarmării generale și totale ar însemna, practic, lichidarea condițiilor materiale moderne de ducere a războaielor. Dar înfăptuirea dezarmării generale și totale constituie o sarcină complexă, pentru realizarea căreia sînt încă necesare eforturi stăruitoare. Pe acest drum, un rol însemnat este cel al măsurilor colaterale menite să ducă la reglementarea unor probleme litigioase, la întărirea securității internaționale, la consolidarea bazei materiale a păcii. Unele măsuri colaterale — cum ar fi Tratatul de la Moscova relativ la interzicerea parțială a experiențelor nucleare — au fost adoptate; altele — cum ar fi crearea unor zone denuclearizate, reducerea bugetelor militare, interzicerea experiențelor nucleare subterane, încheierea unui pact de neagresiune etc. — sînt în studiu unor organisme internaționale, în discuția opiniei publice sau fac obiectul negocierilor directe între unele din puterile interesate. Astfel, în comunicatul tripartit publicat cu ocazia semnării Tratatului de la Moscova se vorbea despre examinarea de către U.R.S.S., S.U.A. și Anglia a problemei încheierii unui pact de neagresiune între Organizația Tratatului de la Varșovia și N.A.T.O.

Ideea încheierii unui pact de neagresiune între două sau mai multe state nu este o noțiune nouă în vocabularul politic și diplomatic. Studiul lui Adrian Comănescu face o incursiune în istoria perioadei dintre cele două războaie mondiale. Cititorul va găsi aici date interesante: Societatea Națiunilor, Pactul Briand-Kellogg, Pactul oriental, Mica Înțelegere, Înțelegerea balcanică — iată numai cîteva dintre temele

abordate referitor la lupta dusă de unele state sau personalități politice în perioada amintită, pentru consacrarea principiului neagresiunii și al securității colective. Un alt capitol important al lucrării este consacrat trecerii în revistă a acțiunilor desfășurate după cel de-al doilea război mondial pentru asigurarea securității colective, analizându-se amănunțit diferitele propuneri prezentate de statele socialiste în vederea consolidării păcii și securității internaționale.

Autoarea se ocupă pe larg în lucrarea sa de politica țării noastre în acest domeniu. Cititorului îi este prezentată poziția adoptată de România în perioada antebelică în cadrul diferitelor foruri și organizații internaționale și contribuția pozitivă pe care au adus-o acei oameni politici care — ca Nicolae Titulescu — apreciau just realitățile internaționale. Azi, în lupta pentru asigurarea securității colective în Europa și în întreaga lume, Republica Populară Română aduce o susținută contribuție proprie. De asemenea, ea militează activ și consecvent alături de celelalte state socialiste în vederea atingerii acestui obiectiv, în favoarea tuturor măsurilor tranzitorii de natură să-i grăbească realizarea. Pentru definirea liniei politice externe a țării noastre, aminteste studiul lui Adrian Comănescu, o mare importanță au avut tezele exprimate de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej încă în 1945, la Conferința națională a Partidului Comunist din România, cu privire la necesitatea promovării unei politici destinate să consolideze securitatea tuturor statelor: „Nu o politică de echilibru al forțelor, nu o politică de împărțire a lumii în «blocuri», ci una de înțelegere și colaborare între popoare și între state”. Pe această linie de preocupări, țara noastră a propus încă în perioada 1957—1959 înfăptuirea unei înțelegeri multilaterale interbalcanice.

O ultimă parte a lucrării este consacrată analizei principalelor propuneri făcute de U.R.S.S. în legătură cu încheierea pactului de neagresiune între Organizația Tratatului de la Varșovia și N.A.T.O. și a influenței extrem de pozitive pe care un asemenea pact ar exercita-o asupra ansamblului relațiilor internaționale.

Serisă într-un limbaj accesibil publicului larg, lucrarea folosește în același timp un bogat material documentar care demonstrează cât de eficientă ar fi încheierea unui pact de neagresiune între cele două organizații. Alături de celelalte lucrări apărute în Editura politică cu privire la acțiunile în favoarea unor măsuri parțiale menite să ducă la îmbunătățirea relațiilor internaționale și consolidarea securității colective a statelor, acest studiu reprezintă un prețios instrument de lucru pentru cei care studiază problemele internaționale și un excelent mijloc de informare pentru publicul doritor să cunoască mai temeinic problemele internaționale importante la ordinea zilei.

*) Editura politică, București, 1964.

A. Larson

A Warless World

(Lumea fără războaie)

New York, McGraw-Hill Book Company,
1963, 209 pag.

Lucrarea reprezintă o culegere de articole scrise de cunoscuți juriști, filozofi, istorici și oameni de stat care examinează consecințele posibile ale dezarmării generale și totale. În scurta prefață, semnată de secretarul general al O.N.U., U Thant, acesta scrie, printre altele, că: „Activitatea noastră înseamnă primii pași spre o autoritate internațională eficientă, necesară menținerii păcii, într-o lume fără războaie”.

Unul dintre articole, aparținând lui Lewis Sone, profesor de drept internațional (S.U.A.), propune ca în scopul menținerii securității într-o lume dezarmată să fie constituite forțe armate internaționale, litigiile internaționale să fie soluționate în „consiliul de pace” și într-un „tribunal de arbitraj”. El propune, de asemenea, elaborarea unui cod de drept internațional mondial.

Intr-un alt articol, Jules Moch, fost reprezentant permanent al Franței în Comisia O.N.U. pentru dezarmare, consideră că securitatea popoarelor poate fi asigurată cu mult mai bine într-o lume dezarmată decît într-o lume armată. El expune în continuare opiniile sale asupra condițiilor necesare realizării acestui scop.

Aspectele economice ale dezarmării sînt examinate în articolul economistului american Kenneth Boldking. Alte articole sînt consacrate unor probleme speciale.

J. Goldsen

Outer Space in World Politics

(Cosmosul în politica mondială)

New York, F. Prager, 1963, 180 pag.

Cartea reprezintă de asemenea o culegere de articole ale unor cunoscuți teoreticieni militari din Statele Unite, specialiști în tehnica cosmică, comentatori externi. Ca sursă, pentru articolele publicate, este folosită activitatea grupului special de savanți de pe lângă corporația Rand, constituie în 1957, grup care avea drept sarcină elaborarea „căilor posibile pentru folosirea sateliților artificiali ai pămîntului și urmările folosirii lor”.

Autoorii articolelor publicate subliniază o influență uriașă pe care o au euceririle Cosmosului în toate domeniile activității umane și, în primul rînd, în cel al relațiilor internaționale și strategiei militare.

Dintre celelalte articole publicate menționăm: J. Goldsen — „Cosmosul în politica mondială”, P. Kecskemeti — „Cosmosul și menținerea păcii”, G. Almond — „Gîndirea socială și dezvoltarea cosmonauticii în anii 1957—1960”.